FONS VALENCIÀ
PER LA SOLIDARITAT

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

Aprenentatges en la cooperació tècnica municipalista:

Explorant el projecte Especialista Municipal Voluntari/ària del Fons Valencià per la Solidaritat

Investigació i redacció
De la Fuente Espinosa, Teresa
Belda Miquel, Sergio (coordinació)

Suport per part del Fons Valencià per la Solidaritat
Toni Gisbert Solbes
Esteve Ordiñana Bataller

CONFEDERACIÓN
Fondos de Cooperación y Solidaridad

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA Y COOPERACIÓN

aecid

Cooperación Española

Aprenentatges en la cooperació tècnica municipalista:

Explorant el projecte *Especialista Municipal Voluntari/ària* del Fons Valencià per la Solidaritat

Investigació i redacció

De la Fuente Espinosa, Teresa

Belda Miquel, Sergio (coordinació)

Suport per part del FVS

Toni Gisbert Solbes (tècnic FVS)

Esteve Ordiñana Bataller (gerent FVS)

CONFEDERACIÓN Fondos de Cooperación y Solidaridad

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA Y COOPERACIÓN

aecid Cooperación Española

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. INTRODUCCIÓ 8

1.1 Justificació i punt de partida 8

1.2 Objectius 8

1.2.1 Objectiu general 8

1.2.2 Objectius específics 9

2. MARC CONCEPTUAL 10

2.1 La cooperació municipal 10

2.2 La cooperació tècnica 11

2.2.1 Aspectes generals: definició, tipus d'accions i valors. 11

2.2.2 La cooperació tècnica municipalista 13

2.3 L'Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global (EpDCG) 15

2.3.1 Definicions i dimensions 15

2.3.2 La cooperació tècnica com EpDCG 15

2.4 Marc per a comprendre l'aprenentatge en l'acció social 16

2.4.1 El concepte d'aprenentatge en l'acció social 16

2.4.2 Els resultats de l'aprenentatge en l'acció social 17

2.4.3 Els processos de l'aprenentatge en l'acció social 17

2.5 L'avaluació de la qualitat 18

2.6 Marc propi per a comprendre el projecte d'EMV 19

3. METODOLOGIA DE L'ESTUDI 21

3.1 Fases del treball 21

4. DESCRIPCIÓ GENERAL DEL PROJECTE EMV 27

4.1 Descripció general 27

4.1.1 El FVS i el municipalisme 27

4.1.2 Antecedents i origen del projecte EMV 27

4.1.3 Objectius 28

4.2 Funcionament del projecte EMV 29

4.2.1 Convocatòria 29

4.2.2 Avaluació i selecció de les persones participants 30

4.2.3 Formació prèvia 31

4.2.4 Estada en terreny 32

4.2.5 Productes generats després de l'estada en el projecte EMV 32

4.2.6 Avaluació de les assistències 33

4.3 Pressupost, finançament i estimació del cofinançament 35

5. CARACTERITZACIÓ GENERAL DE PARTICIPANTS, CONTRAPARTS I ASSISTÈNCIES 38

5.1 Perfil de les persones participants: edat, sexe i formació 38

5.2 Entitats d'origen de les persones participants 43

5.3 Perfil de les assistències: país, entitat i àrea de treball 47

6. PERCEPCIONS, APRENENTATGES I VALORACIONS DE LES PERSONES ESPECIALISTES VOLUNTÀRIES 52

6.1 Percepcions sobre objectius i impactes de les estades 52

6.2 Identificació d'aprenentatges i canvis personals experimentats 53

6.2.1 Coneixements 53
6.2.2 Habilitats 57
6.2.3 Valors i actituds 58
6.2.4 Canvis en l'àmbit professional propi 60

6.3 Factors clau per desenvolupar objectius i aprenentatges 62

6.3.1 Gestió i acompanyament de l'assistència per part del FVS 62
6.3.2 Gestió i acompanyament de l'assistència per la contrapart 63
6.3.3 Relacions personals durant l'assistència 64
6.3.4 Formació i motivació prèvies 65

6.4 Valoracions generals de les persones especialistes voluntàries 67

6.4.1 Aspectes més positius 67
6.4.2 Aspectes a millorar 68

7. PERCEPCIONS, APRENENTATGES I VALORACIONS DE LES CONTRAPARTS 71

7.1 Percepcions sobre objectius i impactes de les estades 71

7.2 Identificació d'aprenentatges i canvis institucionals i personals experimentats 72

7.2.1 Aprenentatges en l'àmbit professional 72
7.2.2 Aprenentatges sobre les diferències culturals 72
7.2.3 Aprenentatges en la gestió del propi projecte 73
7.2.4 Aprenentatges sobre l'autoconeixement i valoració de les pròpies capacitats 73

7.3 Factors clau en estos aprenentatges 74

7.4 Valoracions i recomanacions generals de les contraparts 75

7.4.1 Aspectes més positius 75
7.4.2 Aspectes a millorar 76

8. DISCUSSIÓ DE RESULTATS DES DELS CRITERIS DEL CAD 77

9. CONCLUSIONS GENERALS I RECOMANACIONS 80

9.1 Conclusions 80

9.1.1 Sobre l'evolució general del projecte 80
9.1.2 Sobre percepcions i aprenentatges de les persones participants 80
9.1.3 Sobre percepcions i aprenentatges de les contraparts 81
9.1.4 Factors que han facilitat objectius i aprenentatges 82
9.1.5 Valoració global: cap a un model propi de cooperació tècnica municipalista 82

9.2 Recomanacions 84

REFERENCIES 87

ANNEXOS 89

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1. Marc teòric de l'estudi 20

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1. Personal del FVS entrevistat 22
Taula 2. Persones participants de l'EMV entrevistades 23
Taula 3. Persones de les contraparts entrevistades 24
Taula 4. Fonts emprades en l'anàlisi 25
Taula 5. Cronograma de la investigació 26
Taula 6. Índex fitxa d'avaluació persones especialistes voluntàries 34
Taula 7. Índex fitxa d'avaluació contraparts 35
Taula 8. Cost del projecte EMV 36
Taula 9. Nombre total de persones participants en el projecte EMV per entitat d'origen 44
Taula 10. Nombre total de persones participants per país i tipus d'entitat receptora 49

ÍNDEX DE GRÀFICS

Gràfic 1. Nombre de persones participants totals en les distintes edicions del projecte EMV .. 39

Gràfic 2. Nombre i gènere de les persones participants en les edicions del projecte EMV 39

Gràfic 3. Evolució de la mitjana d'edat en les edicions del projecte EMV 40

Gràfic 4. Composició d'edat en les edicions del projecte EMV 41

Gràfic 5. Branca de coneixement de la formació de les persones EMV, per edició 42

Gràfic 6. Branca de coneixement de la formació de les persones EMV, en el total d'edicions .. 42

Gràfic 7. Àrees de coneixement de la formació del total de participants del projecte EMV, per edat 43

Gràfic 8. Percentatge de persones participants en el projecte EMV per comarca 45

Gràfic 9. Nombre de persones participants en el projecte per any i comarca 46

Gràfic 10. Província d'origen de les persones EMV, en el total d'edicions del projecte 46

Gràfic 11. Proporció del total d'assistències tècniques del projecte EMV, per país 47

Gràfic 12. Assistències tècniques per país de destinació i any d'edició del projecte EMV 48

Gràfic 13. Entitats receptores de les assistències tècniques 50

Gràfic 14. Àrees en què es realitzen assistències tècniques, en cada edició del projecte EMV . 51

Gràfic 15. Àrees en què es realitzen assistències tècniques, en el total d'edicions del projecte EMV 51

Gràfic 16. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de coneixements sobre realitat cultural, social i política 53

Gràfic 17. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de coneixements d'institucions locals 54

Gràfic 18. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre l'adquisició de coneixements sobre desigualtats i injustícies 56

Gràfic 19. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició d'habilitats blanes 57

Gràfic 20. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició d'habilitats tècniques específiques 58

Gràfic 21. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de valors i actituds personals 59

Gràfic 22. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre canvis en la vida personal 59

Gràfic 23. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre canvis en la vida professional 61

Gràfic 24. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre gestió i acompanyament per part del FVS 62

Gràfic 25. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre gestió i acompanyament per la contrapart 63

Gràfic 26. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de les relacions personals . 64

Gràfic 27. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de la formació prèvia 66
Gràfic 28. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de la motivació prèvia 66

ÍNDEX D'ANNEXOS

Annex 1. Guió del qüestionari..... 89

Annex 2. Guió d'entrevistes a persones gestores del FVS. 91

Annex 3. Guió d'entrevistes a persones especialistes voluntàries que han participat en el projecte...... 92

Annex 4. Guió d'entrevistes a les contraparts...... 93

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Justificació i punt de partida

El present treball es realitza en el marc del procés de celebració de les 10 edicions del projecte Especialista Municipal Voluntari/ària (EMV), posat en marxa l'any 2012 pel Fons Valencià per la Solidaritat (FVS). L'EMV és un projecte de cooperació tècnica municipal consolidat i que s'ha convertit en referent en aquesta modalitat en l'àmbit valencià. Hi ha evidència que el projecte ha obtingut uns resultats molt rellevants en termes de canvis individuals i organitzacionals en les persones i entitats implicades, tant en sensibilització com en la construcció de capacitats individuals i col·lectives per a la millora de la qualitat de vida des de l'acció municipal.

Per això, resulta pertinent la realització d'un treball que puga sistematitzar els aprenentatges que genera el projecte, explorar com s'han produït i oferir conclusions i recomanacions per a la continuïtat i aprofundiment de l'EMV i per a altres iniciatives semblants, existents o que puguen estar inspirades pel projecte.

El treball parteix de la idea que el projecte EMV té una doble naturalesa que li aporta un especial interès i capacitat d'impacte: d'una banda, es tracta d'un projecte de cooperació tècnica, que permet la transferència bidireccional d'aprenentatges per a la construcció de capacitats individuals i col·lectives que possibiliten polítiques i accions més rellevants per a la justícia social i el desenvolupament sostenible des de l'àmbit local. D'altra banda, es pot considerar també una acció relacionada amb l'educació per al desenvolupament i la ciutadania global (EpDCG), en tant que constitueix un element de sensibilització, aprenentatge i canvi personal, més enllà dels aprenentatges tècnics, per a les persones participants.

En l'estudi es parteix també de la idea que el projecte genera els seus impactes perquè crea espais d'aprenentatge informal en l'acció social. Es tracta de processos d'aprenentatge experiencials, emergents i complexos, en els quals entren en joc components personals, organitzatius, culturals, emocionals, ètics i polítics, a més de les relacions de poder. Per això, el treball s'orienta des d'una perspectiva teòrica que tracta de capturar la complexitat i la riquesa d'aquest tipus de processos. Així mateix, tracta d'escoltar les perspectives dels diferents actors implicats, com ara les persones voluntàries que han participat en el projecte, les entitats receptores, i les persones i actors vinculats a l'organització i gestió del projecte, tant en el territori valencià com en les entitats locals dels països del sud global.

1.2 Objectius

1.2.1 Objectiu general

Comprendre com el projecte EMV ha generat canvis en tots els actors implicats a través d'accions de cooperació tècnica municipal, rellevants tant en termes de millora de les capacitats de les entitats locals del Sud global per a millorar el benestar de les poblacions, com d'EpDCG per als diferents actors implicats.

1.2.2 Objectius específics

OE.1. – Caracteritzar el funcionament general del projecte i el perfil del conjunt de persones participants en aquest, de les contraparts i de les assistències realitzades, així com l'evolució d'aquests.

OE.2. – Identificar les percepcions de les persones participants sobre el compliment d'objectius, sobre els aprenentatges experimentats; sobre els factors que els han facilitat; i sobre el funcionament general del projecte.

OE.3. - Identificar les percepcions de les contraparts sobre el compliment d'objectius, sobre els aprenentatges experimentats a nivell individual, i sobre els factors que ho han facilitat.

OE.4. – Realitzar una valoració general del projecte EMV considerant la seua doble naturalesa d'acció de cooperació tècnica per a la millora de capacitats i d'EpDCG.

OE.5. – Proposar recomanacions al FVS per a consolidar, aprofundir, millorar, visibilitzar i/o replicar el projecte.

2. MARC CONCEPTUAL

2.1 La cooperació municipal

Tant el marc normatiu que regula la cooperació al desenvolupament com la comunitat professional i acadèmica del sector han reconegut de manera creixent la rellevància específica de les polítiques i accions de cooperació realitzades des de les entitats locals, i particularment des dels municipis, ja siga de manera individual o associats en fons de cooperació i solidaritat.

Encara que cal constatar la limitada importància quantitativa de la cooperació descentralitzada en l'àmbit local (al voltant del 2,5 % del total del volum de l'AOD espanyola), des d'un punt de vista qualitatiu s'ha vingut reconeixent i reivindicant el seu valor propi i afegit respecte a altres tipus de cooperació. En l'àmbit normatiu, la Llei 1/2023, de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global (2023) reconeix explícitament el valor de la cooperació des de les entitats locals en l'article 37, assenyala alguns aspectes d'aquest valor afegit i també la rellevància dels fons de cooperació:

> "Aquesta llei reconeix el paper important de la cooperació de les entitats locals en el sistema de la cooperació espanyola per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global a partir de la seua trajectòria i capacitat de generar aliances, mobilitzar els actors i les capacitats econòmiques i socials i el coneixement expert, així com el de les pròpies administracions locals, en les àrees en què gaudeixen de competències i capacitats, i promoure la participació social i la democràcia en l'àmbit local. Aquesta cooperació podrà exercir-se també a través de fons municipals de cooperació o d'altres entitats" (article 37).

Com es dedueix del text de la llei i s'indica també en la literatura acadèmica, des del punt de vista de les modalitats de cooperació, en l'àmbit de la cooperació local existirien dues modalitats amb un valor estratègic especial: la cooperació tècnica i l'EpDCG.

En termes de cooperació tècnica, diferents autors i autores han destacat el seu valor afegit quan es realitza des de l'àmbit local per motius com els següents: permet establir relacions de major proximitat i horitzontalitat i implicar amb més facilitat les entitats locals (amb freqüència menys presents en les accions de cooperació des d'altres nivells); permet posar en valor les capacitats locals; i permet compartir coneixements en àmbits fonamentals per al benestar (que poden anar des de la gestió de serveis socials o l'ordenació del territori fins al sanejament).

En termes d'EpDCG, aquesta mateixa realitat de proximitat fa també que resulte una modalitat de cooperació particularment rellevant en la cooperació municipalista, en tant que des de l'àmbit local és més senzill aproximar-se a la ciutadania i a determinats perfils i actors locals (per exemple, les mateixes persones que treballen en el sector públic local) per a desplegar accions orientades a sensibilitzar, educar i mobilitzar (Unceta et al., 2012; Gómez Gil, 2008; CONFOCOS, 2001).

Es tracta justament de dues modalitats de cooperació que, com s'ha assenyalat, estan presents de manera sinèrgica en el projecte EMV, com expliquem amb un poc més de detall més avant.

2.2 La cooperació tècnica

2.2.1 Aspectes generals: definició, tipus d'accions i valors.

L'AECID, de manera sintètica, es refereix a aquest tipus de cooperació com a "activitats finançades pel donant per a la transferència de coneixements per a l'enfortiment de capacitats institucionals i de recursos humans" (2016). Completant la definició amb el que esmenta la citada Llei 1/2023 de Cooperació al Desenvolupament, la cooperació tècnica seria "el conjunt d'activitats dirigides bé a l'enfortiment de capacitats institucionals i de recursos humans del país soci i dels actors de desenvolupament, públics, privats i d'iniciativa social". Detalla també que "es tracta de cooperació tècnica pública quan s'involucren institucions públiques i el seu personal i s'orienta de manera específica a establir aliances amb les administracions públiques dels països socis" (Article 10.2.c).

Sobre la base del que indica la Llei i altres fonts, aquest tipus de cooperació pot articular-se a través d'activitats molt diferents. Aquestes poden produir-se en diferents nivells: individual, organitzacional, sectorial, institucional o de sistema. També, a través de diferents estratègies, com ara:

- Activitats de formació i capacitació tècnica, incloent-hi accions com beques d'estudi, programes de formació, jornades i visites tècniques i altres accions per al desenvolupament d'habilitats locals.
- Enviament i intercanvi de personal expert, com a consultors, assessors, professorat, professionals voluntaris d'administracions o altres entitats.
- Intercanvi de coneixements i experiències, amb accions de cooperació Sud-Sud o triangular.
- Inversió en equipament, material i acompanyament per a la transferència de tecnologia i coneixement.
- Creació i enfortiment de xarxes, o facilitar l'accés a xarxes a entitats del Sud global.
- Investigació aplicada i transferència, sobre problemes concrets relacionats amb el benestar de les poblacions del Sud global.

Cal finalment assenyalar que la cooperació tècnica pot realitzar-se com a modalitat en si mateixa o com un tipus d'activitats que poden dur-se a terme en el marc d'intervencions d'un altre tipus (per exemple, projectes de cooperació econòmica), per a millorar-ne l'impacte.

Sense entrar en detall, poden esmentar-se una sèrie d'avantatges i valors d'aquesta cooperació que identifica la literatura sobre el tema (Belda i Talón, 2024; Belda et al., 2023; Unceta et al., 2012; Gómez Gil, 2008), així com alguns dels seus riscos. Entre els avantatges, solen esmentar-se els següents:

- És una modalitat generalment molt eficient, ja que no sol suposar costos molt elevats (si es compara, per exemple, amb projectes de cooperació econòmica) en relació amb els impactes que s'aconsegueixen.

- És generalment molt pertinent, en tant que són accions que solen articular-se com a manera d'atendre problemes i demandes específiques d'actors de territoris del Sud global, i que per això solen comptar amb la seua voluntat i compromís actiu. A més, aquestes accions poden adaptar-se a les demandes i realitats canviants dels actors amb relativa facilitat, almenys en comparació amb altres tipus d'intervencions.

- Pot ser una forma de cooperació molt horitzontal en tant que, per la seua naturalesa, obri possibilitats d'intercanvi directe i recíproc d'experiències i aprenentatges, entre persones i entitats que generalment tenen responsabilitats i reptes similars, encara que es troben en contextos diferents, del nord i sud global.

- Té una capacitat rellevant per a generar o donar suport a xarxes de col·laboració que poden convertir-se en estables, atesa l'esmentada capacitat de la cooperació tècnica per a generar diàleg i intercanvi horitzontals entre persones i entitats que afronten situacions similars.

- Permet incorporar a les polítiques i accions de cooperació persones, perfils i actors més enllà dels tradicionals en el sector. Aquest seria, per exemple, el cas de mobilitzar la participació de professionals del sector públic, que generalment no participen en accions de cooperació ni en són el focus.

- Permet generar impactes positius també en les persones i organitzacions del nord global, atesa aquesta naturalesa horitzontal d'intercanvi de coneixement esmentada.

- Permet posar en valor les capacitats tècniques i institucionals d'actors dels diferents contextos, en tant que la cooperació tècnica té com a principal base els coneixements existents en persones i organitzacions i l'intercanvi dels mateixos.

Entre els inconvenients i riscos que solen esmentar-se, poden assenyalar-se i han de tindre's en compte els següents:

- En les accions de cooperació tècnica poden traslladar-se acríticament experiències o coneixements, sobretot de les entitats i persones del Nord cap a les del Sud, al marge i sense considerar els contextos i realitats culturals, polítiques, institucionals i organitzatives concretes.

- Les accions poden donar lloc a la creació de noves i diferents formes de dependència, més o menys visibles, especialment quan es traslladen models organitzatius, procediments o tecnologies inadequades i que requereixen la intervenció i el suport constant i/o el trasllat de recursos d'entitats del Nord.

- Aquesta forma de cooperació pot distorsionar els processos locals per la descoordinació en les accions, en tant que diferents actors poden estar realitzant accions de cooperació tècnica amb diferents enfocaments, sobre una mateixa qüestió.

- Pot produir-se la pèrdua de noves capacitats institucionals generades amb la cooperació tècnica (tant en actors del Nord com del Sud), si el personal que participa en les accions no té estabilitat en el seu lloc.

- En algunes ocasions, aquestes accions poden arribar a debilitar les institucions locals. Això pot ocórrer, per exemple, quan persones que treballen en el sector públic local al Sud abandonen els seus llocs després de les accions de cooperació (perquè poden accedir a altres llocs que consideren millors o perquè passen a ser consultors de la cooperació tècnica, per exemple).
- Aquestes accions poden, en general, contribuir a aprofundir en la creació d'una perspectiva colonial, en prejudicis, asimetries i relacions desiguals de poder, si no es construeixen des d'una perspectiva horitzontal.

2.2.2 La cooperació tècnica municipalista

Quan la cooperació tècnica es realitza per persones o institucions vinculades a la gestió pública local en el Nord global, generalment col·laborant amb persones o institucions homòlogues en el Sud, parlem de cooperació tècnica municipal (FELCODE, 2019) o municipalista — termes que emprem de manera intercanviable en aquest document. En aquest cas, se sol tractar d'un tipus de cooperació més específicament orientada a generar canvis en aspectes relacionats amb la gestió i amb les competències pròpies dels municipis implicats, com ara la millora de l'organització i de la qualitat dels serveis públics locals (FELCODE, 2019). Açò es faria a través "de l'intercanvi de coneixements, tecnologies i experiències entre entitats locals i els seus equivalents en països del Sud global" (CONFOCOS, 2023:4).

Cal destacar que, com assenyala CONFOCOS (2023:4), es tracta d'un esquema que, en principi, està "lluny de ser una acció caritativa, sinó que es tracta d'un intercanvi entre iguals, un intercanvi obert que genera un benefici mutu i que possibilita la participació entre municipis, del nord i sud global, en un treball de cooperació coherent i definit conjuntament".

Com s'ha assenyalat, la mateixa Llei de Cooperació indica específicament el valor afegit de la cooperació des dels ens locals per a realitzar cooperació tècnica. La constatació d'aquest valor la trobem també en la literatura científica (Belda et al., 2023). Aquest valor diferencial existiria perquè, com ocorre amb la cooperació municipalista en general, pot afirmar-se que la cooperació tècnica municipal permet un intercanvi particularment horitzontal en l'àmbit de la cooperació.

En concret, s'ha dit que la cooperació tècnica municipalista pot permetre un intercanvi més obert, igualitari i equilibrat entre municipis que tenen característiques i contextos molt diferents, però que comparteixen problemes propis i habituals de la gestió local (FELCODE, 2019). Així, pot resultar més senzill compartir marcs i aprenentatges de manera més horitzontal i evitar problemes propis i habituals en la cooperació en general i en la cooperació tècnica en particular, com la mencionada imposició neocolonial (encara que siga benintencionada) de solucions descontextualitzades, o la creació de noves dependències de coneixements i tecnologies del Nord global.

D'altra banda, cal assenyalar que la cooperació tècnica municipalista pot articular-se de diferents maneres (Belda, 2024):

- A través de projectes o programes propis dels ajuntaments, si bé aquesta és una opció generalment només existent en el cas d'ajuntaments amb més recursos i capacitats per a desenvolupar les seues polítiques de cooperació.

- En el marc de programes més amplis de col·laboració ciutat-ciutat, com a part integrada en un conjunt d'altres accions que poden incloure la cooperació econòmica o un altre tipus d'intercanvis.

- A través de la participació dels ajuntaments en programes o projectes de cooperació tècnica de la cooperació bilateral o multilateral. Per exemple, pot donar-se a través de la participació de municipis en programes d'agències de Nacions Unides que promouen l'intercanvi de pràctiques entre ajuntaments, en matèries que poden anar de la cultura a la gestió ambiental — depenent de l'agència.

- Com un component d'un projecte més ampli de cooperació econòmica. En aquests casos, se sol parlar que la cooperació tècnica ajudaria a una millor "absorció" de l'ajuda, això és, a què l'acció d'altres components, com els d'inversió en infraestructures o tecnologia, tinguen un major impacte, o siga simplement viable.

- A través de programes articulats per associacions de municipis, com els fons de cooperació i solidaritat. En aquests casos, les associacions promouen accions en què participen els seus municipis socis (i eventualment també altres), que realitzen accions de cooperació tècnica generalment junt amb socis locals dels fons en el Sud. Existeixen en el context espanyol diversos exemples d'aquest tipus de programes, impulsats per diferents fons, com és el cas del mateix projecte EMV del Fons Valencià per la Solidaritat. Cal assenyalar que aquest tipus de projectes solen suposar una oportunitat molt rellevant (amb freqüència l'única) perquè molts municipis sense capacitat per a articular projectes propis o sumar-se a altres iniciatives puguen realitzar accions de cooperació tècnica.

Quant al tipus d'accions per a articular la cooperació tècnica municipal, particularment en els programes dels fons de cooperació, les més rellevants i habituals consisteixen en l'intercanvi i visites de personal tècnic. D'una banda, existeixen exemples rellevants de programes basats en l'enviament de personal tècnic — generalment voluntari — de municipis del Nord global, que durant un període treballen en un municipi del Sud global per a compartir coneixements i habilitats. Aquest personal tècnic, al seu torn, experimenta una nova experiència, rellevant per al seu desenvolupament personal i professional (CONFOCOS, 2023). D'altra banda, entre les accions de la cooperació tècnica municipal també podem trobar les visites de personal tècnic de països del Sud global que realitzen estades en municipis del Nord per a compartir i adquirir experiències i coneixements.

Aquest tipus d'accions d'intercanvi poden anar vinculades a activitats que es desenvolupen en administracions diferents (municipals i supramunicipals) i en àmbits diversos, des de la gestió de residus i la transparència, fins a la cultura, la igualtat o el turisme. Aquest és justament el tipus d'accions que, fonamentalment, es realitzen en els programes o projectes de cooperació tècnica dels fons de solidaritat i cooperació com l'EMV.

Com veurem a continuació, aquest tipus d'accions poden considerar-se, a més d'accions de cooperació tècnica, com accions d'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global, atès els canvis que poden implicar per a les persones implicades.

2.3 L'Educació per al Desenvolupament Sostenible i la Ciutadania Global (EpDCG)

2.3.1 Definicions i dimensions

Segons l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament, aquesta es definix com el

> "procés educatiu (formal, no formal i informal) constant encaminat, a través de coneixements, actituds i valors, a promoure una ciutadania global generadora d'una cultura de la solidaritat compromesa en la lluita contra la pobresa i l'exclusió, així com amb la promoció del desenvolupament humà i sostenible" (Ortega, 2007).

La CONGDE la definix de manera semblant i en part complementària com:

> "un procés per a generar consciències crítiques, fer cada persona responsable i activa (compromesa), a fi de construir una nova societat civil, tant en el Nord com en el Sud, compromesa amb la solidaritat, entesa aquesta com a coresponsabilitat en el desenvolupament, participativa, les demandes, necessitats, preocupacions i anàlisis de la qual es tinguen en compte a l'hora de la presa de decisions polítiques, econòmiques i socials" (CONGDE 2012:4).

La mencionada Llei 1/2023, de 20 de febrer, de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global, reconeix explícitament la importància de l'EpDCG, així com el paper de la cooperació descentralitzada per a impulsar-la (preàmbul). Ho fa considerant-la com un "instrument per a la transformació ecosocial de la nostra societat i del Sud global de manera solidària, justa, inclusiva, responsable, pacífica i sostenible, amb un paper clau de la cooperació descentralitzada" (art. 4.2).

La llei reconeix també els àmbits de treball concrets de l'EpDCG: educació formal (des de l'etapa infantil fins a la universitària), la no formal i la informal. També reconeix, com està àmpliament acceptat i ja es reconeixia en l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament, que l'EpDCG engloba diferents dimensions, tals com: la sensibilització, la formació, la incidència política i la investigació.

2.3.2 La cooperació tècnica com EpDCG

Des d'este marc conceptual de l'EpDCG pot entendre's que determinats programes de cooperació tècnica sustentats en l'intercanvi de professionals tenen un clar component de sensibilització. En el cas del projecte d'EMV, com es declara en els seus propis objectius, busca, més enllà de la contribució tècnica, "crear una consciència solidària i cooperativa en les persones voluntàries que participen". Així, es considera que el projecte pot ajudar les persones participants a prendre consciència sobre els problemes estructurals que generen la desigualtat

i les vulneracions de drets, i sobre com des de les comunitats locals es poden abordar les necessàries transformacions.

D'altra banda, des del marc de l'EpDCG pot ubicar-se este tipus de projectes i particularment l'EMV com una acció d'EpDCG en l'àmbit informal. Per aprenentatge en l'àmbit informal ens referim a processos educatius que es donen de manera no estructurada ni intencional, amb freqüència a través de l'activisme, el voluntariat i, en general, de la participació en organitzacions i en la mobilització social (Boni, Belda i Calabuig, 2020). Així, esta perspectiva assumeix que, en molt diferents escenaris, àmbits i situacions, les persones poden experimentar de manera contínua processos d'adquisició de coneixements i destreses, així com de formació d'actituds.

Els processos informals tenen una gran importància per a generar EpDCG en les diferents dimensions esmentades i pròpies d'este tipus d'educació transformadora: és sensibilitzadora, en tant permet prendre consciència de les injustícies i de les seues causes, així com de les possibilitats d'acció; és mobilitzadora, en tant la consciència sobre la realitat i sobre la pròpia capacitat de canviar-la pot portar a l'acció; i és formadora, en tant genera capacitats per a l'exercici de les pròpies responsabilitats davant la desigualtat i la crisi ecosocial.

En el cas de l'EMV, el projecte genera tota una sèrie de condicions, escenaris, processos i interaccions que fan que este tipus d'aprenentatge es produïsca amb intensitat, amb potencials implicacions no sols en la sensibilització i conscienciació sinó també en la formació de les persones participants. Així, per a comprendre l'impacte del projecte EMV resulta necessari comprendre quin tipus de canvis i aprenentatges es generen de manera informal, i com són estos processos, no sempre fàcils d'identificar.

2.4 Marc per a comprendre l'aprenentatge en l'acció social

2.4.1 El concepte d'aprenentatge en l'acció social

L'aprenentatge informal en processos d'EpDCG pot entendre's específicament com un procés d'aprenentatge en l'acció social. Segons la literatura sobre el tema, estos són processos d'aprenentatge "orgànics" a través de la participació, en els quals les persones i individus directament implicats en determinades experiències transformadores aprenen i canvien (Wilson-Grau, 2007). En estos processos, l'aprenentatge emergeix de manera emergent, no planificada, tàcita i incidental, inserit en l'acció concreta sobre el món social (Holst, 2002).

Estos aprenentatges es produïxen sempre a través de les relacions, en processos dinàmics i permanents, situats en contextos particulars, en els quals estan presents factors socials, polítics, econòmics, socials i culturals (Margaret, 2010). A més, es tracta de processos en els quals entren en joc molt diferents aspectes, ja que l'aprenentatge es produïx de manera intel·lectual, però també experiencial i emocional (Pettit, 2010).

Estos processos tenen un impacte tant personal com en l'entorn, en el moment de produir-se i en el futur: poden contribuir al manteniment del *status quo* i l'hegemonia dels grups dominants

o bé tindre "un efecte empoderador i emancipador que ajuda a superar l'opressió en el si de la societat" (Steinklammer, 2012:24). Com veurem a continuació, els tipus d'aprenentatges emancipadors que poden emergir poden al seu torn ser diferents.

2.4.2 Els resultats de l'aprenentatge en l'acció social

Els aprenentatges en l'acció social poden ser de tipus molt divers: des de purament tècnics (per exemple, aprendre com abordar una tasca determinada), a altres de naturalesa ètica i política (per exemple, aprendre a identificar l'exercici conscient o inconscient del propi poder i les seues conseqüències), social (canviar la nostra manera de relacionar-nos), cultural, etc. Poden donar-se a nivell individual i també col·lectiu. Com s'ha demostrat, la participació en organitzacions en l'àmbit del desenvolupament pot contribuir a generar estos aprenentatges, que poden ser rellevants per a generar transformacions de naturalesa estructural (Belda-Miquel et al., 2015).

Per a caracteritzar i classificar els tipus d'aprenentatges, pot continuar sent vàlida la tradicional però plenament vigent classificació de competències en coneixements, habilitats i valors i actituds, adaptades a la construcció de ciutadania:

- Coneixements: es referix a la comprensió teòrica i pràctica d'informació, fets, conceptes i principis, tals com l'anàlisi de problemes estructurals d'una societat, o les alternatives que existixen i es plantegen per a abordar-los.

- Habilitats: tenen a veure amb les capacitats pràctiques per a realitzar tasques específiques de manera eficient. És el saber com o la capacitat per a aplicar coneixements i executar accions en contextos concrets. Pot referir-se a habilitats tècniques concretes o a habilitats "blanes" o interpersonals.

- Valors i actituds: el conjunt de disposicions i mentalitats que una persona adopta davant del seu treball, les persones i les situacions. És el voler fer o el component emocional i ètic. Té a veure amb les disposicions per a construir el canvi social, així com plantejaments ideològics i de valors més profunds.

2.4.3 Els processos de l'aprenentatge en l'acció social

Encara que els processos informals d'aprenentatge en l'acció són complexos i emergents, com s'ha mencionat, es poden identificar aspectes clau que els modelen. Seguint diferents autors (Gaventa i Tandon, 2010; Foley, 1999; Boni, Belda i Calabuig) que han treballat sobre l'aprenentatge en l'acció social en l'àmbit del desenvolupament podem citar factors com:

- El context general: és a dir, les condicions polítiques, socials, econòmiques, ambientals i culturals que determinen un determinat context de canvi social, en les quals es donen els processos d'aprenentatge. Per exemple, la realitat estructural i la matriu de relacions de poder d'un determinat context.

- Aspectes personals: l'experiència vital, social i política de cada persona, les seues capacitats, marcs d'anàlisi i la seua pròpia història d'opressió són fonamentals a l'hora

de comprendre els processos d'aprenentatge en l'acció social. També les motivacions per a l'acció, que poden ser molt diverses, molt vagues o molt concretes, configuren estos processos.

- Aspectes relacionals: la naturalesa i qualitat d'interaccions en el nivell personal, la qual cosa inclou també qüestions afectives i emocionals, i els sentiments en relació amb el que es fa i per què es fa.
- Aspectes organitzatius: aspectes de gestió i organització de recursos i processos, com a part del context en el qual la persona opera. Açò inclou des de la cultura organitzativa i les característiques generals de l'organització o col·lectiu amb el qual es treballa fins als seus procediments concrets i la seua relació amb altres organitzacions i institucions.
- Aspecte discursiu: per exemple, el tipus de discursos, anàlisis, mirades i plantejaments de les persones amb les quals s'actua en els processos d'aprenentatge informal (i si són o no compartits per la persona).

2.5 L'avaluació de la qualitat

En el treball s'adopta com a marc de referència avaluatiu la proposta del Comité d'Ajuda al Desenvolupament (CAD) de l'OCDE, els cinc criteris del qual constituïxen una ferramenta àmpliament reconeguda per a valorar iniciatives de cooperació internacional i desenvolupament. La seua incorporació en l'estudi permet estructurar l'anàlisi del programa en la seua doble vessant de cooperació tècnica per a la construcció de capacitats i com a projecte d'EpCG des d'un enfocament comprensiu i coherent amb estàndards internacionals. A continuació es descriuen breument estos criteris (CAD, 2010):

El primer criteri, pertinença, es referix a la mesura en què un projecte respon a demandes reals, tant des del punt de vista de la població destinatària com de les polítiques públiques o marcs institucionals.

El segon criteri, eficàcia, se centra a verificar si el projecte aconseguix el que es va proposar. Analitza en quina mesura s'assolixen els resultats esperats, permetent valorar el compliment dels objectius formulats. Este criteri no sols considera els èxits quantificables, sinó també els avanços qualitatius.

El tercer criteri, eficiència, valora com s'utilitzen els recursos disponibles en relació amb els resultats obtinguts. No es tracta únicament d'una qüestió de costos, sinó també d'analitzar si els mitjans emprats han sigut adequats i proporcionats.

El quart criteri, impacte, examina els efectes més amplis del projecte. Inclou tant conseqüències positives com negatives, intencionades o no, que afecten els beneficiaris directes i indirectes.

Finalment, el criteri de sostenibilitat es referix a la capacitat del projecte per a mantindre els seus beneficis a llarg termini. Considera si els resultats continuaran tenint efectes una vegada finalitzada la intervenció, i si existixen condicions (institucionals, econòmiques, socials o ecològiques) que en garantisquen la continuïtat.

Este conjunt de criteris oferix una base estandarditzada per a avaluar projectes en diferents contextos i serà per això útil per a estructurar l'anàlisi presentat en la secció 8 d'este informe.

2.6 Marc propi per a comprendre el projecte d'EMV

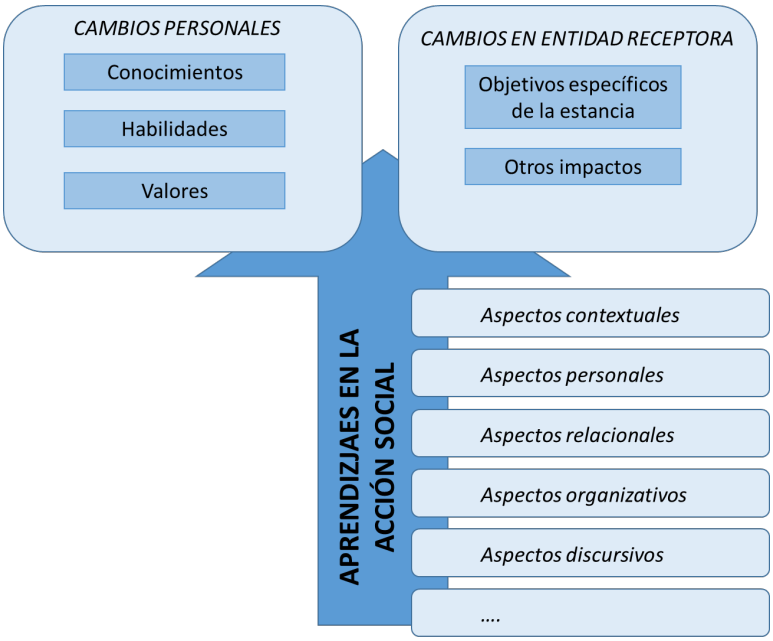
A mode de síntesi, es concreten a continuació els supòsits teòrics de partida del treball. A partir dels mateixos, es proposa el marc teòric a emprar en el treball.

Sobre els supòsits, s'assenyala el següent:

- S'entén que la participació com a voluntariat en el projecte d'EMV constitueix un procés d'EpDCG, que es produeix a través de l'aprenentatge informal en processos d'acció social en determinats contextos del Sud Global.
- Aquest procés afecta tant les persones implicades com a expertes com a les entitats receptores.
- Entenem que en aquests processos les persones voluntàries desenvolupen a través de la interacció i l'acció competències de diversa mena, que poden tindre a veure amb coneixements, habilitats, valors i actituds.
- En el cas de les entitats receptores, assumim que es donen canvis i aprenentatges que poden estar relacionats tant amb els objectius concrets que es buscaven en l'estada, propis de la cooperació tècnica i relacionats amb la generació de capacitats, com amb altres impactes, esperats o no esperats, a nivell personal i institucional de l'entitat receptora.
- L'emergència d'aquests aprenentatges i canvis, tant en les persones expertes com en les entitats receptores, ve modelada per molt diferents aspectes: contextuals, personals, relacionals, organitzatius (del programa i del lloc de recepció), etc.

L'anterior pot representar-se en el següent diagrama, que guia l'estratègia metodològica, la construcció dels instruments d'obtenció d'informació i l'estructura de la presentació de resultats.

Figura 1. Marc teòric de l'estudi

Font: elaboració pròpia

3. METODOLOGIA DE L'ESTUDI

Es detalla en esta secció la metodologia emprada, la seqüència d'activitats d'investigació realitzades i les tècniques utilitzades.

3.1 Fases del treball

Fase 1. Concreció del marc d'anàlisi i dels instruments

Discussió amb el personal del FVS sobre l'abast del treball i concreció d'objectius, instruments i mostra. Es realitzen els contactes inicials amb el tècnic a càrrec del projecte EMV al novembre de 2024 i es realitza una reunió inicial amb el tècnic i la gerència del FVS al desembre de 2024.

Fase 2. Recollida d'informació

S'han emprat 3 tipus de tècniques, que s'expliquen a continuació:

Anàlisi d'informació secundària.

S'ha partit de diferents fonts d'informació secundària, suggerides i facilitades pel personal del FVS i que han permès, entre altres qüestions, construir els instruments de recollida d'informació primària i fer la caracterització general de totes les persones que han participat en el projecte, així com de les estades i de les contraparts. Entre estes fonts podem citar les següents:

- Web del projecte
- Fitxes d'avaluació realitzades per les persones participants del projecte. S'analitzà un total de 66 fitxes, de participants entre l'any 2012 i l'any 2023, repartides de la manera següent: 3 de 2013, 3 de 2014, 8 de 2015, 3 de 2016, 13 de 2017, 18 de 2018, 8 de 2022 i 10 de 2023.
- Fitxes d'avaluació de les contraparts. S'analitzà un total de 28 informes de contraparts que reberen participants entre l'any 2012 i l'any 2023, repartides de la manera següent: 2 de 2012, 2 de 2014, 9 de 2017, 7 de 2018 i 8 de 2022.
- Informes i memòries anuals del projecte, facilitats pel FVS.
- Cartells i tríptics de difusió.
- Productes generats en les assistències, com ara informes tècnics, plans de comunicació, etc.
- Fitxes amb informació dels perfils sol·licitats.
- Revisió de l'informe *"La cooperació al desenvolupament en l'esfera local des del Fons Valencià per la Solidaritat i les entitats sòcies: trajectòria i accions per a una cooperació des dels valors del municipalisme"* (Belda, Talón, Cuesta, Vázquez, Mut i Cascant, 2023).

Qüestionari a persones participants del projecte

Amb la finalitat d'obtindre respostes sobre totes les dimensions de la investigació del major nombre possible de persones participants, es proposà l'elaboració d'un qüestionari.

Es va elaborar el qüestionari amb preguntes obertes i tancades per a ser contestat per totes les persones participants del projecte, que constitueixen un univers mostral de 83 persones i un total de 95 experiències d'assistències tècniques, ja que algunes persones han participat en més d'una edició del projecte EMV. El qüestionari es basa en les dimensions del marc teòric proposat i pregunta sobre els canvis que la persona considera haver experimentat i els factors que hi han influït, així com una valoració general del projecte. El qüestionari es contestava de forma autogestionada i va ser rebut per correu electrònic i xarxes socials. El guió pot trobar-se a l'Annex 1.

El guió va ser discutit i acordat amb el personal del FVS. Aquest va ser assajat amb uns assaigs pilot a 3 persones i ajustat de nou amb posterioritat.

Fou enviat l'11 de febrer de 2025 a la totalitat de les 83 persones que havien participat en el projecte. Durant 65 dies es reberen respostes i s'aconseguí un total de 42 respostes de 34 persones, ja que algunes persones valoraren diverses de les seues estades, la qual cosa constitueix el 40 % del total de l'univers mostral de les assistències tècniques (95).

Les respostes obertes dels qüestionaris s'identificaren amb "Q [número de resposta]".

Realització d'entrevistes

Per a completar la informació sobre la caracterització del projecte EMV s'han realitzat dues entrevistes semiestructurades a dues persones treballadores del FVS, el guió de les quals es pot trobar a l'Annex 2.

Taula 1. Personal del FVS entrevistat

No	Gènere	Lloc de treball	Anys en l'organització
1	Masculí	Tècnic de projectes	3
2	Masculí	Gerent	25

Font: elaboració pròpia

Amb la finalitat d'aprofundir en les evidències dels qüestionaris, matisar-les, contrastar-les i identificar possibles noves qüestions es plantegen entrevistes, tant a les persones participants en el projecte com a persones pertanyents a les contraparts receptores. Els guions de les entrevistes es troben als Annexos 3 i 4.

La selecció de persones participants del projecte a ser entrevistades es realitza amb criteris, d'una banda, de diversitat, tractant que existisca varietat en l'any de participació en el projecte, en l'edat, en l'àrea d'especialitat i en la contrapart on es realitza l'assistència; d'altra banda, d'accessibilitat, seleccionant finalment les persones que van poder ser contactades i van desitjar realitzar l'entrevista.

Es van entrevistar un total de 16 persones, 8 participants del projecte EMV i 8 persones de les contraparts receptores. La següent taula detalla el perfil general de les persones entrevistades participants del projecte EMV:

Taula 2. Persones participants de l'EMV entrevistades

No	Any(s) participació	Edat actual	Gènere	Origen	Àrea d'assistència	Destí contrapart
1	2023	50	Femení	Mancomunitat Costera - Canal	Igualtat	GAD Pastaza - AME (Equador)
2	2018, 2019, 2022	55	Masculí	Aj. Vila-real i Aj. Onda	Turisme	Pedernales (Equador); GAD Palenque - AME (Equador); GAD de Santiago de Maria (El Salvador)
3	2023	39	Masculí	Manc. La Canal de Navarrés	Turisme	Mancomunidad del Pueblo Cañari (Equador)
4	2015	56	Femení	Aj. Bellreguard	Joventut	PROCESO - Servicios Educativos (Bolívia)
5	2012, 2015	50	Femení	Aj. Picassent	Igualtat	Mancomunidad de la Cuenca Media Baja del Río Paute (Equador); Centro Juana Azurduy (Bolívia)
6	2018, 2022	47	Masculí	Aj. Xàtiva	Joventut i educació	PROCESO - Servicios Educativos (Bolívia); CEPAD - San José de Chiquitos (Bolívia)
7	2022	32	Masculí	IVAJ (GVA)	Joventut	PROCESO - Servicios Educativos (Bolívia)
8	2013, 2015	54	Femení	Aj. Benissa	Turisme	Mancomunidad del Pueblo Cañari (Equador); Municipio de San Javier (Bolívia)

Font: elaboració pròpia

La selecció de persones de les contraparts es realitza fonamentalment per criteris de rellevància, en tant que es tracta de persones que totes elles han tingut un paper fonamental en la gestió i recepció de les participants del projecte en les diferents entitats receptores. Es busca també un criteri de diversitat, en tant que es combinen 4 entrevistes a persones d'entitats equatorianes que gestionen la recepció d'especialistes amb entrevistes a 4 persones d'entitats bolivianes, que han sigut les que han tingut una major participació i continuïtat en el projecte. La taula següent detalla el perfil general de les persones entrevistades.

Taula 3. Persones de les contraparts entrevistades

No.	Gènere	Any(s) participació	Contrapart	País	Àrea d'assistència (i número)
1	Masculí	2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023	Centro para la participación y el desarrollo humano sostenible, CEPAD	Bolívia	Turisme (4), Igualtat (4), Música (9), Comunicació (2), Hosteleria (2), Biologia (1), Educació (2)
2	Masculí	2015, 2018, 2019, 2022, 2023	Orquesta Municipalidad San José de Chiquitos	Bolívia	Música (8)
3	Masculí	2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2023	Mancomunidad del pueblo Cañari	Equador	Turisme (9), Desenvolupament local (1), Emprenedoria (1), Arqueologia (1), Gestió cultural (1)
4	Femení	2015, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023	PROCESO - Servicios Educativos	Bolívia	Joventut (6), Igualtat (1)
5	Femení	2015, 2018, 2019, 2022, 2023	Centro Juana Azurduy, Sucre	Bolívia	Igualtat (5)
6	Masculí	2015, 2016, 2017, 2018, 2019	GAD Santa Ana de Cotacachi	Equador	Arquitectura, urbanisme i enginyeria (10)
7	Femení	2022, 2023	Centro ecuatoriano para la promoción y acción de la mujer, CEPAM	Equador	Administració (1), Joventut (1), Igualtat (1)
8	Masculí	2018, 2019, 2022, 2023	Asociación de municipalidades ecuatorianas, AME	Equador	Turisme (6), Arquitectura, urbanisme i enginyeria (1), Igualtat (1)

Font: elaboració pròpia

La mostra definitiva va ser acordada amb el personal del FVS, que va facilitar els contactes. Les entrevistes es van realitzar totes de manera en línia, excepte una que es va fer a una persona treballadora del FVS de manera presencial. Van tindre una duració d'entre 30 i 90 minuts i van ser gravades i transcrites de forma manual per al seu processament.

Fase 3. Anàlisi de resultats i elaboració de l'informe

L'anàlisi, tant de la informació secundària com primària, va ser abordat segons una estratègia que combina el deductiu amb l'inductiu. En primer lloc, tota la informació va ser organitzada segons les categories inicialment definides en el marc teòric i l'estructura del treball

(caracterització general, aprenentatges, factors, valoracions generals). A partir d'aquesta caracterització s'identifiquen subdimensions o aspectes més específics d'algunes d'estes dimensions.

La combinació entre fonts permet tant completar la informació (fonamentalment les entrevistes completen i matisen allò identificat en fonts secundàries i enquesta, com s'ha dit), com triangular-la per a verificar la validesa dels resultats.

La taula següent indica les fonts emprades per a abordar els diferents aspectes que s'oferixen en els resultats.

Taula 4. Fonts emprades en l'anàlisi

Aspecte	**Font**
Caracterització general del projecte	Informació secundària Entrevistes a personal del FVS
Caracterització general del perfil de participants i contraparts	Informació secundària
Percepcions sobre compliment d'objectius, aprenentatges, factors i valoracions (de persones especialistes voluntàries)	Enquesta Entrevistes Informació secundària
Percepcions sobre compliment d'objectius, aprenentatges, factors i valoracions (de contraparts)	Entrevistes Informació secundària

Font: elaboració pròpia

Fase 4. Presentació de resultats

Les dimensions i subdimensions articulen la discussió de resultats i estructuren l'informe.

Es lliura el present informe, en versió castellana i valenciana, i es realitza una presentació pública a Benissa el 7 de juny.

El cronograma següent recull el procés de realització de la investigació:

Taula 5. Cronograma de la investigació

	Nov24	Des24	Gen25	Feb25	Març25	Abril25	Maig25	Juny25
Concreció del marc d'anàlisi i dels instruments	X	X	X					
Recollida d'informació: qüestionari			X	X	X			
Recollida d'informació: entrevistes				X	X	X	X	
Anàlisi de resultats i elaboració de l'informe							X	X
Presentació de resultats								X

Font: elaboració pròpia

4. DESCRIPCIÓ GENERAL DEL PROJECTE EMV

4.1 Descripció general

4.1.1 El FVS i el municipalisme

El Fons Valencià per la Solidaritat és una entitat formada per ajuntaments i mancomunitats de la Comunitat Valenciana que treballa en l'àmbit de la cooperació internacional al desenvolupament. La seua missió principal és impulsar un model de desenvolupament humà sostenible i solidari, promovent la justícia global, l'equitat i els drets humans. Des de la seua creació en 1992 actua com un instrument de coordinació perquè els municipis valencians puguen participar activament en projectes de solidaritat internacional.

El FVS es fonamenta en els principis del municipalisme solidari, una visió que reconeix el paper dels governs locals en la construcció d'un món més just. A través del municipalisme, es reforcen les capacitats dels ajuntaments tant del nord com del sud global, generant relacions de cooperació horitzontal. Açò permet compartir coneixements i bones pràctiques en àmbits com la gestió pública, l'accés a serveis bàsics, la igualtat de gènere o la participació ciutadana.

Els projectes que impulsa el FVS abracen múltiples àrees: educació, salut, desenvolupament econòmic local, enfortiment institucional, medi ambient i drets humans. Aquests es duen a terme en col·laboració amb organitzacions locals en països d'Amèrica Llatina, Àfrica i altres territoris, garantint així que les accions responguen a les necessitats reals de les comunitats beneficiàries. A més, el FVS treballa activament en la sensibilització de la ciutadania valenciana sobre els desafiaments globals.

4.1.2 Antecedents i origen del projecte EMV

Al llarg de la seua trajectòria el FVS ha desenvolupat nombrosos projectes de cooperació a Amèrica Llatina i Àfrica, on va identificar que no sols era necessària l'ajuda financera o tècnica puntual, sinó també l'intercanvi de coneixements i experiències entre administracions locals. Açò va portar a la creació del projecte EMV com un mecanisme innovador per a mobilitzar el coneixement tècnic i l'experiència del personal municipal valencià, posant-los al servei del desenvolupament de capacitats institucionals en municipis del sud.

El projecte EMV es va consolidar com una proposta de voluntariat professional de curta durada (estades d'un mes com a màxim), on personal tècnic especialitzat d'ajuntaments valencians col·labora directament en projectes concrets en països socis. Aquests intercanvis no sols enfortixen les entitats receptores, sinó que també enriquixen els municipis valencians, que incorporen una perspectiva global i solidària en el seu quefer quotidià.

El punt de partida del projecte EMV respon a una visió de cooperació municipalista, descentralitzada i horitzontal, on els municipis no són només actors passius que financen, sinó agents actius del desenvolupament, compromesos amb la transformació global des de l'àmbit local. Té el seu origen en una experiència prèvia anomenada "Nosaltres Serem la Teua Veu", que permetia a persones de qualsevol municipi participar en activitats de cooperació. No obstant

això, aquest programa va evolucionar cap a una proposta més centrada en el municipalisme tècnic, on les persones participants havien de formar part del personal tècnic d'ajuntaments.

El projecte EMV va nàixer l'any 2013, en un context de crisi econòmica i reducció de recursos per a la cooperació internacional. Va ser una proposta impulsada des de la direcció tècnica del Fons, amb l'objectiu de crear una via de cooperació tècnica directa entre personal tècnic d'ajuntaments valencians i municipis del sud global. Segons un dels testimonis del personal del FVS: "L'origen és el 2013. I sorgís com una proposta d'una cooperació tècnica que es tenia al cap en aquell moment per part de la responsable de projectes" (F2).

Des dels seus inicis, el projecte va respondre tant a les demandes concretes de les contraparts del sud, en temes com turisme, igualtat o gestió de residus, com a la necessitat d'implicar el personal tècnic valencià en la realitat de la cooperació, promovent una comprensió més profunda i vivencial del treball al sud global. Per això, es va incloure des del principi un requisit d'activitats de retorn i sensibilització: "Nosaltres teníem un requisit, que era que estàvem obligats a fer alguna activitat de retorn" (F2).

El disseny del programa també es va inspirar en experiències d'altres fons com el de Fondo Extremeño de Cooperación Local al Desarrollo (FELCODE) o el Fondo Galego, encara que el Fons Valencià va optar per una fórmula més estructurada quant a la rendició de comptes i a la projecció pública. L'enfocament es va distingir i es distingeix especialment pel seu component d'acompanyament i formació: "Una de les diferències que també he vist respecte a altres projectes (...) és aquest acompanyament, que jo crec que el nostre és excel·lent" (F2). A més, el projecte va demostrar ser una eina molt eficient per a aconseguir un gran impacte amb recursos limitats: "Cada una d'aquestes assistències (...) tenia un cost d'entre 2.000 i 3.000 euros, però estaven entregant productes de gran qualitat a les contraparts" (F2).

En l'actualitat, el repte de l'EMV és mantindre la seua qualitat i efectivitat, tractant de reorientar les assistències cap a projectes de desenvolupament més estructurats, en els quals ja existisca una relació consolidada amb les contraparts: "Vull saber què és el que necessiten ells, vull saber què ens demanen ells (...) i a partir d'ací, nosaltres llancem la convocatòria" (F1). Encara que el nombre de voluntaris ha crescut notablement des de les primeres edicions, els objectius fonamentals del programa es mantenen: oferir assistència útil al sud, sensibilitzar al nord i enfortir la cooperació des del municipalisme.

En definitiva, el projecte EMV naix d'una voluntat de professionalitzar la cooperació descentralitzada des del municipalisme i de construir relacions horitzontals basades en l'escolta activa i la utilitat real. És, com afirma el personal del FVS, una "tercera pota" que complementa el treball del Fons en projectes d'emergència i educació per al desenvolupament: "Faltava aquesta part del projecte de cooperació tècnica (...) i dotar-la d'estructura" (F1).

4.1.3 Objectius

El projecte EMV naix amb un conjunt d'objectius ancorats en la vocació municipalista del FVS:

> "L'objectiu general és enfortir les aliances municipalistes entre el Nord i el Sud i, en l'específic, crear xarxes d'intercanvi i transferència de coneixements entre els municipis i mancomunitats sòcies del Fons Valencià i les contraparts del Sud" (FVS, 2024).

Un dels eixos principals del projecte és donar resposta a les demandes reals de les contraparts del Sud global mitjançant assistències tècniques que responguen a necessitats concretes dels seus territoris. Així ens ho explica el personal del FVS: «L'objectiu fonamental és donar a la contrapart un producte que ella sol·licita i que siga útil per al seu municipi en el seu dia a dia» (F2). Aquesta resposta es pretén donar des de l'aprenentatge mutu, és a dir, a partir de facilitar un intercanvi bidireccional de coneixements i experiències entre les entitats locals valencianes i les del Sud global.

Un altre objectiu clau del projecte és involucrar i sensibilitzar el personal tècnic dels ajuntaments valencians en el terreny de la cooperació internacional, perquè comprenguen en primera persona la realitat del Sud global i la tasca municipalista que allí es desenvolupa: "La idea nostra és de quina manera els nostres socis, a través del cos tècnic, coneixen realment això de la cooperació" (F2). Es busca "crear una consciència solidària i cooperativa en les persones voluntàries que participen, creant relacions personals fortes, intercanvis d'experiències i coneixements fins a vincles d'amistats i confiança" (FVS, 2024).

El personal del FVS també destaca la dimensió comunicativa del projecte. Per això, els tècnics especialistes voluntaris estan compromesos a realitzar activitats de retorn en tornar, amb la finalitat de multiplicar l'impacte en les seues comunitats d'origen, visibilitzar el treball del Fons i fomentar una ciutadania crítica.

Com també assenyala el personal del FVS, el projecte és una eina estratègica dins de l'estructura de l'entitat i una iniciativa estable, útil i adaptada a les necessitats del present, que ha anat, per això, també evolucionant: si bé "els objectius fonamentals [del projecte] se mantenen" (F2), el personal indica una evolució en l'estructura, l'abast i l'enfocament estratègic del projecte, així com un refinament i una maduració dels objectius al llarg dels anys.

4.2 Funcionament del projecte EMV

A continuació, es descriu el funcionament complet del projecte, a partir de la descripció de les seues diferents fases.

4.2.1 Convocatòria

En aquesta primera fase, el FVS contacta amb les contraparts sòcies (entitats amb les quals treballa també en altres projectes i amb les quals manté una relació professional consolidada) per a conèixer les necessitats i demandes que tenen. Aquestes omplin unes fitxes de sol·licitud, el contingut de les quals ha anat evolucionant i especialitzant-se al llarg dels anys, i en les quals detallen aspectes fonamentals de les assistències com ara:

- El lloc on es desenvoluparà i el període per a la seua realització (preferentment de juny a setembre i tenint en compte que l'assistència té una duració màxima d'un mes).
- Si la plaça és individual o pot ser compartida per una altra persona voluntària.
- La persona de contacte de la contrapart.

- El resum del contingut de l'assistència, activitats a realitzar, resultats esperats i productes a lliurar en concloure.
- Pressupost, eines i mitjans tècnics amb què es comptarà.
- Estratègia de sostenibilitat dels resultats obtinguts.
- Activitats realitzades conjuntament amb el FVS fins al moment.

Com es detalla en el dossier del projecte de 2022: "Una vegada tancada la convocatòria per a les contraparts i determinades les assistències tècniques a realitzar, correspon al FVS llançar la convocatòria als tècnics i tècniques dels ajuntaments socis valencians a través de comunicacions directes (correu i telèfon sempre dirigit als i les interlocutores del FVS) i de les xarxes socials (Facebook, Twitter i Web). Des de l'equip tècnic es realitzaran visites a diferents ajuntaments i mancomunitats per a promocionar el programa i animar a la seua participació entre els i les tècniques dels mateixos".

4.2.2 Avaluació i selecció de les persones participants

Les persones interessades en les ofertes d'assistència han de complir certs requisits:

- Ser personal tècnic, i veïns i veïnes, vinculats a un ajuntament o mancomunitat de la Comunitat Valenciana, i membres del Fons Valencià.
- Tindre titulació i experiència d'acord amb el perfil sol·licitat. Per a cada plaça s'especifica el perfil tècnic requerit (igualtat, joventut, turisme, arquitectura, comunicació, etc.). És imprescindible comptar amb formació i/o experiència professional en l'àmbit sol·licitat.
- Participació en la formació prèvia. Abans del viatge, les persones seleccionades han d'assistir a una formació organitzada pel FVS sobre cooperació internacional, context local i aspectes logístics i culturals.
- Disponibilitat per a una estada d'aproximadament un mes. L'estada es realitza generalment a l'estiu de l'hemisferi nord, encara que pot variar segons la planificació anual. Es requereix disponibilitat completa durant eixe període.
- Compromís de realitzar una activitat de retorn. En tornar de l'estada, la persona participant ha de dur a terme una acció de sensibilització (xarrada, taller, participació en mitjans, etc.) en el seu municipi o entorn laboral.

Les persones candidates són avaluades segons una baremació de fins a 35 punts, seguint una sèrie de criteris. Per exemple, en 2024, aquests van ser:

1. Formació adequada al perfil (0–10 punts)
    - Titulació acadèmica relacionada amb el perfil tècnic sol·licitat (0–3).
    - Formació específica vinculada a la temàtica de l'assistència tècnica (0–5).
    - Formació complementària rellevant (0–2).
2. Experiència professional (0–11 punts)
    - Ser treballador/a d'un ajuntament o mancomunitat sòcia del Fons (0–1).
    - Activitat laboral actual (0–3).
    - Experiència laboral relacionada directament amb el perfil sol·licitat (0–3).

- Activitats extraprofessionals afins (0–3).
- Publicacions o estudis sobre el tema (0–1).

3. Experiència en cooperació al desenvolupament (0–4 punts)
    - Participació prèvia en projectes de cooperació (0–2).
    - Formació específica en cooperació al desenvolupament (0–2).
4. Altres competències (0–3 punts)
    - Habilitats tecnològiques (fotografia, vídeo, Internet, ofimàtica).
5. Adequació general al perfil (0–7 punts)
    - Es valora especialment la carta de motivació, que ha de tindre un mínim de 400 paraules.

Després de dur a terme aquesta baremació, se seleccionen les persones que participaran com a EMV. Els resultats es poden consultar en el llistat oficial que es publica a la web del FVS i es reben amb una notificació per correu electrònic. La notícia de la publicació de les persones seleccionades sol difondre's també públicament a les xarxes del FVS —sense noms, per qüestions de privacitat.

4.2.3 Formació prèvia

Abans de desplaçar-se al país de destinació, les persones seleccionades reben una formació obligatòria i específica, organitzada pel FVS. Esta formació té com a objectiu preparar tècnicament, culturalment i emocionalment els voluntaris i voluntàries per a la seua estada en terreny. La formació inclou informació sobre:

- Context del país de destinació.
- Tasques a realitzar segons l'assistència tècnica assignada.
- Qüestions logístiques i sanitàries (vacunes, assegurances, etc.).
- Introducció a l'enfocament de cooperació del FVS.
- Intercanvi d'experiències amb antics/antigues participants en el projecte EMV.

A més dels continguts tècnics, es posa èmfasi en preparar les persones participants per a la vivència personal i el xoc cultural que pot suposar l'experiència. La formació també funciona com un espai de convivència inicial entre les persones seleccionades, creant vincles previs i permetent que compartisquen expectatives i pors.

Aquesta formació prèvia no és només un tràmit, sinó que és una fase clau del projecte. Permet al personal tècnic preparar-se de manera integral i garanteix que la seua participació siga segura, eficaç i enriquidora.

4.2.4 Estada en terreny

Durant aproximadament un mes, les persones especialistes voluntàries col·laboren amb les contraparts locals en diversos municipis del Sud global, en projectes tècnics concrets que responen a necessitats prèviament identificades.

Durant l'estada, la contrapart s'encarrega de l'allotjament, la manutenció i els desplaçaments interns. Les condicions d'algunes destinacions poden ser modestes, però cobrixen totes les necessitats bàsiques. Per altra banda, el FVS cobrix el desplaçament internacional (anada i tornada), l'assegurança mèdica i de viatge i una bossa de viatge (per a despeses menors que poden sorgir a les persones especialistes voluntàries durant l'estada).

4.2.5 Productes generats després de l'estada en el projecte EMV

En tornar de la seua estada en terreny, les persones participants han d'elaborar diversos productes de retorn que tenen un doble objectiu: rendir comptes del treball realitzat i sensibilitzar la ciutadania sobre la cooperació internacional i el valor del municipalisme solidari. Aquests són:

1. Informe tècnic de l'assistència.

És un document formal i estructurat en el qual la persona especialista voluntària deixa constància del treball realitzat durant l'estada. És alhora una eina de rendició de comptes i un recurs tècnic útil per al FVS, la contrapart local i possibles futures assistències en eixe territori. En aquest document es detalla:

- El treball realitzat.
- Els productes entregats a la contrapart (plans, informes, diagnòstics, guies, propostes tècniques…).
- Valoració de l'experiència.
- Suggeriments de millora o continuïtat.

2. Activitats de retorn o sensibilització.

Les activitats de retorn són una part obligatòria i essencial del projecte EMV. Consisteixen en accions de sensibilització, difusió o formació que la persona participant realitza una vegada ha tornat de la seua estada en terreny. El seu objectiu és compartir l'experiència viscuda, visibilitzar la cooperació internacional municipalista i promoure una ciutadania crítica i solidària en l'entorn local del voluntari o voluntària. Poden adoptar diverses formes:

- Xarrades en centres educatius o espais públics.
- Presentacions en el propi ajuntament o en associacions locals.
- Participació en mitjans de comunicació (ràdio, premsa, xarxes socials).

- Tallers amb col·lectius o associacions.
- Exposicions.
- Activitats en l'entorn professional del participant (com conservatoris, oficines de turisme, etc.).

Les activitats de retorn poden generar, a més, altres efectes col·laterals positius, com l'interès de nous municipis per associar-se al FVS o l'impuls de noves propostes de cooperació. En alguns casos, persones de municipis no socis han participat i després han implicat el seu ajuntament.

3. Material audiovisual o divulgatiu

Es referix als recursos visuals o sonors que la persona especialista recopila, genera o edita durant i després de la seua experiència en terreny. Este material pot ser fotografies, vídeos, presentacions, quaderns de viatge o recursos, i pot utilitzar-se amb finalitats formatives, divulgatives o comunicatives per part del FVS.

4. Propostes de millora o continuïtat

En molts casos, les persones especialistes suggerixen línies de treball futures, és a dir, propostes i recomanacions que formulen després de la seua estada per a donar continuïtat o ampliar l'impacte de l'assistència tècnica realitzada. Estes línies reforcen el vincle amb la contrapart o impulsen noves idees de cooperació.

4.2.6 Avaluació de les assistències

Les avaluacions de les assistències tenen com a objectiu valorar si el treball desenvolupat en terreny ha sigut útil, pertinent i de qualitat per a la contrapart. Este procés forma part de la millora contínua del projecte i busca assegurar que es complisca amb l'enfocament de cooperació eficaç, horitzontal i adaptada a les necessitats reals.

D'una banda, la persona participant realitza una fitxa d'avaluació després de finalitzar la seua estada. Este document, que ha canviat poc al llarg dels anys, té l'estructura que presenta la Taula 6:

Taula 6. Índex fitxa d'avaluació persones especialistes voluntàries

Categoria	Aspecte avaluat
Valoració general de l'experiència	- Si l'assistència tècnica ha respost a les expectatives inicials.
	- Adequació del perfil professional a les activitats desenvolupades.
Planificació i execució del treball	- Existència de treball previ amb la contrapart abans de l'estada.
	- Lliurament de productes/treballs finals.
	- Descripció dels productes lliurats.
	- Qualitat tècnica dels treballs realitzats.
	- Existència de treball posterior amb la contrapart.
Relació i coordinació amb la contrapart	- Mitjans proporcionats per la contrapart.
	- Comunicació amb la persona responsable local.
	- Integració en la dinàmica de treball de l'equip local.
Condicions logístiques i materials	- Valoració de l'allotjament i desplaçaments.
	- Adequació del temps disponible per a l'assistència tècnica.
Dimensió personal i aprenentatge	- Aspectes positius de la experiència.
	- Aspectes a millorar.
	- Recomanació o no de l'experiència.
	- Propostes per a continuar l'assistència tècnica en el futur.
Valoració institucional	- Avaluació de la gestió per part del FVS (1 a 5).
	- Avaluació de l'assistència tècnica desenvolupada (1 a 5).
	- Valoració global de l'experiència viscuda.

Font: elaboració pròpia

Per la seua part, les contraparts també realitzen una fitxa d'avaluació en la qual avaluen l'assistència. L'estructura és la següent:

Taula 7. Índex fitxa d'avaluació contraparts

Categoria	Aspecte avaluat
Utilitat de l'assistència	L'assistència tècnica ha respost a les seues demandes i/o necessitats?
Perfil professional	El perfil de la persona especialista ha sigut adequat per al desenvolupament de l'assistència?
Preparació prèvia	Quin treball previ s'ha realitzat amb la persona especialista?
Entrega i resultats	S'entregaren els productes/treballs abans del retorn?
	Està satisfet/a amb el resultat dels treballs entregats?
Relació posterior	Hi ha hagut continuïtat en la relació després de l'estada?
Relació durant l'estada	Com ha sigut la relació i la comunicació amb la persona especialista?
Duració de l'estada	Considera adequat el temps de duració de l'assistència?
Incidències i observacions	Espai per a anotar incidències o valoracions rellevants.
Aspectes positius	Identificació d'elements positius de l'assistència.
Aspectes a millorar	Assenyalament de punts a millorar en el procés.
Continuïtat del projecte	Es contempla o es desitja una continuïtat en l'acompanyament tècnic?
Gestió del Fons	Valoració numèrica (1 a 5) de la gestió del Fons Valencià per la Solidaritat.
Valoració general	Valoració global (1 a 5) de l'experiència d'assistència tècnica.

Font: elaboració pròpia

4.3 Pressupost, finançament i estimació del cofinançament

La següent taula mostra el cost total que ha tingut el projecte en cadascuna de les edicions, així com el nombre d'assistències realitzades, el cost per assistència i la font dels recursos. Com s'observa, el cost de les diferents edicions ha sigut variable (entre els 19.451 euros en 2012 i els 89.476 euros de 2018). Aquesta variació del cost està directament relacionada amb el nombre d'assistències, encara que no de manera lineal, de manera que el cost per assistència és variable segons l'edició, entre els 2.200 euros per assistència en 2015 i els 6.484 en 2012.

Aquestes diferències entre el cost per assistència es poden deure a qüestions diverses, entre les quals cal destacar les grans diferències de preus entre vols en els diferents anys i per a diferents destinacions, ja que uns pocs vols de molt de cost poden encarir molt el projecte.

Taula 8. Cost del projecte EMV

EDICIÓ	COST TOTAL EMV	ASSISTÈNCIES	COST / ASSISTÈNCIA	FONT
2012 - I Edició	19.451 euros	3	6.484 euros	fons propis
2013 - II Edició	19.646 euros	3	6.549 euros	fons propis
2014 - III Edició	17.830 euros	3	5.943 euros	fons propis
2015 - IV Edició	32.993 euros	15	2.200 euros	fons propis
2016 - V Edició	27.550 euros	9	3.061 euros	fons propis
2017 - VI Edició	56.168 euros	15	3.745 euros	fons propis
2018 - VII Edició	89.476 euros	21	4.261 euros	DG COOP i fons propis
2019 - VIII Edició	17.318 euros	7	2.474 euros	fons propis
2022 - IX Edició	42.030 euros	9	4.670 euros	fons propis

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

Es pot intentar fer una aproximació inicial al cofinançament que, en la pràctica, estan oferint els ajuntaments i les persones especialistes voluntàries (amb el seu temps vacacional, si el viatge té lloc en aquest període), si es considera el cost que té el treball d'aquestes persones. Es poden simular dues situacions que poden considerar-se en els extrems, des del punt de vista salarial, de les persones especialistes.

Per una banda, es pot considerar el cas hipotètic de la persona voluntària amb menor cost salarial, suposant que és empleada pública del grup C2, amb una antiguitat de 3 anys. Pot suposar-se per a ella un cost anual (retribució bruta anual estimada i cotitzacions) d'uns 21.000 euros (sempre de manera molt aproximada, ja que aquesta quantitat és molt variable), és a dir, 1.750 euros al mes aproximadament, que seria l'import del cofinançament de l'ajuntament i de la persona. El pes d'aquest cofinançament en el conjunt de l'estada dependria del cost de l'assistència eixe any, però seria entre un 45 % (si l'haguera realitzada en 2015, l'any amb un cost per assistència més baix, de 2.200 euros) i un 21 % (si haguera viatjat en 2012, l'any amb un cost més elevat, de 6.484 euros l'assistència).

Considerant el cas hipotètic de més cost salarial, suposem que la persona voluntària és empleada pública del grup A1 i té una antiguitat de 20 anys. Es pot estimar de manera molt aproximada un cost anual d'aquesta persona de 48.000 euros, és a dir, uns 4.000 euros al mes.

Açò implica que hi hauria un cofinançament per part de l'entitat d'origen i de la persona voluntària d'entre un 65 % (si haguera viatjat en 2015) i un 38 % (si haguera viatjat en 2012).

Així, es pot afirmar de manera molt estimada però raonada que les entitats d'origen i les persones voluntàries han estat cofinançant la seua assistència amb una quantitat variable però sempre significativa que podria situar-se entre el 21 % i el 65 % del cost de la mateixa.

5. CARACTERITZACIÓ GENERAL DE PARTICIPANTS, CONTRAPARTS I ASSISTÈNCIES

En aquesta secció es caracteritzen els aspectes clau del grup de persones que han participat en el projecte com a especialistes, així com de les contraparts que les han acollit i de les assistències realitzades, al llarg de tota la trajectòria del projecte.

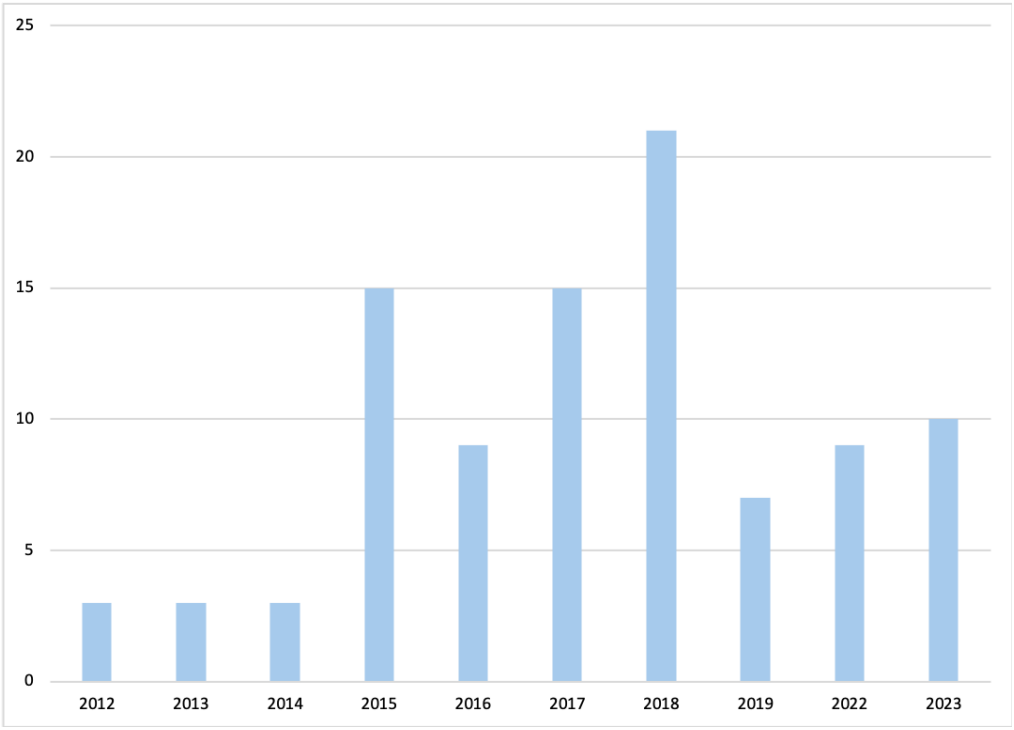
Els resultats s'han obtingut fonamentalment a partir de les fonts secundàries descrites, que han permés identificar les característiques clau de les persones participants, contraparts i assistències de cada edició.

5.1 Perfil de les persones participants: edat, sexe i formació

Des de l'inici del projecte en 2012 i al llarg de les seues 10 edicions, hi han participat un total de 83 persones especialistes voluntàries, que han realitzat un total de 95 assistències tècniques. D'aquestes 83, **72 persones** voluntàries han realitzat **una estada**, **10 persones** han realitzat **dues** i **1 persona** ha realitzat **tres estades**.

El nombre de participants en cada edició ha sigut en tot cas variable, sense seguir un patró del tot clar. Com mostra el Gràfic 1, el projecte experimenta un important creixement i es consolida des de 2015, ja que de tres participants en les primeres tres edicions (entre 2012 i 2015) es passa a 15 participants, quantitat que ja no ha sigut inferior a 7 participants en tota la sèrie estudiada. Així, la tendència no és a tindre un major nombre de participants, sinó a mantindre un cert "sòl" de participants. Les edicions amb major participació han sigut 2015, 2017 i 2018.

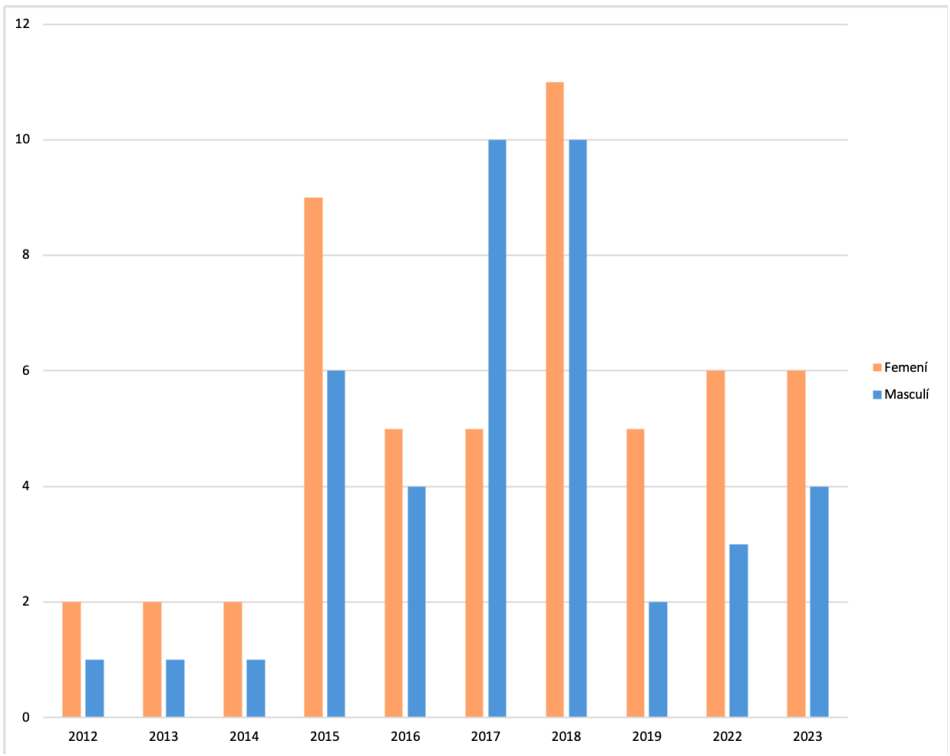
Gràfic 1. Nombre de persones participants totals en les distintes edicions del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

En relació al gènere, les persones participants han sigut, excepte en una edició, majoritàriament de gènere femení, com es mostra en el Gràfic 2.

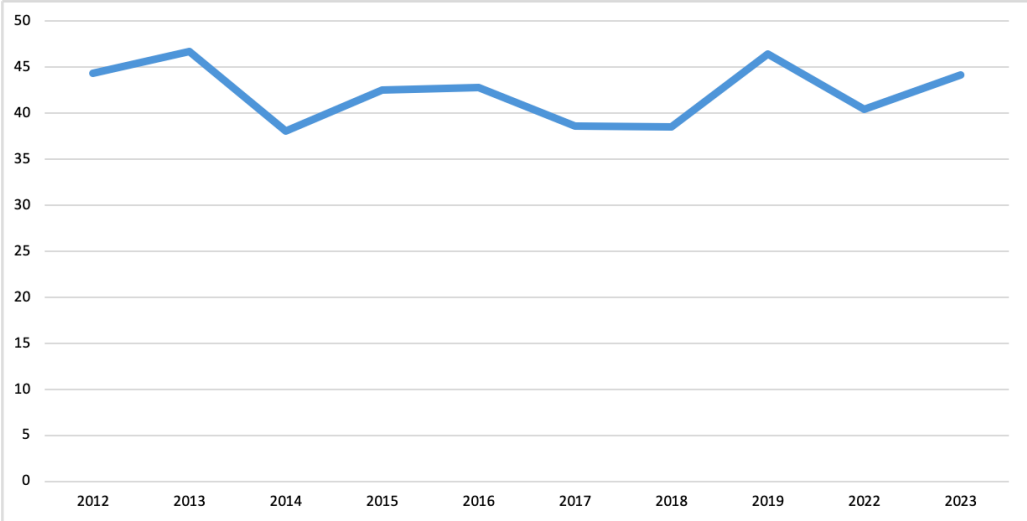
Gràfic 2. Nombre i gènere de les persones participants en les diferents edicions del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

En relació amb l'edat de les persones participants, la mitjana al llarg de tota la trajectòria del projecte ha sigut de 41,3 anys. Com es veu al Gràfic 3, aquesta mitjana presenta variacions rellevants al llarg de les diferents edicions, de fins a 8 anys: per exemple, en 2014 va ser de 38 anys, mentre que en 2013 i 2015 va ser d'uns 46,5 anys.

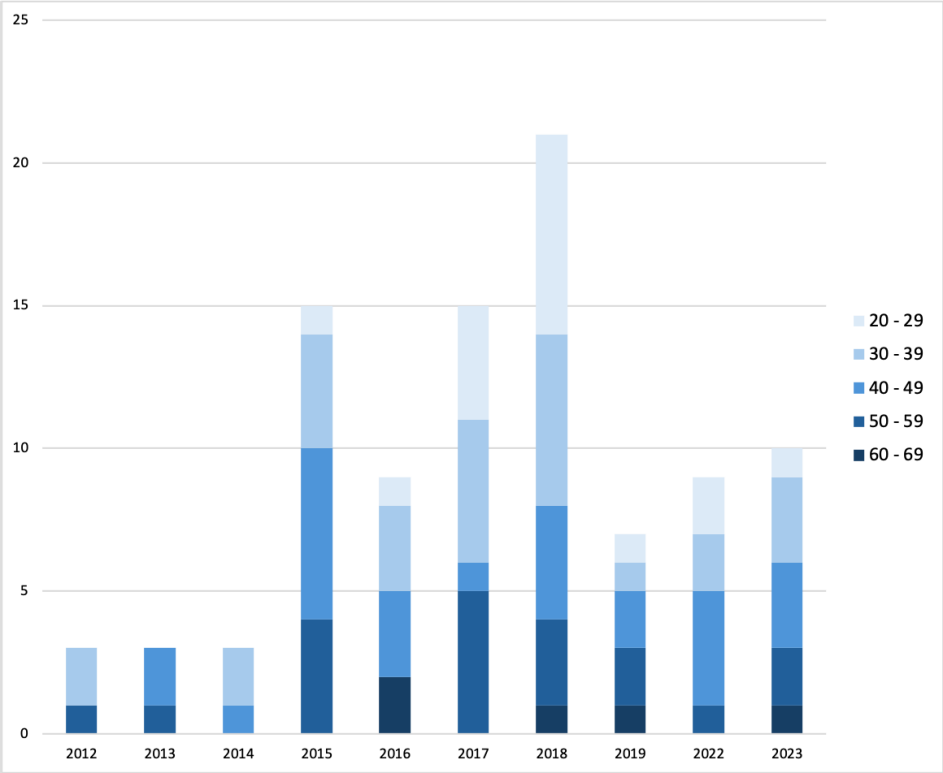
Gràfic 3. Evolució de la mitjana d'edat en les edicions del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

En tot cas, també hi ha diversitat pel que fa a l'edat dins de les diferents edicions, com es veu en el Gràfic 4. El grup més nombrós és, en quasi totes les edicions, el de persones entre 30 i 39 anys. Des de 2015, any en què també s'incrementa el nombre de participants, apareix una major variabilitat d'edats. Des d'aquella edició han participat sempre persones d'entre 20 i 29 anys i, en quatre edicions, persones de més de 60 anys (5 al llarg de tot el projecte).

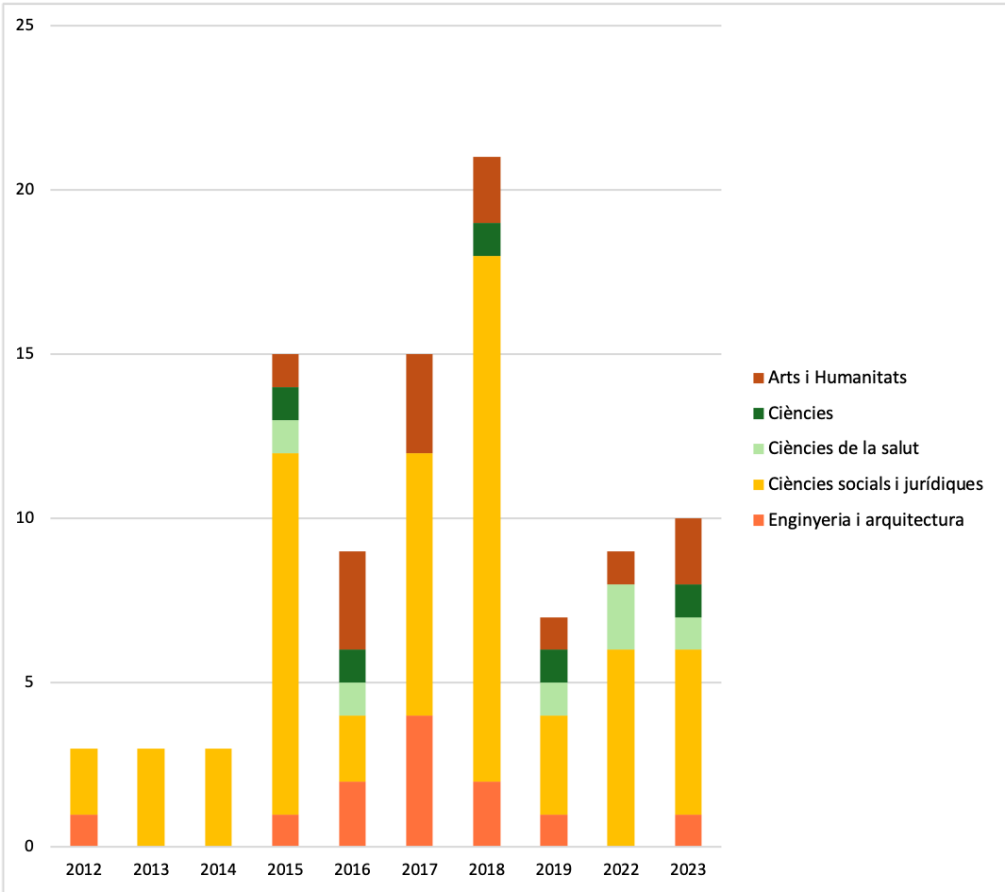
Gràfic 4. Composició d'edat en les edicions del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

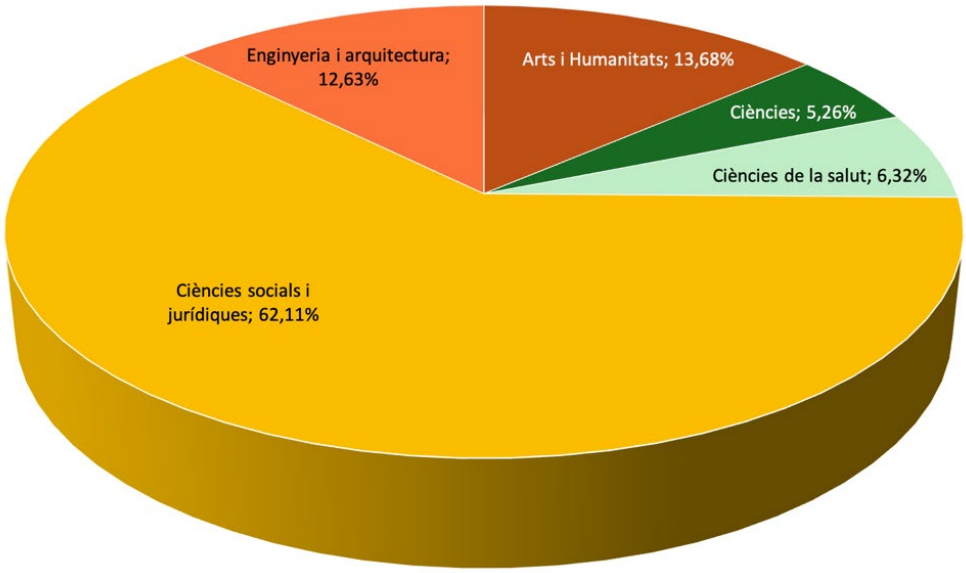
En termes de formació, les persones voluntàries tenien formació prèvia, de manera àmpliament majoritària, en la branca de Ciències Socials i Jurídiques. Aquesta branca ha sigut la predominant en totes les edicions excepte en dues, com mostra el Gràfic 5, i agrupa el 62% del total de persones que han participat en el projecte. En tot cas, també s'hi observa diversitat quant a la branca de formació, sobretot a partir de 2015, amb especialistes amb formació en totes les branques del coneixement. Veurem més endavant que, tant dins de les Ciències Socials i Jurídiques com també en la resta de branques, trobem que les persones voluntàries treballen en àrees molt variades.

Gràfic 5. Branca de coneixement de la formació de les persones EMV, per edició

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

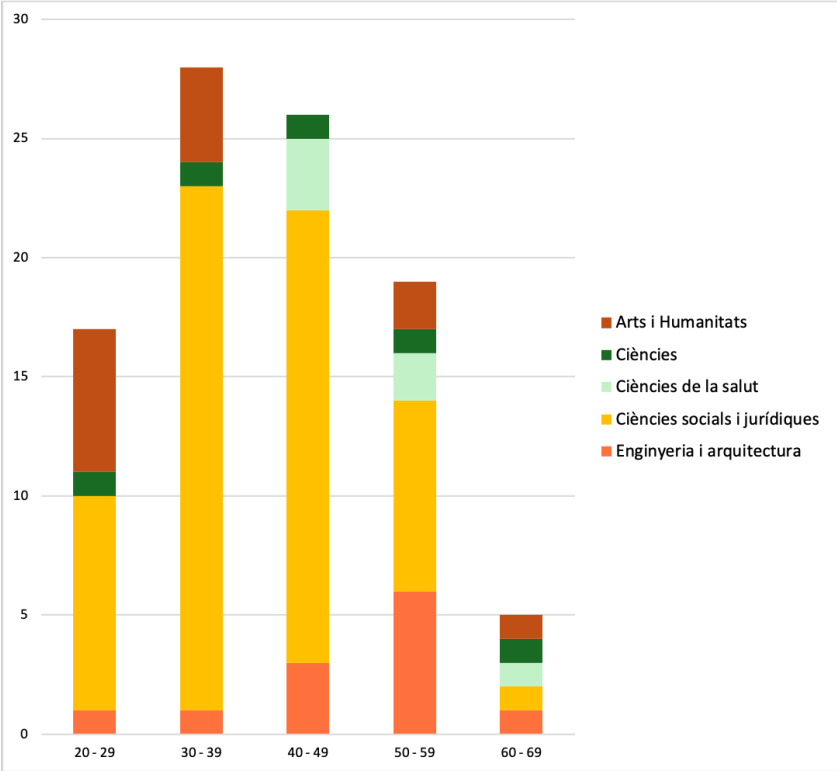
Gràfic 6. Branca de coneixement de la formació de les persones EMV, en el total d'edicions

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

És interessant també assenyalar que la formació de les persones participants sembla estar associada a l'edat, com es veu en el Gràfic 7. En concret, la formació en Ciències Socials i en Arts i Humanitats és àmpliament majoritària (al voltant del 90% de les persones) en edats inferiors als 39 anys, mentre que, a partir d'aquesta edat, trobem més presència de persones provinents de l'àrea de Ciències de la Salut i d'Enginyeria i Arquitectura.

Gràfic 7. Àrees de coneixement de la formació del total de participants del projecte EMV, per edat

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

5.2 Entitats d'origen de les persones participants

Existeix una gran varietat pel que fa al lloc on exercien la seua activitat les 83 persones que han participat en el projecte, com es veu a la Taula 9: hi han participat persones de 30 ajuntaments diferents, de 3 mancomunitats i de la Generalitat Valenciana. Així, fins a 33 entitats locals, a més de la Generalitat, s'han beneficiat del projecte EMV.

Certs ajuntaments concentren més participació, fonamentalment València (25 participants), però també Elx (10 participants), Picassent (5 participants), Benissa, Catarroja i la Mancomunitat de la Ribera Alta (4 participants). La resta han contribuït amb, entre 1 i 3 participants.

Taula 9. Nombre total de persones participants en el projecte EMV per entitat d'origen

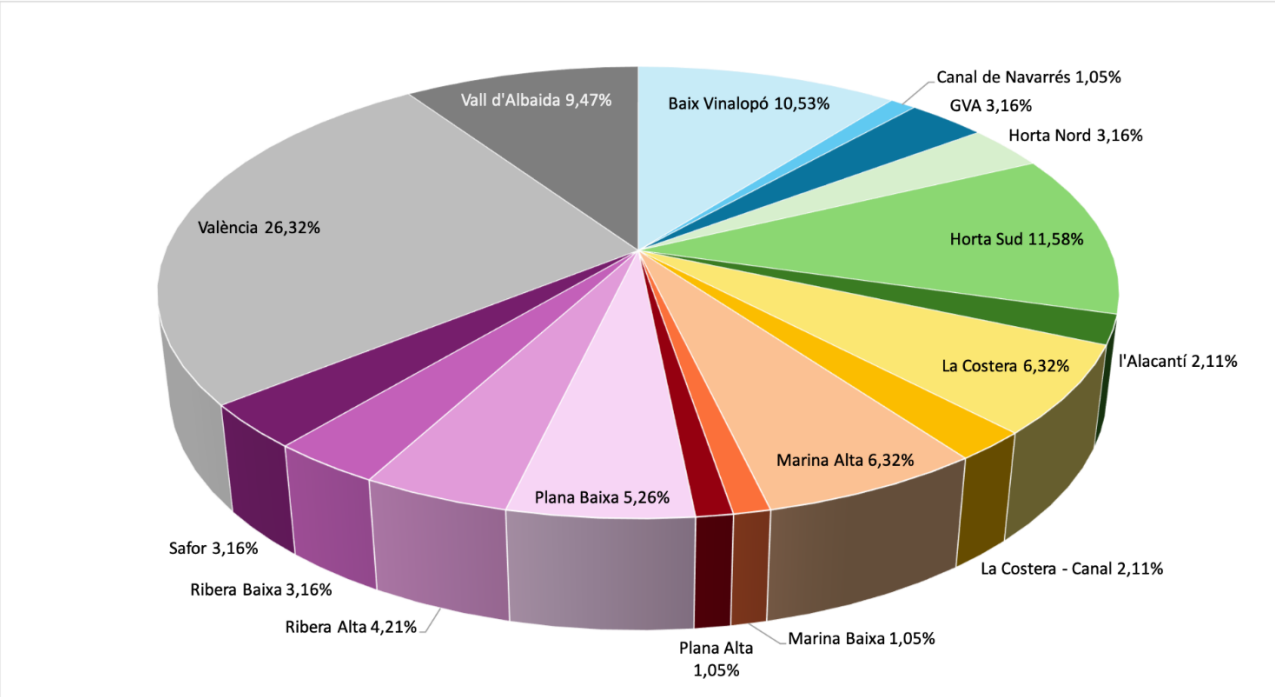
Ajuntament/Mancomunitat	Nombre
Aj. Agullent	2
Aj. Alfàs del Pi	1
Aj. Bellreguard	1
Aj. Benissa	4
Aj. Bocairent	2
Aj. Burjassot	2
Aj. Canals	1
Aj. Castelló Plana	1
Aj. Catarroja	4
Aj. Els Poblets	1
Aj. Elx	10
Aj. Gandia	1
Aj. L'Olleria	1
Aj. Massamagrell	1
Aj. Mislata	1
Aj. Montesa	2
Aj. Nules	2
Aj. Onda	1
Aj. Ontinyent	3
Aj. Picassent	5
Aj. Polinyà de Xúquer	1
Aj. Salem	1
Aj. Sant Joan d'Alacant	2
Aj. Sueca	2
Aj. Tarvernes de la Valldigna	1
Aj. Teulada	1
Aj. Torrent	1
Aj. València	25
Aj. Vila-real	2
Aj. Xàtiva	3
GVA	3
Mancomunitat de la Ribera Alta	4
Mancomunitat La Canal de Navarres	1
Mancomunitat La Costera - Canal	2
Total general	**95**

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

En termes de comarques, com es veu en el Gràfic 8, també es dóna una diversitat considerable. Quatre comarques concentren una mica més de participació: València (26% del total de

participants del projecte en totes les edicions), l'Horta Sud (12%), el Baix Vinalopó (11%) i la Vall d'Albaida (9%), mentre que en les altres 14 comarques d'on provenen participants es reparteixen entre l'1% i el 6% del total de participants en el projecte.

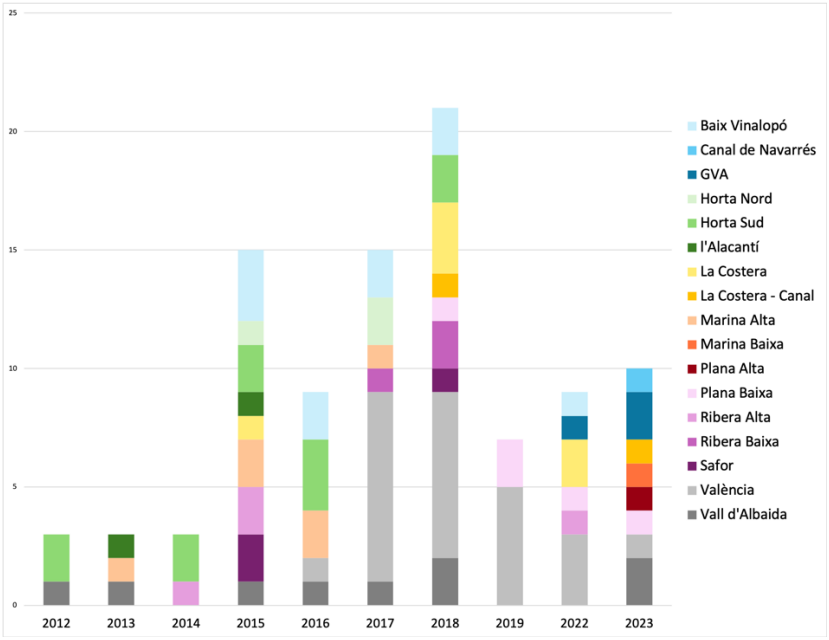
Gràfic 8. Percentatge de persones participants en el projecte EMV per comarca

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

No obstant això, aquestes proporcions de participació segons l'origen no han sigut homogènies al llarg del temps, com es veu en el Gràfic 9. Si s'analitza l'evolució al llarg del temps s'aprecia, per exemple, que algunes entitats, com València, concentren la seua participació en certs anys (en este cas, 2017 i 2022). En canvi, altres territoris, com la Vall d'Albaida, tenen la seua participació més repartida entre les diferents edicions.

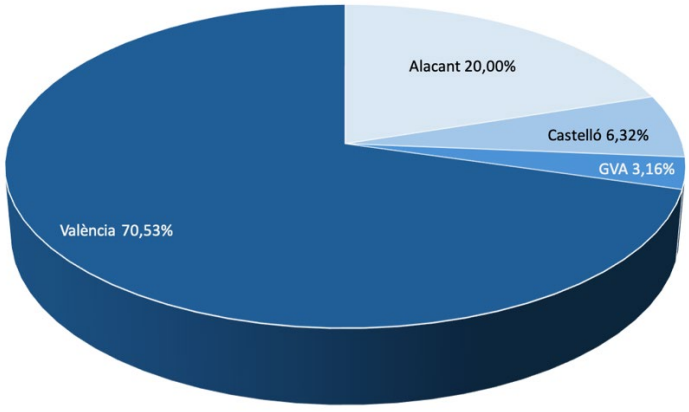
Gràfic 9. Nombre de persones participants en el projecte per any i comarca

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

Com s'aprecia en el Gràfic 10, València és amb claredat la província els ajuntaments o mancomunitats de la qual aporten un major nombre de persones participants al projecte (71%), seguida d'Alacant (20%) i Castelló (6%). Un 3% de persones treballaven per a l'administració autonòmica. Es pot dir que aquestes dades es corresponen, de manera aproximada, amb el pes que ha tingut cada província en la composició d'entitats sòcies del mateix FVS (veure dades en Fons Valencià per la Solidaritat, 2023).

Gràfic 10. Província d'origen de les persones EMV, en el total d'edicions del projecte

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

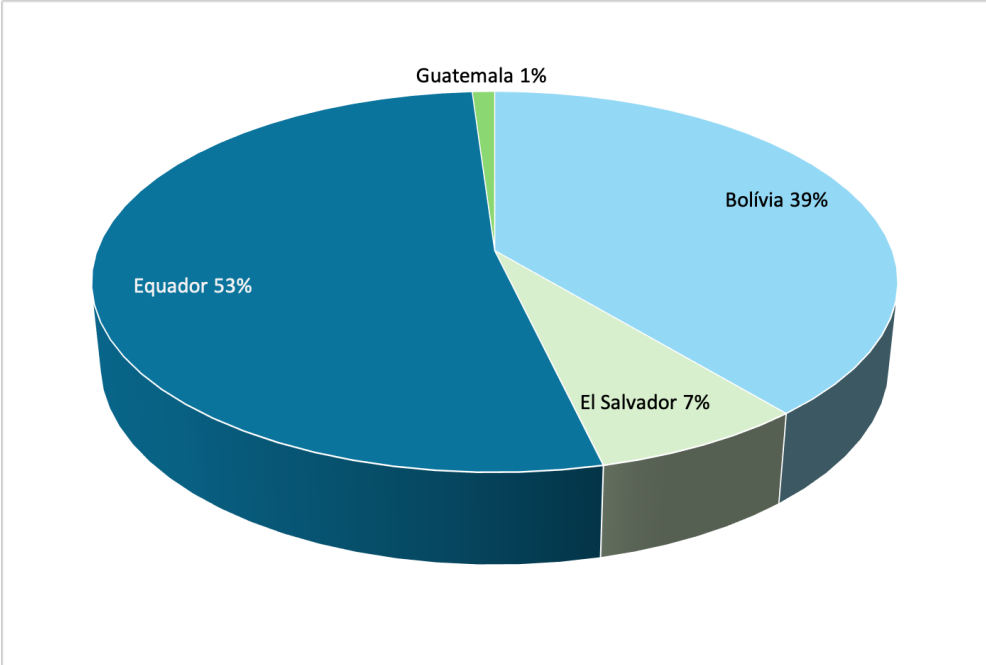
En termes globals, pot dir-se que existeix diversitat entre les entitats d'origen de les persones participants en el projecte EMV, que es correspon amb la diversitat d'entitats sòcies del FVS. Com podria esperar-se, hi ha una major concentració de la participació en entitats més grans (com València i Elx) i també una participació rellevant d'algunes entitats mitjanes (com Picassent

i Catarroja). En tot cas, no es compleix necessàriament que les entitats més grans participen sempre més i viceversa. Per exemple, algunes de menor grandària, com Benissa, tenen una participació rellevant, mentre que altres de major grandària tenen una participació més reduïda.

5.3 Perfil de les assistències: país, entitat i àrea de treball

Les assistències tècniques del projecte s'han realitzat en un total de 17 entitats de quatre països diferents. Com mostra el Gràfic 11, la gran majoria s'han realitzat a l'Equador (53%) i Bolívia (39%), amb una participació molt més reduïda d'El Salvador (7%) i Guatemala (1%).

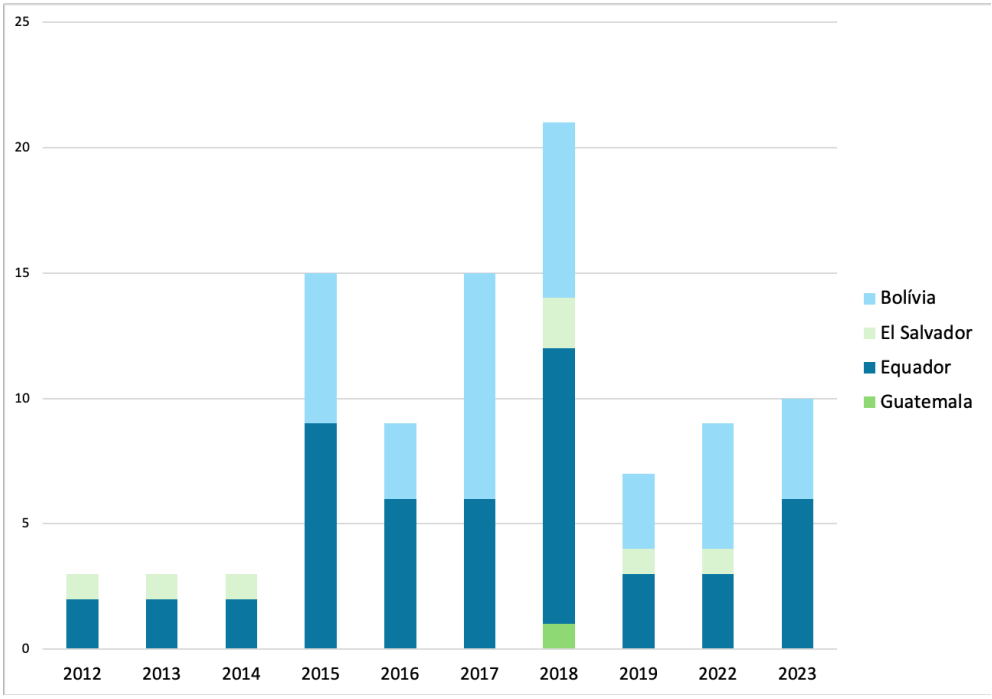
Gràfic 11. Proporció del total d'assistències tècniques del projecte EMV, per país de destinació

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

Com mostra el Gràfic 12, la realització d'assistències a l'Equador i Bolívia ha sigut, no sols majoritària, sinó també estable en el temps: s'han realitzat un mínim de 3 assistències en cada país, cada any des de 2015. Les assistències a El Salvador i Guatemala han sigut més puntuals: una o dos a l'any a El Salvador (en sis edicions) i una a Guatemala.

Gràfic 12. Assistències tècniques per país de destinació i any d'edició del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

Sobre les entitats en què s'han realitzat les assistències, aquestes presenten una composició variada en el perfil i equilibrada en el nombre. Com es veu en la Taula 10, trobem que les persones voluntàries han realitzat assistències en municipis (6 entitats diferents), associacions de municipis i mancomunitats (5 entitats, 4 d'àmbit local i una estatal), ONGD (5 entitats) i instituts públics de suport tècnic (una entitat).

Taula 10. Nombre total de persones participants per país i tipus d'entitat receptora

Entitat	País	Tipus d'entitat	Nombre d'assistències	Nombre d'edicions	Mitjana d'assistències / edició
Asociación de municipios Los Nonualcos	El Salvador	Associació de municipis (local)	2	2	1
Asociación de Municipalidades ecuatorianas	Equador	Associació de municipis (estatal)	8	4	2
Centro Ecuatoriano para la Promoción y Acción de la Mujer (CEPAM)	Equador	ONGD	3	2	1,5
Centro Juana Azurduy	Bolívia	ONGD	5	5	1
Centro para la Participación y el Desarrollo Humano Sostenible (CEPAD)	Bolívia	ONGD	25	7	3,6
Consorcio Público Río Jubones	Equador	Associació de municipis (local)	2	2	1
GAD Santa Ana de Cotacachi	Equador	Govern municipal	10	5	2
GAD Guachapala	Equador	Govern municipal	3	2	1,5
GAD de Santiago de Maria	El Salvador	Govern municipal	1	1	1
GAD de Ibarra	Equador	Govern municipal	2	2	1
GAD de Biblián	Equador	Govern municipal	6	5	1,2
Instituto Salvadoreño de Desarrollo Municipal (ISDEM)	El Salvador	Institut públic de suport als governs locals	4	3	1,3
Mancomunidad del Pueblo Cañari	Equador	Associació de municipis (local)	13	8	1,6
Mancomunidad del Paute	Equador	Associació de municipis (local)	2	2	1
Municipio de Ixcán	Guatemala	Govern municipal	1	1	1
ONGD Surkuna	Equador	ONGD	1	1	1
PROCESO - Servicios Educativos	Bolívia	ONGD	7	6	1,2
TOTAL			**95**	**10**	**9,5**

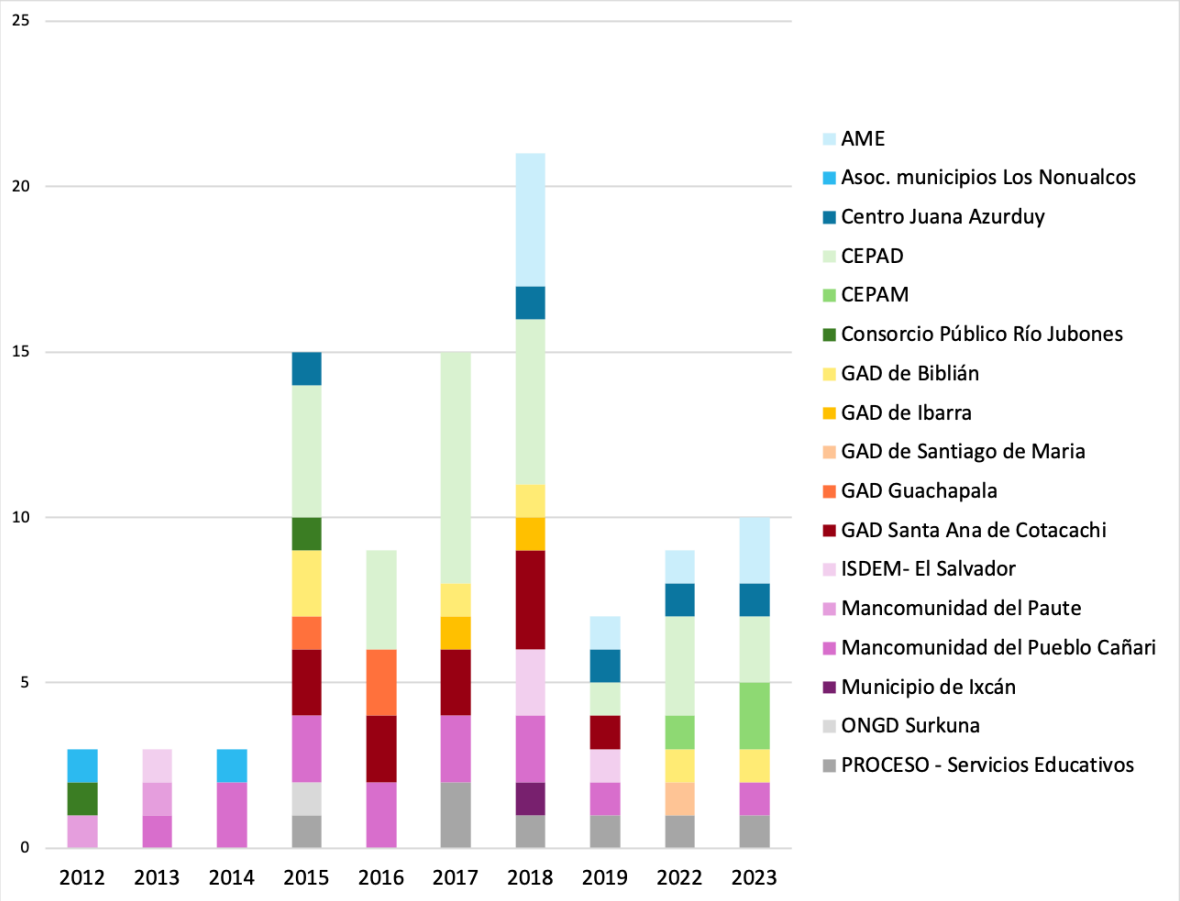
Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

D'entre les 17 entitats receptores que han participat en el projecte, 6 presenten un alt grau d'estabilitat, ja que han participat en, almenys, 5 edicions de les 10 analitzades. D'aquestes destaquen la Mancomunidad del Pueblo Cañari (8 edicions) i CEPAD (7 edicions). Altres entitats han participat en el projecte de manera més puntual: 7 han participat només una o dues vegades.

La mitjana del nombre d'assistències per edició per a les diferents entitats és semblant, entre 1 i 2 en tots els casos, excepte el cas de CEDAP (amb 3,6 assistències de mitjana en cada edició).

El Gràfic 13 recull visualment l'evolució de les estades en cada entitat. En ell es pot observar l'esmentada diversitat d'entitats i l'estabilitat de diverses d'elles al llarg del temps com a receptores de persones especialistes voluntàries.

Gràfic 13. Entitats receptores de les assistències tècniques

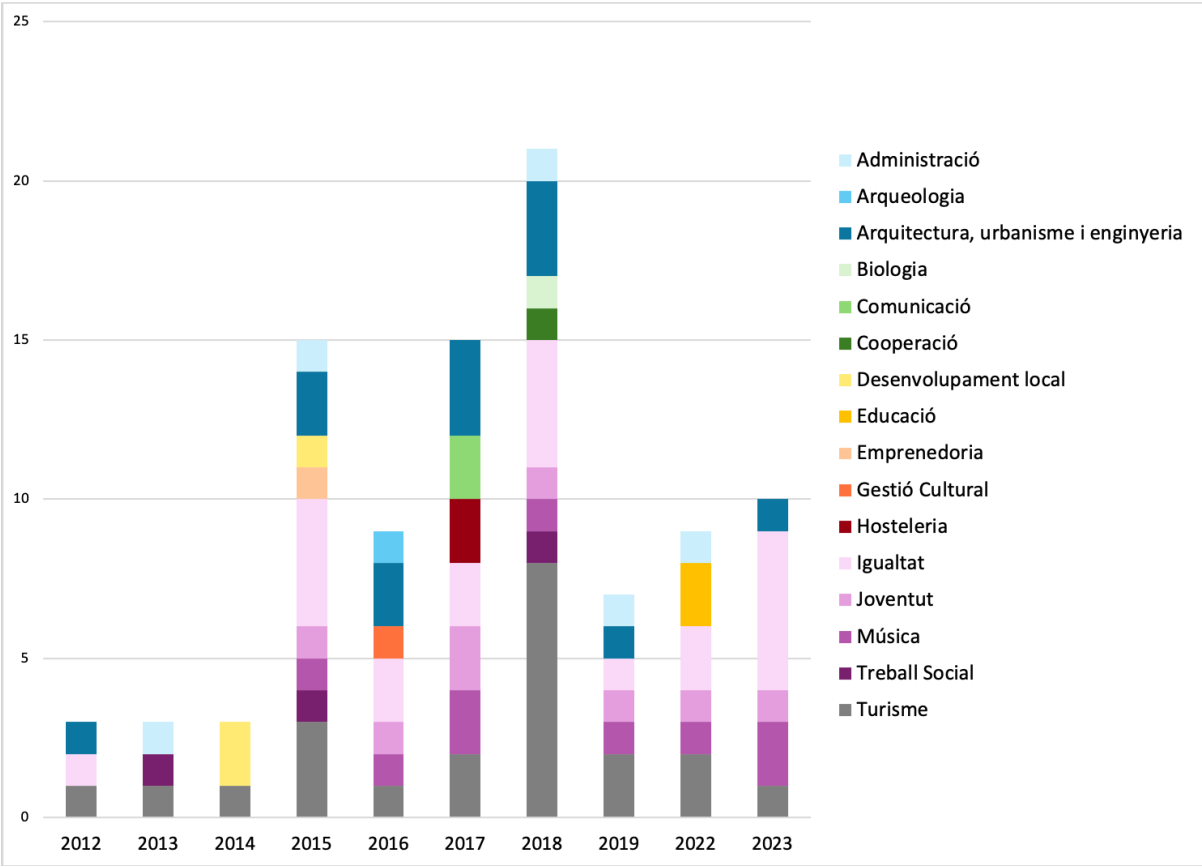
Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

El nombre d'àmbits en què s'han desenvolupat les assistències tècniques ha sigut també molt variat, al llarg de tot el projecte i en cada una de les diferents edicions, com es veu en el Gràfic 14. Destaquen, però, dos àrees, com es mostra en el Gràfic 15, que concentren el 45% de les assistències totals: Igualtat (23%) i Turisme (22%)[1].

[1] Com a precisió metodològica, cal assenyalar que la classificació de les assistències en diferents àrees s'ha realitzat sobre la base del contingut de les sol·licituds de les entitats receptores i que en tots els casos s'ha assignat cada assistència només a una categoria. En alguns casos en els quals alguna assistència podia situar-se en més d'una categoria, s'ha optat per situar-la en aquella en la qual s'ha considerat que hi ha més afinitat, sempre sobre la base de la descripció de la sol·licitud. Este ha sigut, per exemple, el cas d'assistències que podrien classificar-se com de "turisme" o com de "desenvolupament local", en les quals s'ha optat per la primera categoria, en la qual es considerava es donava un enquadrament més clar.

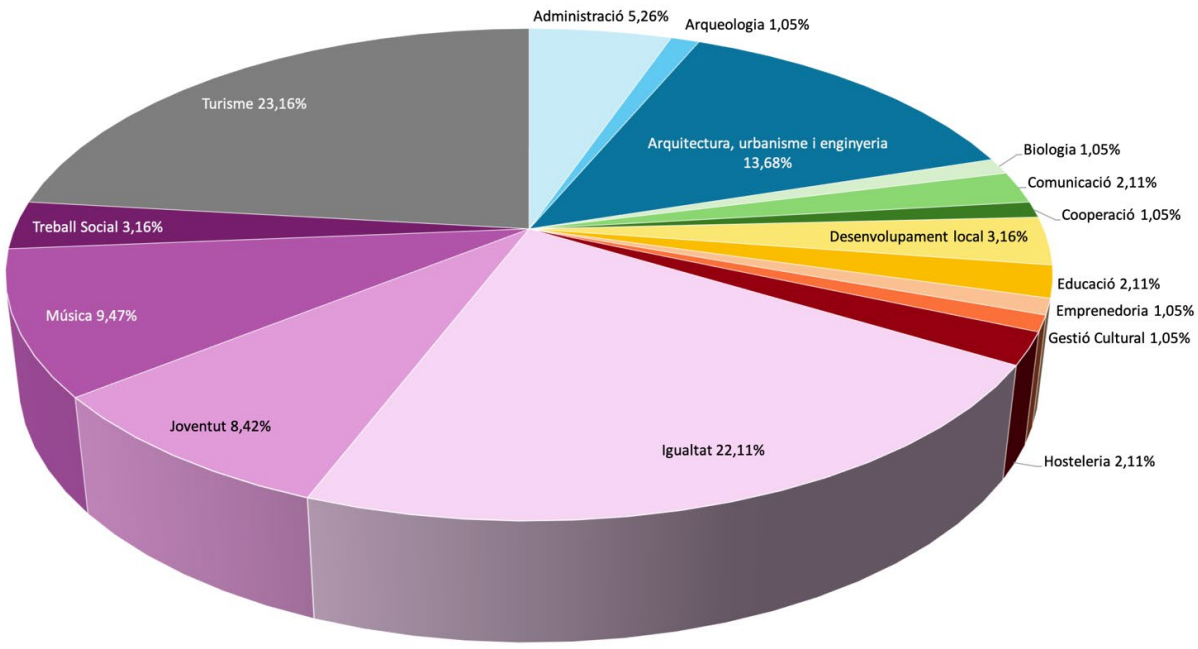
D'altra banda, encara que l'àrea de les assistències està naturalment molt relacionada amb l'àrea d'estudi i/o de treball de la persona experta voluntària, cal assenyalar que no sempre es dona una correspondència total. Per exemple, una persona que exercix com a agent de desenrotllament local pot haver realitzat una assistència que s'haja categoritzat com de turisme o d'emprenedoria.

Gràfic 14. Àrees en què es realitzen assistències tècniques, en cada edició del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

Gràfic 15. Àrees en què es realitzen assistències tècniques, en el total d'edicions del projecte EMV

Font: elaboració pròpia a partir de dades facilitades pel FVS

6. PERCEPCIONS, APRENENTATGES I VALORACIONS DE LES PERSONES ESPECIALISTES VOLUNTÀRIES

Aquesta secció aborda, sobre la base de les categories identificades en el marc conceptual, l'impacte del projecte en termes dels aprenentatges i canvis que han experimentat les persones i entitats participants, així com els factors clau que han modelat aquests processos. Els resultats es basen fonamentalment en els resultats de l'enquesta, de les entrevistes a voluntàries i contraparts i en la documentació analitzada (fonamentalment avaluacions).

6.1 Percepcions sobre objectius i impactes de les estades

Amb la finalitat de conèixer les percepcions sobre els objectius i impactes de l'estada, es va preguntar per això en una pregunta oberta en el qüestionari, obtenint així respostes de caràcter qualitatiu. De la interpretació i anàlisi d'aquestes respostes, obtenim els resultats que presentem a continuació.

Sobre l'abast dels objectius proposats en l'estada, del contingut de les respostes obertes es pot induir que una **gran majoria** considera estar **satisfeta amb el compliment dels objectius**, encara que en diversos casos s'assenyala que va caldre readaptar-ne alguns durant el temps en terreny. Per exemple, una persona comenta: "Se marcaron algunas líneas generales de estudio y de actuación, adaptando el ambicioso objetivo inicial a los tiempos de desarrollo del trabajo" (Q8).

En alguns casos es considera que els objectius establits abans d'iniciar les seues estades van ser complit en bona part i, finalment, un parell de respostes de les primeres edicions suggereixen que aquests objectius no es van complir com els hauria agradat. A este respecte, algunes de les causes que més s'assenyalen pel fet de considerar que no s'han complit els objectius marcats són:

- Eren massa ambiciosos i poc acotats.
- La falta de temps en terreny per a executar-los.
- La limitada implicació o supervisió per part de la persona de la contrapart assignada per a abordar-los.

Respecte als impactes i de nou sobre la base de les respostes obertes, es pot dir que la immensa **majoria** de les persones considera que la seua estada ha generat **impactes rellevants en la comunitat**, enfront d'alguns casos concrets que creuen que no ha sigut així o que consideren que no poden valorar-ho: "Desconec esta informació. Les experiències foren fa molts anys i és una pregunta que hauria de donar resposta la contrapart" (Q34).

Entre les persones que consideren que l'experiència ha generat impactes rellevants, quasi la meitat assenyala algun o diversos casos concrets, sobretot de caràcter tècnic i en tot cas estretament relacionats amb els objectius de l'assistència:

> "Els beneficis que va generar implementar les bones pràctiques [que es desenvolupen en l'assistència] entre d'altres: incrementar els ingressos de les emprenedories turístiques; protecció i millora en el medi ambient; estalvi en el consum de recursos; bones relacions socials, ambientals i empresarials dins de la comunitat i amb altres comunitats; posar en valor la identitat cultural local; aconseguir una emprenedoria més competitiva a causa de la qualitat del servei i

responsabilitat; millora de la imatge de l'emprenedoria; es viu i treballa en un ambient més sa i plaent per a totes i tots" (Q10).

"Es va estudiar el funcionament dels consells municipals plurals [d'El Salvador], ja que fins el 2013 les municipalitats governaven amb partit únic, sense oposició. Es va crear, amb les capacitacions dirigides a tècnics especialistes en administració local, personal de diferents municipalitats, sindicats, associacions de dones síndiques i alcaldesses, representants polítics, un flux de positivitat, ja que estaven inquiets per la nova composició amb la participació de membres de diferents partits. Amb l'experiència espanyola del moment, es va perdre la «por» a la possibilitat de conflicte ja que la nova llei suposava un canvi de paradigma en l'organització i gestió de les comunitats locals" (Q16).

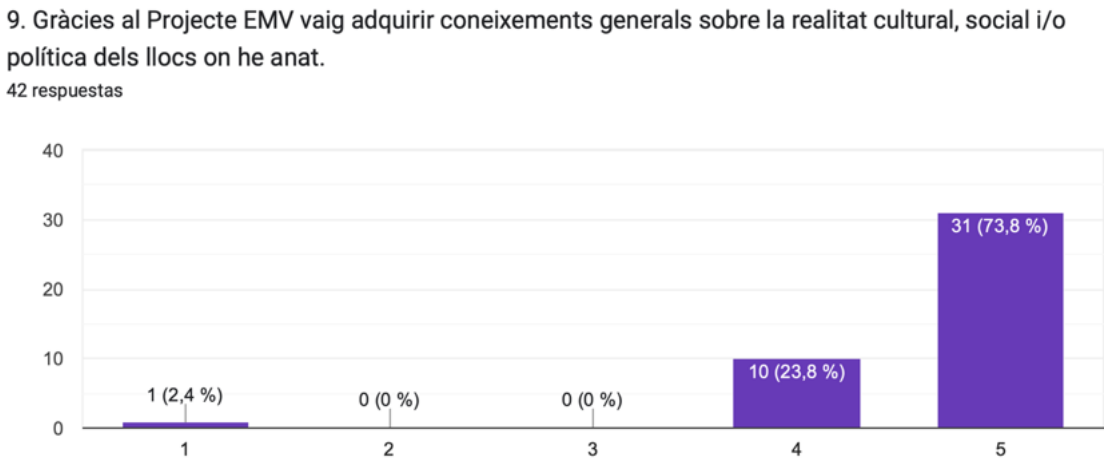
D'altra banda, **la resta** de persones **indiquen impactes de caràcter més general i no directament relacionats amb els objectius tècnics**, com ara "l'intercanvi de criteris en la manera de treballar" (Q20) o "reforçar contactes amb municipalitats i govern departamental" (Q17).

6.2 Identificació d'aprenentatges i canvis personals experimentats

6.2.1 Coneixements

Pel que fa a si han adquirit **coneixements generals** sobre la **realitat cultural, social i/o política**, el **97,6%** de les persones que han respost les enquestes està **bastant o molt d'acord** amb esta afirmació, en les contestacions tancades al respecte. Només el 2,4% afirma estar totalment en desacord.

Gràfic 16. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de coneixements sobre realitat cultural, social i política

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,6

Malgrat aquestes dades, només s'han aportat uns pocs exemples al respecte en les respostes obertes dels qüestionaris, generalment en termes vagues: "He aprés una major comprensió de la cultura equatoriana" (Q3); "he aprés coneixement d'eixa zona" (Q13).

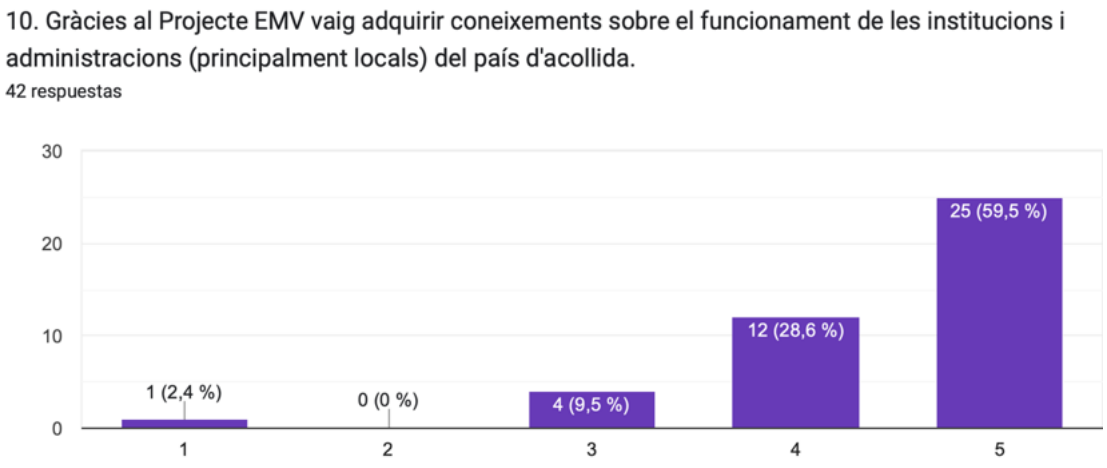
En totes les entrevistes, per la seua banda, les persones voluntàries han valorat positivament haver pogut conèixer la realitat dels països d'acollida, mencionant en relació amb això aspectes molt variats. Per exemple, es comenta:

> "No sé, yo jamás había ido a Latinoamérica, y ver un poco los ritmos de trabajo... Yo, que soy un poco alemana porque nací en Alemania y tengo mentalidad de alemana, el tener que aprender a ir a otros ritmos, el ir acompasada en el compás de ellos, pues no sé, para mí eso fue interesante" (E8).

> "Me ha coincidido el orgullo allí en Guayaquil, en el primer fin de semana que con mi amigo fuimos a Guayaquil de casualidad. Era la primera vez que se celebraba el orgullo allí en Guayaquil. El alcalde lo quiso prohibir, se prohibió de hecho, pero creo que así fue más reivindicativo. La gente salió más y ahí que fuimos. Y fue también la experiencia, el poder vivir el primer orgullo que se celebraba en una ciudad, la visión del alcalde. Fue una experiencia también muy, muy guay para mí" (E3).

Respecte a si han adquirit **coneixements sobre el funcionament de les institucions** i administracions del país d'acollida, el **88,1% reconeixen estar bastant o totalment d'acord** amb esta afirmació.

Gràfic 17. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de coneixements d'institucions locals

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,43

Sobre aquest aspecte es mencionen algunes qüestions de caràcter general. Per exemple, diverses persones es refereixen a com els canvis polítics afecten el funcionament del govern municipal a l'Equador:

> "El problema principalmente que yo veo que tienen es la política, son los cambios de gobierno que hay, que cuando cambia la política cambia todo, cambia el personal, cambian los técnicos. No existe prácticamente nadie con el puesto de funcionario que no le afecte el cambio político. [...] Ahí cuando hay un cambio de los cuatro años de un equipo de gobierno municipal, o más grande, no sé qué pasa que lo destruyen todo. Con el que llega es todo de nuevo, entonces no saben lo que han hecho los anteriores, lo que falta por hacer y empiezan de cero" (E3).

> "Fue muy interesante ver todo el tema este de los cambios políticos y la falta de la figura del funcionariado establecida, como tenemos aquí en Europa. ¿Qué pasa? Que cuando van pasando de corporación en corporación y cuando yo me voy a mi casa me llevo todo lo que he hecho y nunca hay una continuidad. El funcionario te permite que las cosas vayan continuando. Yo les explicaba que voy a cumplir mis 28 años aquí en Turismo y no me puedo imaginar empezar cada cuatro años de cero" (E8).

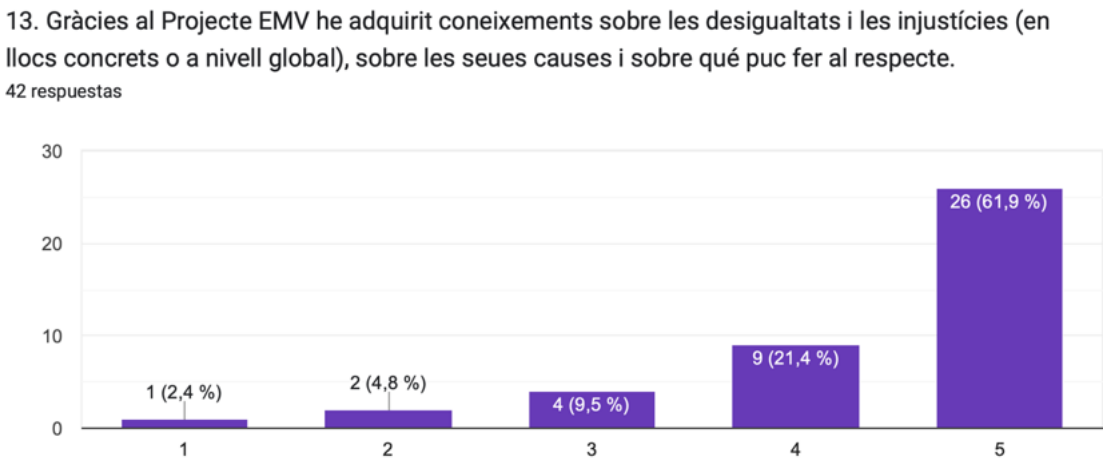
Apareixen també aprenentatges molt més concrets vinculats a algun aspecte que s'ha treballat durant l'assistència:

> "Personalment, he aprofundit l'aprenentatge de conceptes relacionats amb el desenvolupament de polítiques juvenils, com ara la identitat cultural, la cura del Medi Ambient i els drets inherents a la Salut Sexual i Reproductiva, des d'una perspectiva crítica, progressista i integradora i per al reconeixement de necessitats, expectatives i interessos de les i els joves, envers les autoritats locals i d'altres actors socials rellevants en les comunitats dels diferents municipis" (Q31).

> "Perquè allà tenen, la veritat, lleis molt progressistes i molt punteres en el tema social i sobretot en joventut, tenen una llei estatal de joventut que nosaltres a Espanya, per exemple, no en tenim. A nivell legislatiu i normatiu estan, jo diria, prou més avançats que nosaltres, el que passa és que la posada en pràctica… Però això és en tots els contextos. En el nostre passa un poc el mateix" (E7).

Respecte a si han adquirit **coneixements sobre les desigualtats i injustícies**, el **83,3%** assegura estar **totalment o bastant d'acord** amb esta afirmació.

Gràfic 18. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre l'adquisició de coneixements sobre desigualtats i injustícies

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,36

Per exemple, en algun cas es mencionen qüestions sobre les condicions de les persones treballadores, que es connecten amb els patrons de consum propis:

> "Sí que prens consciència... Per exemple, a mi que m'agrada molt el cafè, no?, i he estat en zones cafeteres, com és el cas d'El Salvador, doncs sí que agarres consciència de qui fa el cafè, com treballa qui fa el cafè, perquè allà sí que ho veus, que ixen unes colles de gent de matí a treballar, que també els paguen el que els paguen i demés. Aleshores, sí que agarres certa consciència i, per exemple, aquesta qüestió econòmica, sí que la tinc interioritzada, no? Perquè ara quan prenem cafè sí que pense en aquella gent que cull el cafè, què li arriba a aquella gent?, i qui es queda els diners pel mig, no? (...) Jo si no hagués estat allà, no m'ho plantejaria, no?, per exemple. (...) No és el mateix que et conten les coses que mirar-les" (E2).

També es mencionen altres qüestions sobre les vies per a abordar estes injustícies, a més del consum: "He aprendido la importancia de la solidaridad y el apoyo mutuo" (Q4); "Prens consciència de lo valuosa que és la democràcia i la participació en les decisions que afecten la qualitat de vida de les persones." (Q16).

D'altra banda, un 9,5% no està ni d'acord ni en desacord amb esta afirmació i un 7,2% reconeix estar bastant o molt en desacord amb la mateixa. Un motiu mencionat que explica este desacord té a veure amb que algunes de les persones que viatgen consideren que ja coneixien esta realitat:

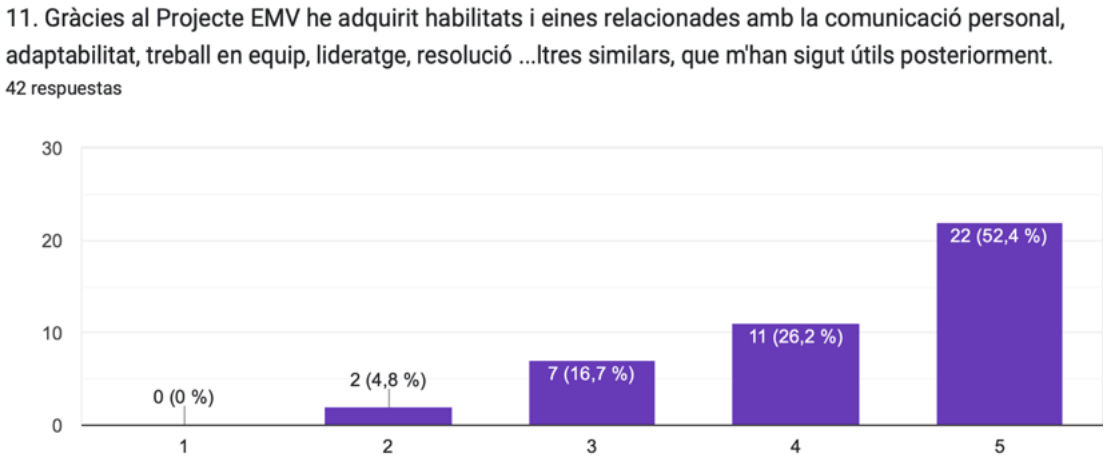
> "Yo ya iba con conocimientos de las situaciones de países de Latinoamérica, que es lo que más conozco, entonces es algo que, cuando lo ves, ya sabes que está. Aprendes la realidad concreta de allí, más que a nivel más global, aprendes lo que se está viviendo allí" (E1).

Com es veurà més avant, els aprenentatges sobre les desigualtats socials i sobre què fer al respecte estan estretament relacionats amb canvis observables que poden haver-se donat en la vida personal de les persones participants com a exercici de responsabilitat davant de les injustícies.

6.2.2 Habilitats

Respecte a l'adquisició d'habilitats toves, un **78,6%** considera estar bastant o **totalment d'acord amb haver adquirit habilitats relacionades amb la comunicació personal, l'adaptabilitat, el treball en equip o el lideratge** per la seua participació en el projecte, mentre que un 16,7% afirma no estar ni d'acord ni en desacord i un 4,8% està bastant en desacord.

Gràfic 19. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició d'habilitats blanes

Font: gràfic extret del qüestionari

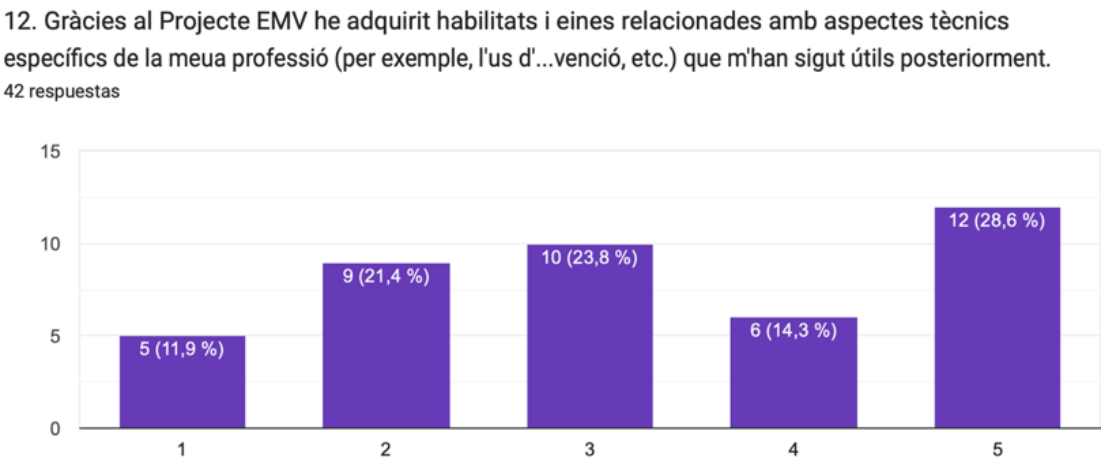
Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,26

Per exemple, una persona comenta:

> "Fent balanç, he de dir que aquesta ha sigut una experiència única i molt enriquidora, i que va superar totes les meues expectatives. Professionalment, vaig aprendre a sentir-me més capaç d'afrontar reptes i superar-los amb èxit. També vaig aprendre a treballar en equip amb un altre tipus de recursos" (Q10).

Si comparem l'adquisició d'aquestes habilitats amb la d'habilitats tècniques de cada professió, podem observar diferències significatives entre les valoracions, ja que només un **42,9% està molt o bastant d'acord amb l'afirmació d'haver adquirit habilitats i eines específiques de la seua professió**.

Gràfic 20. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició d'habilitats tècniques específiques

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 3,26

Sobre aquestes habilitats, es mencionen diversos exemples tant en els qüestionaris com en les entrevistes, com ara l'aprenentatge de nous models organitzatius:

> "Participar en aquest programa em va fer créixer, tan professional com personalment. Vaig aprendre altres metodologies de treball i altra manera d'organització" (E4).

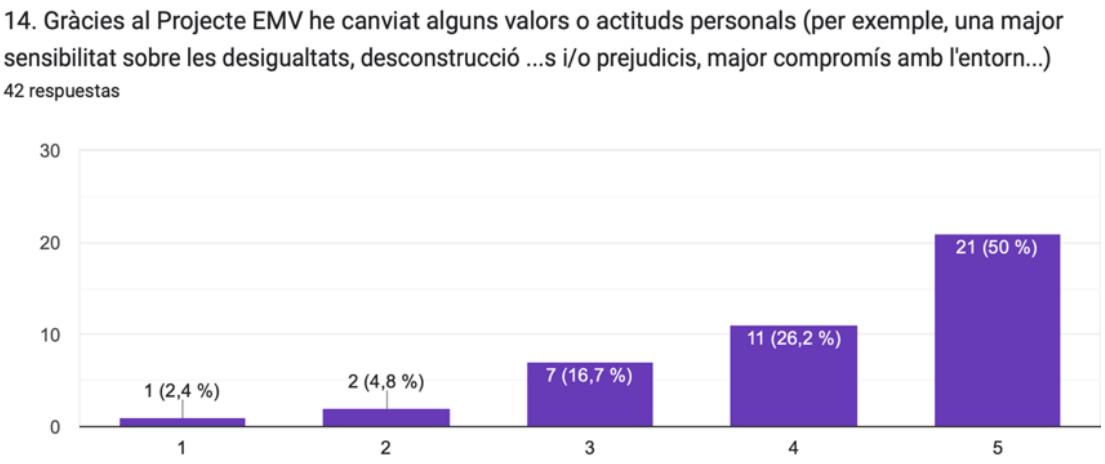
> "He aprés la importància del cooperativisme com a ferramenta per a millorar la qualitat de vida i econòmica, a la vegada que es manté i es respecta la manera de viure i es protegeix la identitat i cultura d'un territori" (Q38).

D'altra banda, un 23,8% de les persones no estan ni d'acord ni en desacord amb l'afirmació i un 33,3% està molt o bastant en desacord. Com suggereixen aquestes dades quantitatives, en algunes de les entrevistes s'aclareix que, d'entre la diversitat d'aprenentatges que s'adquireixen durant l'assistència, els aprenentatges de tipus tècnic no són els més significatius, davant d'altres tipus d'aprenentatges.

6.2.3 Valors i actituds

Respecte als canvis personals de valors o actituds després de l'assistència tècnica, així com en la vida personal, podem observar resultats similars als de coneixements o habilitats blanes. El **76,2% reconeix estar bastant o molt d'acord amb haver canviat alguns valors i actituds relacionats amb la sensibilitat sobre les desigualtats o la desconstrucció d'estereotips**. D'altra banda, el **78,6% reconeix estar totalment o bastant d'acord** amb haver experimentat **canvis personals relacionats amb l'exercici de la seua responsabilitat contra desigualtats i injustícies**.

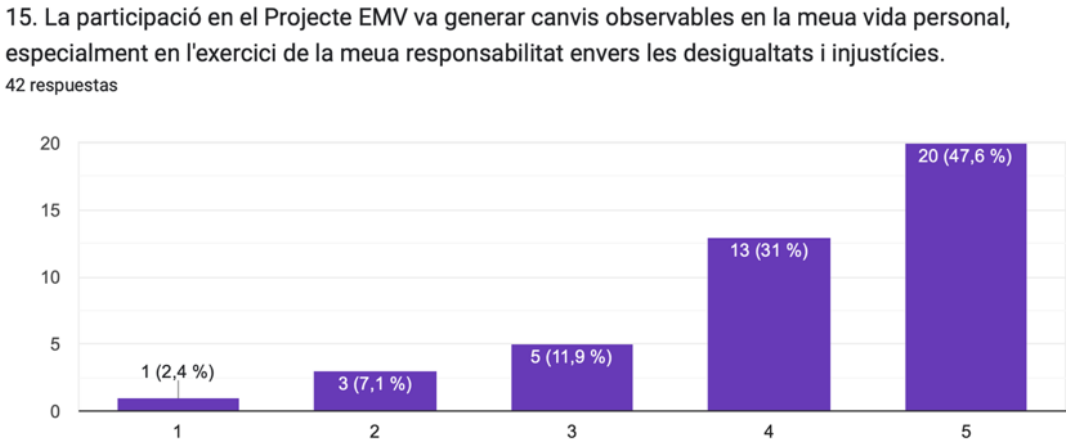
Gràfic 21. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre adquisició de valors i actituds personals

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,17

Gràfic 22. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre canvis en la vida personal

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,14

En els qüestionaris i entrevistes es mencionen diversos tipus de canvis en actituds i en les formes de vida. A continuació s'identifiquen dos exemples repetidament destacats.

En primer lloc, sobre actituds, es fa referència de manera habitual a l'augment de l'empatia i de la sensibilitat davant la situació de certes persones i comunitats:

> "Jo soc treballador social. Vull dir que, al final, el meu treball està relacionat amb gent amb necessitats, amb l'ajuda, amb el suport. I treballe molt amb gent immigrant, gent que es desplaça ací. Reconec que eixa part sí que note que m'ha canviat. Jo diria que més que m'ha canviat, m'ha millorat. Sí que és de veres que la sensibilitat o la percepció que jo ara tinc quan estic amb famílies que venen de Colòmbia, que venen d'Uruguai, de Bolívia, del Brasil, de Veneçuela... Reconec que eixa part de dir 'uau, aquestes persones que venen ací, que no tenen eixe suport social o que no tenen eixa xarxa', que és un poc el que em va passar a mi quan vaig anar allà, que tu aplegues a un puesto aixina i realment no tens a ningú. Doncs reconec que tinc això més present a dia d'avui i reconec que ve d'ahí, d'eixa experiència" (E6).

> "A través del contacto directo con diferentes comunidades y sus realidades, aprendí a ser más empático y a entender mejor las perspectivas de los demás. He aprendido a ser más comprensivo y respetuoso hacia esas diferencias, lo que ha enriquecido tanto mi visión del mundo como mis interacciones personales y profesionales" (Q8).

En segon lloc, sobre formes de vida, es destaquen reflexions i canvis sobre els hàbits de consum:

> "Sí, de valorar-ho més [...] T'ofereixen cafè, per exemple, de comerç just, i abans ho consideraves una cosa més llunyana, però ara ho sents més a prop, no? Saps que eixe cafè que han fet eixes persones, segurament, si tu ho compres a ells, té una implicació més directa en el territori que si ho compres al supermercat, que no saps on s'ha fet. [...] I també a nivell d'ací, de valorar més els productes de la pròpia terra d'ací, no? Comprar-ho directament al productor, perquè veus el que passa en altres llocs, no? D'aquest tipus d'hàbits de consum, sí que no al 100%, no tot el que volgueres, però sí que almenys t'ho planteges i pots actuar, actues d'una altra manera, sí" (E2).

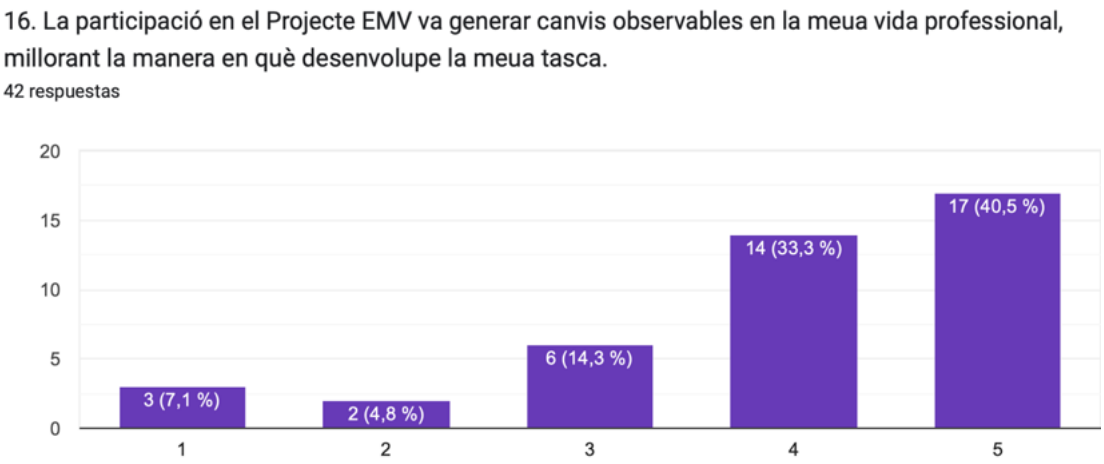
> "[Conocer otras culturas] te lleva a reflexionar sobre el consumo excesivo de nuestra sociedad, empezando por el tiempo que perdemos delante de las pantallas, sin tiempo para mirarnos a los ojos ni de contemplar las estrellas. La experiencia para mí fue relevante, positiva y enriquecedora" (Q12).

Com en altres qüestions, algunes persones que consideren no haver canviat valors o hàbits de vida expliquen que açò no s'ha donat perquè ja estaven sensibilitzades prèviament: "El proyecto no ha cambiado eso porque yo ya tengo una consciencia bastante alta sobre las desigualdades y mi compromiso siempre ha sido alto. (…) No me lo ha dado, pero me ha permitido reforzar" (E1).

6.2.4 Canvis en l'àmbit professional propi

Respecte als canvis relacionats amb l'àmbit professional, el **73,8%** reconeixen estar **molt o bastant d'acord** amb que la participació en el projecte els ha portat a **millorar el desenvolupament de la seua activitat professional**, mentrestant l'11,9% estan totalment o bastant en desacord amb aquesta afirmació.

Gràfic 23. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre canvis en la vida professional

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 3,95

Com a exemples, les persones mencionen qüestions com les següents:

- Emprar de manera més eficient els recursos:

  "L'aprenentatge és que amb menys recursos es poden fer moltes coses, i ho he pogut aplicar al municipi on treballe. El nostre dia a dia ens du a buscar activitats o projectes que suposen unes despeses altes de diners als ajuntaments. En aquesta assistència m'he adonat que no cal invertir molts diners per a fer activitats i projectes de qualitat, a més de tindre la possibilitat de dur-los endavant i veure els seus resultats" (Q32).

- Reorientar les prioritats i estratègies en abordar el treball:

  "Quan estàs treballant en joventut, sempre tens aquesta inquietud de voler fer molta participació social, però en el teu dia a dia, ací en el context europeu, sempre t'agobia o t'inunda el fer les activitats per les activitats, o polítiques aixina més consumistes, amb una visió molt capitalista del que és tot això. I allà era més un acompanyament a les persones joves [...], a d'interpel·lar les administracions per aconseguir fer valdre els seus drets i aconseguir satisfer les seues necessitats, més que anem a oferir-los un talleret de no sé què 'per a passar l'estona' o perquè pensem que anem a educar-los en aquests valors" (E7).

- Desenvolupar nous tipus d'iniciatives en l'àmbit professional:

  "En la vida professional, he viscut l'experiència d'un entorn de treball molt diferenciat a la realitat que coneguem al nostre entorn i, des de l'àmbit professional, em va ajudar a crear iniciatives solidàries en l'entorn musical pròxim (amb altres institucions del país on vaig estar i altres)" (Q26).

- Abordar amb més paciència i empatia el treball quotidià:

> "Y si te cambia algo este tipo de viajes, más que a nivel profesional te cambia a nivel personal. Y luego eso repercute en tu profesionalidad. A mí el trabajo allí con los emprendedores me ayudó a tener más paciencia, a tener más cariño al trabajo que estás haciendo aquí. Y a ver a las personas cómo son, con sus debilidades, con sus cosas buenas" (E1).

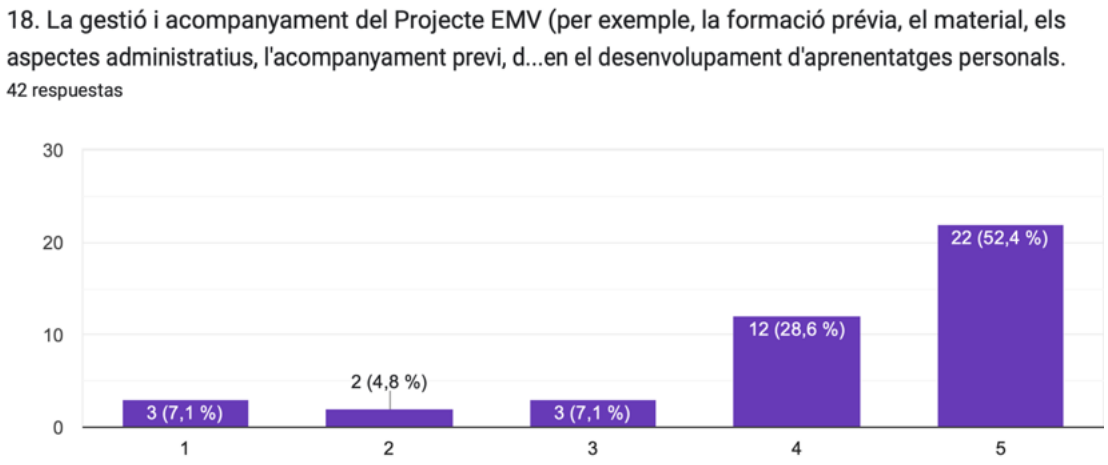
6.3 Factors clau per desenvolupar objectius i aprenentatges

Seguint el marc proposat, s'aborden en aquest apartat els factors que han pogut tindre un paper més rellevant en el desenvolupament de les assistències i, per això, en l'emergència d'aprenentatges i canvis positius.

6.3.1 Gestió i acompanyament de l'assistència per part del FVS

Respecte als diferents factors que han pogut influir en el desenvolupament dels aprenentatges detallats anteriorment, el **81%** reconeix estar **totalment o bastant d'acord** amb que **l'acompanyament i la gestió del Projecte EMV per part del FVS** han sigut de gran importància.

Gràfic 24. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre gestió i acompanyament per part del FVS

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,14

Això queda reflectit en moltes respostes del qüestionari i en la majoria de les entrevistes. Aquest acompanyament es defineix com a **pròxim, directe, tranquil·litzador, continu o de confiança**:

> "El apoyo del Fons a mí me dio muchísima tranquilidad desde el principio, desde la primera vez que me llamaron para decirme que había sido seleccionada hasta cuando fui a entregarles la memoria y darles el parte de cómo había ido todo. Yo sabía que podía llamarles y de hecho lo hice. (…) Yo me sentí con mucha seguridad, cualquier cosa los tenía a ellos detrás, no me sentí sola en ningún momento. Cuando te vas a estos sitios el mayor miedo que puedes tener es ese, que te vas solo, no sabes si tienes un problema a quién recurres. Me pudieron tratar mejor o peor la contraparte, pero estaba tranquila porque por whatsapp tenía el apoyo continuo del Fons" (E1).

> "Igualmente, (destacaría) la gestión y el acompañamiento de las personas que trabajan en el Fons, que en todo momento tuvieron un trato cercano y directo, llevando el seguimiento del día a día durante mi estancia" (Q8).

> "La intervenció del Fons consensuant les tasques a dur a terme entre les entitats participants va ser imprescindible" (Q29).

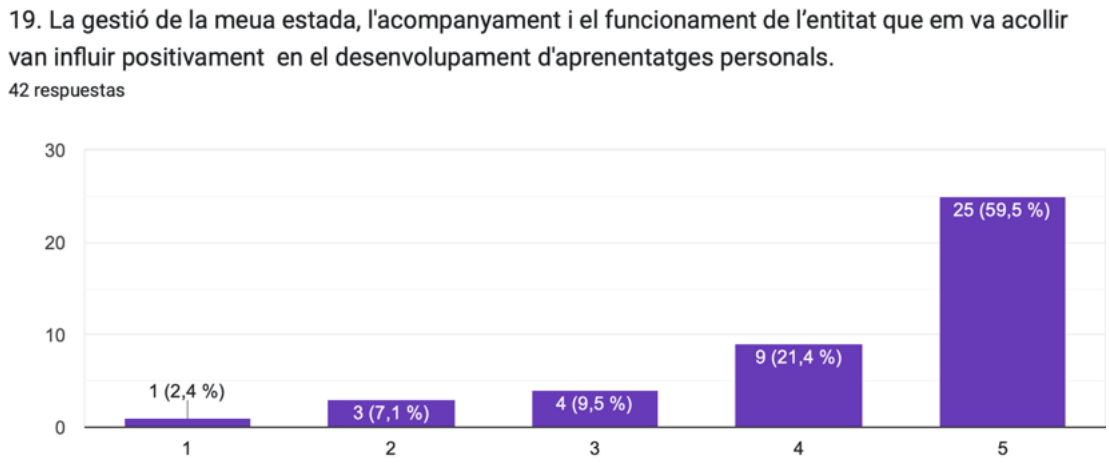
Tanmateix, **l'11,9%** està **molt o bastant en desacord** amb aquesta afirmació. En uns pocs casos, **l'acompanyament del FVS no va semblar adequat**. Per exemple, una persona assenyala:

> "(Me ayudó) la capacidad de adaptación y comprensión a los imprevistos que se presentaban en el desarrollo en la escuela y estar muy preparada a lo nuevo porque la formación del Fons no me preparó para lo que iba a vivir. (...) El acompañamiento del Fons, antes y después, no me resultó positivo" (Q18).

6.3.2 Gestió i acompanyament de l'assistència per la contrapart

Respecte a l'acollida i acompanyament per part de la contrapart, es donen percentatges molt semblants als de les contestacions sobre l'acompanyament del FVS: **el 80,9% estan molt o bastant d'acord** que la **gestió per part de les contraparts va ajudar al desenvolupament d'aprenentatges personals**, mentre que el **9,5% està totalment o bastant en desacord.**

Gràfic 25. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre gestió i acompanyament per la contrapart

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,29

Al respecte, nombroses persones insisteixen, tant en les respostes de les enquestes com en les entrevistes, en la importància de l'acollida i l'acompanyament de la contrapart, i ofereixen comentaris positius:

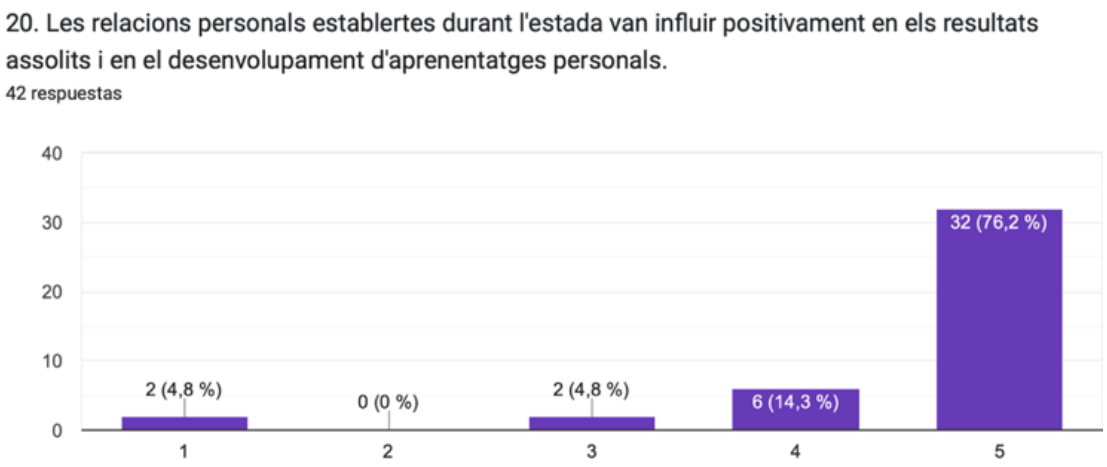
> "La persona responsable de la contrapart és absolutament important per a la recepció, l'acompanyament i l'estada de la persona especialista tècnica. Cal tindre cura d'eixos detalls per assegurar èxits en les relacions entre la contrapart i el Fons" (Q31).

> "L'acolliment des del primer moment per l'equip de l'entitat, especialment pel company assignat per l'organització. Des del primer moment vam crear un vincle molt positiu. Compartien visions i estratègies per afrontar el treball encomanat. En l'àmbit personal va ser també un suport, ja que som persones que compartim valors i reflexions" (Q7).

6.3.3 Relacions personals durant l'assistència

Les relacions establides durant l'estada són un dels factors millor valorats: **un 90,5%** reconeixen estar **totalment o bastant d'acord** amb que **les relacions personals establides durant l'estada influïren positivament** en els resultats i aprenentatges adquirits.

Gràfic 26. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de les relacions personals

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,57

De nou, són abundants els comentaris rebuts en l'enquesta i les entrevistes sobre aquest aspecte:

> "(...) gràcies a les relacions personals vaig aprendre hàbits i noves formes de veure la vida" (Q28).

> "Tindre una convivència tan intensa amb l'equip de la contrapart va ser essencial perquè el document definitiu que es va entregar fora tan aterrat en la realitat de Chuiquisaca" (Q39).

> "Las relaciones personales fueron muy beneficiosas, tanto lo bueno, como lo malo. Lo bueno, estuve con personas que fueron bellísimas personas, y disfruté mucho de su compañía, aprendí mucho de ellas, de su situación, y la persona que no, sacó de mi la parte buscavidas que tienes que ser muchas veces" (E1).

Algunes persones mencionen la creació de vincles de molta profunditat:

> "Doncs mira, a mi personalment, l'acomiadament va ser un drama molt fort perquè jo vaig crear un vincle molt estret en totes les persones en què vaig treballar en l'ONG. I en la casa on em quedava, era la casa d'una administrativa, com la cap d'administració de la ONG i era com ma mare. Ella deia: 'tú eres mi hijo de España' i jo li deia: 'tu eres ma mare de Bolívia'" (E7).

Com a mostra de les relacions positives generades, diverses persones mencionen que els contactes creats encara perduren:

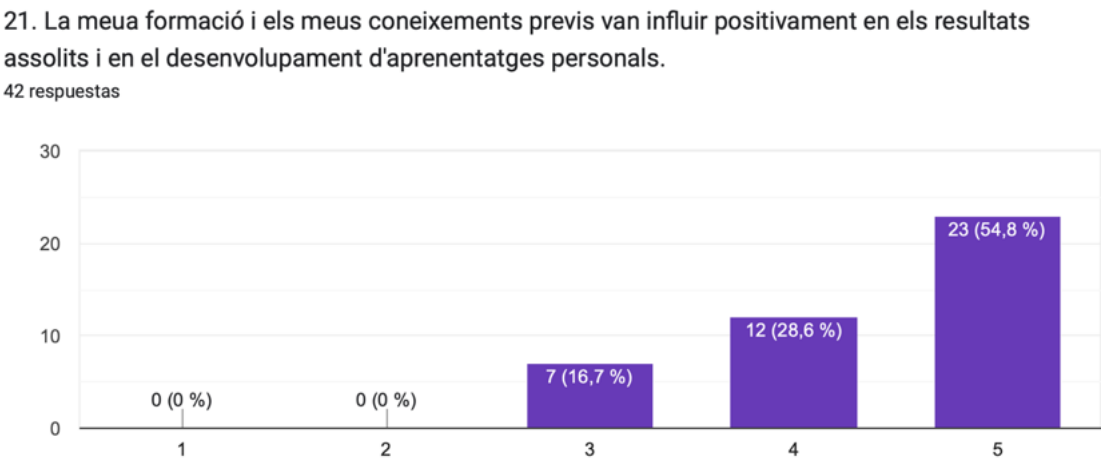
> "Fue crucial integrarme en el equipo y participar como un miembro más. Valorar a cada uno e involucrarme en su día a día me llevaron a ganarme el respeto y que la relación, 10 años después, aún perdure" (Q2).

> "Sí, les relacions personals van ser molt grans. De fet, les persones que treballaren en mi ja no treballen al municipi, però mantenim contacte i ens intercanviem material i ens demanem que consultem aspectes de treball des dels llocs on treballem avui en dia" (Q32).

6.3.4 Formació i motivació prèvies

Respecte a la influència de la formació prèvia amb què comptaven les persones en el seu sector, el **83,4%** reconeixen estar **bastant o totalment d'acord** amb que aquesta **ha influït positivament en el desenvolupament d'aprenentatges**, mentre que un 16,7% no està ni d'acord ni en desacord.

Gràfic 27. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de la formació prèvia

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,38

Al respecte, en diverses respostes de les enquestes es matisa aquesta pregunta, afegint que l'experiència professional prèvia era molt rellevant, però no sols pel coneixement tècnic sinó per l'actitud flexible i adaptativa que aquesta atorga:

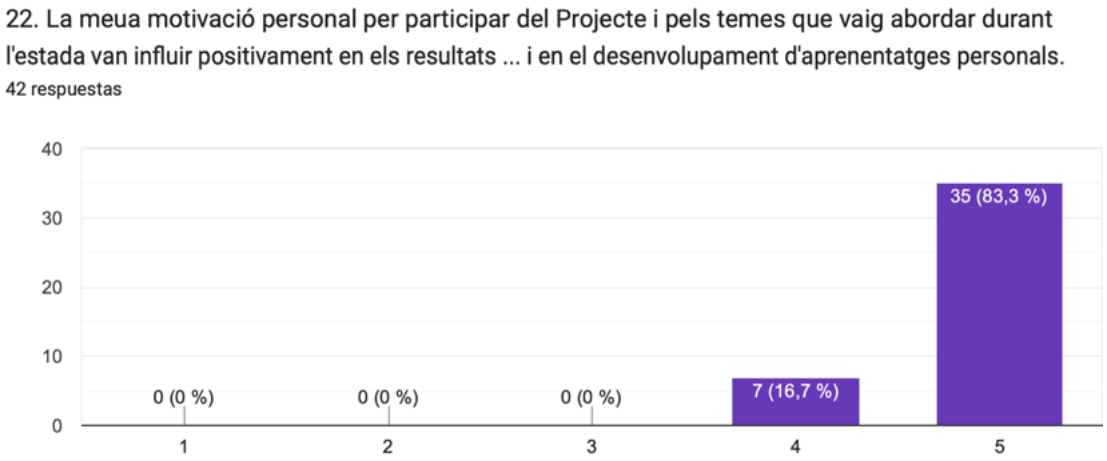
> "Quan vaig presentar la meua candidatura, a banda de la meua experiència en el sector turístic en l'Ajuntament de València [...], tenia formació en igualtat, soc llicenciada en Ciències Polítiques i Sociologia, soc monitora de bones pràctiques ambientals i durant nou anys havia sigut delegada de prevenció de riscs laborals [...] També sóc una persona molt adaptable i extravertida, a banda que ja tenia 58 anys i l'antiguitat és un grau. Tot en conjunt, em va ajudar a adaptar-me i gaudir de l'oportunitat que la vida m'oferia" (Q12).

> "Totes les anteriors (són importants) en gran mesura, però (també) l'experiència prèvia i tindre una sensibilitat oberta" (Q22).

> "Anava a una plaça amb una especialitat concreta, però la demanda real anava de cara a ampliar els coneixements d'altre instrument [musical]. La meua formació em va permetre realitzar la tasca mínimament, malgrat no ser l'especialista adequat. Per altra part, l'experiència professional en diversos àmbits de l'ensenyament, em va permetre donar a conèixer els meus aprenentatges per a una possible millora en l'àmbit on vaig desenvolupar l'estància" (Q26).

Sobre la importància de la **motivació personal prèvia**, el **83,4%** reconeixen estar **bastant o totalment d'acord** amb que aquesta **ha influït positivament en el desenvolupament d'aprenentatges**, mentre que un 16,7% no està ni d'acord ni en desacord.

Gràfic 28. Resultat de l'enquesta a la pregunta sobre importància de la motivació prèvia

Font: gràfic extret del qüestionari

Valors: 1 - Totalment en desacord / 2 - Bastant en desacord / 3 - Ni en desacord ni d'acord / 4 - Bastant d'acord / 5 - Totalment d'acord. **Mitjana**: 4,83

Per a diverses persones, aquest aspecte era clarament el més important de cara a tindre una estada satisfactòria, assolir els objectius i desenvolupar aprenentatges:

> "I jo sé que el primer factor, a banda de l'experiència que tens o dels coneixements que pots aportar, t'assegure que sí que és la motivació. Si no, no n'hi ha res a fer. (...) La motivació és la que fa anar allà, però la motivació personal, perquè la motivació econòmica no n'hi ha, motivació professional no n'hi ha tampoc, perquè tu vas allà i després te'n tornes. Ha de ser motivació, en aquest cas, personal, i cert grau de compromís social, no? Això, necessàriament. Si no hi ha compromís social tampoc se'n pot anar" (E2).

> "Realmente, es lo más te mueve. La motivación personal que tienes para desarrollar un trabajo es la que te hace pelear un poquito más en situaciones que no ves claras" (E1).

6.4 Valoracions generals de les persones especialistes voluntàries

6.4.1 Aspectes més positius

Sens dubte, les valoracions positives per part de les persones participants en el projecte suposen la immensa majoria, tant en les memòries d'avaluació realitzades a la tornada de les seues assistències tècniques com en el qüestionari i en les entrevistes realitzades. En el qüestionari, per exemple, **la majoria de persones ha concretat algun o alguns aspectes positius** del projecte.

Entre les principals idees positives concretes expressades es poden citar les següents:

L'aspecte positiu més assenyalat té a veure amb la **possibilitat de conèixer una altra realitat**, **cultura i context**, que es menciona en el **41%** de les enquestes de diferents maneres. Per exemple:

> "Conocer otra cultura, trabajar con otros profesionales del turismo en su país, involucrarme como un miembro más del equipo, forjar nuevas amistades ha sido lo más enriquecedor" (Q2).

> "Allò més positiu de l'estada és la immersió en una cultura totalment diferent a la teua. Sobre la exposició a unes altres costums, a una altra forma de veure la vida, és on es construeixen els aprenentatges i les experiències" (Q31).

> "(Valoro positivamente) Poder acercarme a un sistema de organización distinto y formar parte del equipo técnico del municipio, aprendiendo la manera de funcionar de la ciudad y los retos urbanísticos que se plantean en un ámbito concreto del mundo. Adaptar la perspectiva de cómo desde la arquitectura y el urbanismo podemos intentar mejorar la vida diaria de las personas, pero aplicado a un ámbito con recursos limitados, mediante actuaciones concretas acotadas" (Q8).

El segon aspecte que apareix amb més freqüència es refereix a la possibilitat de **conèixer i establir vincles i relacions personals i professionals significatives** durant l'assistència. Aquesta qüestió apareix d'una o altra manera en el **24%** de les enquestes.

> "La relació personal amb persones de l'altra part del món que tenen els mateixos problemes de gestió i de treball, les mateixes preocupacions per millorar i que provoca que a nivell personal s'òbriga aquesta relació a una relació d'amistat i proximitat" (Q16).

El tercer aspecte que més s'assenyala és **l'acompanyament i la gestió de l'assistència per part del FVS**, que ho menciona el **19%** de les enquestes.

> "Els més positius, la selecció, formació prèvia i el seguiment de l'estada. Sempre dic que és de les experiències més positives de la meua vida i he tingut moltes. Sempre ho recomane als companys i companyes" (Q12).

> "A nivel de organización, yo creo que el Fons se lo curra mucho, le pone mucho cariño, le pone mucho interés, tiene muchísima experiencia y te llevan muy de la mano para que sepas dónde tienes que ir y cómo tienes que hacer para que puedas tener esa seguridad" (E1).

La quarta qüestió amb més mencions és la **gestió de l'assistència per part de les contraparts**, que apareix d'una o altra manera en el **7%** de les enquestes.

6.4.2 Aspectes a millorar

També s'assenyalen diferents aspectes a millorar. Encara que les valoracions positives són, amb molt, més abundants, un **86%** de les persones enquestades **assenyala algun aspecte millorable** quan se li pregunta en l'enquesta per qüestions a millorar, sent algun d'ells aspectes que apareixen també en les entrevistes. Entre aquests aspectes podem destacar:

En primer lloc, la **falta d'implicació en l'assistència per part de la contrapart durant la preparació i desenvolupament de l'estada**, aspecte que, de diferents maneres, es menciona en el **21%** de les respostes. Cal, no obstant això, esmentar que aquesta qüestió es menciona sobretot per part de les persones que van realitzar assistències en els primers anys del projecte. Per exemple:

> "El aspecto más negativo de todo, es que la contraparte no sabía lo que había que hacer. Es importante que haya un trabajo común previo. (…) Es importante darle sentido a esos proyectos,

> que no sea un documento que queda en un cajón. Porque ese es nuestro objetivo, el ir a ayudar y aportar lo que nosotros tenemos y recibir lo que ellos tienen. (...) No solo puntualmente con una orientación muy pequeñita, sino que hagamos un seguimiento de esos proyectos" (E1).

> "La persona responsable amb qui m'havia de coordinar va estar de vacances la major part del temps que vaig estar allí. A [nom del centre] quasi no vaig tindre contacte amb la responsable d'incidència política, sols em vaig veure amb ella una vegada. A una reunió final que vàrem mantindre, on vaig fer algunes devolucions d'observacions que vaig realitzar durant la meua estada, em va manifestar l'errada de no haver compartit més temps. Des de la meua visió, el centre té suport de la cooperació de molts països i tenen "robotitzada" la relació amb les persones que acudeixen" (Q34).

En segon lloc, es menciona la **falta de continuïtat del treball i de l'impacte de les assistències tècniques després de l'estada**, en un **20%** de les enquestes.

> "Negatiu del projecte del Fons no trobe que siga, en absolut. Em dol que la proposta no quallara, no haja tingut continuïtat. No vaig aconseguir que algú s'interessara pel tema. De tant en tant m'escriuen persones que han vist la web que vaig fer i hi ha gent que visualitza els vídeos, però ignore si això porta a algun lloc" (Q1).

> "(Valore negativament) La dificultat i/o desconeixement del procés i desenvolupament del projecte amb posterioritat a l'estada" (Q23).

Cal esmentar que bona part de les respostes que mencionen la qüestió de la continuïtat (almenys un terç d'elles), es refereixen específicament a la falta de continuïtat pels canvis polítics:

> "(Valore negativament) Canvis en la plantilla municipal, els canvis constants de personal havia provocat que la capacitació i formació de l'any anterior s'haguera hagut de tornar a realitzar i no poder avançar" (Q33).

> "No saber després si el projecte que vàrem iniciar ha continuïtat o els canvis de govern municipal va suposar un "borrón y cuenta nueva" i havien de partir de nou de zero, no quedant ni el material que vaig deixar" (Q 32).

> "En el meu cas concret, el moment polític de transició va suposar un inconvenient greu" (Q29).

En tercer lloc, un **17%** de les persones assenyalen com a aspecte negatiu la **curta duració de l'assistència**. Aquesta qüestió s'associa a vegades amb l'existència d'objectius molt ambiciosos i poc acotats:

> "Quizá la duración de la estancia, para la idea inicial del proyecto era demasiado ambiciosa para desarrollarse en solo un mes. Normalmente, cuando se trata de proyectos de urbanismo o territorio los procedimientos son muy largos como para poder ver resultados de manera directa. Por lo que creo que sería interesante adaptar el tiempo al trabajo o el trabajo al tiempo, buscando quizá la inmersión en el desarrollo de un proyecto que ya esté avanzado dentro del municipio y colaborar con ello" (Q8).

> "No he experimentat res negatiu a destacar. L'únic aspecte que considere millorable és la duració de l'estada, ja que un mes resulta un període curt per poder desenvolupar el projecte de manera més completa i aprofundida" (Q31).

En quart lloc, un **7%** assenyala alguns **problemes amb les despeses de manutenció durant l'estada**. De nou, aquest problema s'assenyala sobretot per part de les persones que participaren en les primeres edicions del projecte.

> "En esta asistencia en concreto la contraparte no asumió mis gastos de manutención. La bolsa del FVS fue insuficiente para asumir esos gastos. No me atreví a comunicarlo al FVS. Estas cosas deben quedar muy claras desde el principio. Entiendo que estas eran las primeras asistencias y que esto ya no pasa" (Q2).

> "No recibí el apoyo económico que prometían a tiempo. Tuve que pagar a duras penas mi estancia por adelantado" (Q6).

La resta de comentaris, més enllà d'aquestes quatre qüestions, es refereix a aspectes més puntuals i específics de cada assistència.

7. PERCEPCIONS, APRENENTATGES I VALORACIONS DE LES CONTRAPARTS

Com s'assenyalava, per a abordar les percepcions, aprenentatges i valoracions de les contraparts s'ha comptat amb les entrevistes a huit persones treballadores en distintes entitats receptores de persones expertes – quatre de les principals contraparts de l'Equador i altres quatre de Bolívia. D'estes entrevistes s'extrauen les idees que es presenten a continuació.

7.1 Percepcions sobre objectius i impactes de les estades

Si atenem al **compliment dels objectius** de les assistències tècniques, totes les contraparts entrevistades se senten conformes i satisfetes amb este compliment, si bé es comenta que algunes d'estes assistències han tingut continuïtat en el temps i altres no. Resulta interessant assenyalar que algunes entitats insistixen en la importància d'estes assistències tècniques per al compliment dels seus objectius i estratègies com a organitzacions, la qual cosa reflectix la seua pertinència. Per exemple:

> "Desde Proceso tenemos una serie de alianzas y proyectos, gracias al Fons Valencià, en el trabajo con juventudes de territorios indígenas desde el año 2016 y en ese proceso de relación hemos sido parte beneficiaria como institución con este programa de especialistas voluntarios, técnicos municipales de España, y hemos tenido la oportunidad de conocer gente muy muy hábil que ha venido a fortalecer nuestro proceso y proyectos en el trabajo con jóvenes" (C4).

> "Bueno, siempre hemos entendido que los especialistas y las especialistas técnicas hacen un trabajo voluntario, pero sobre todo muy técnico y complementario a los proyectos que nosotros tenemos, en este caso con el Fons. Entonces, los temas y los objetivos están muy relacionados a las iniciativas que estamos desarrollando con las juventudes. Estas temáticas y estos perfiles de los técnicos tienen una relación con el trabajo y la acción desarrollada en el campo con nuestra relación con los jóvenes" (C4).

Com a impactes, es destaquen amb freqüència aspectes relacionats amb la construcció de **relacions personals i professionals**:

> "Algo que yo quiero resaltar es justamente que a veces nosotros, siendo de aquí mismo, no nos escuchamos. No hay esa apertura para escuchar. O quizás no nos damos el mismo peso. Creo que el hecho de que vengan técnicos y técnicas que tengan una visión mucho más relevante en política, los escuchas una o dos veces y dejan asentado [algún conocimiento]. Por ejemplo, en la parte política cuando vemos las observaciones que nos deja Loli y las que nos dejó Nacho Villa, estas observaciones se toman como algo que hay que cumplir sí o sí, a rajatabla. Esas observaciones que dejan las asistencias técnicas son un respaldo para nosotros desde la parte técnica. Quizás a nosotros como técnicos no nos van a dar mucho peso, pero en cambio, las asistencias técnicas que vienen desde el Fons sí que han marcado unas pautas para que desde lo político, técnico, financiero, incluso hasta lo jurídico, sean muy tomadas en cuenta" (C3).

Sobre un altre tipus d'impactes generats després de les estades, es destaca **l'èxit professional concret** d'algunes persones dels llocs on s'han rebut les persones voluntàries.

"Así que hay historias de éxito realmente en San José de Chiquitos [estudiantes de la orquesta municipal que son profesores en Brasil o que están cursando un doctorado en EEUU] y eso tenemos que seguir potenciándolo. (...) Estamos agradecidísimos siempre al Fons, porque está ahí dispuesto a colaborar con la cultura, sobre todo, ¿no?" (C2).

"Antes, ellas [las toquilleras de Biblián] no eran muy tomadas en cuenta, nunca participaban en un desfile en la organización. (...) [Después de las asistencias] Ya no era una simple asociación, sino que era una cooperativa de producción artesanal que les dio mucha visibilidad y les hizo, en palabras de ellas, no mías, sentirse parte de un proceso en el que son importantes. Una actividad que parecía ser sencilla, que no contribuye en nada, al final de cuentas es lo que sostuvo económicamente y ahora sostiene a algunas familias y que, más allá del tema identitario, se convirtió en un símbolo cultural para Biblián" (C3).

7.2 Identificació d'aprenentatges i canvis institucionals i personals experimentats

7.2.1 Aprenentatges en l'àmbit professional

Com és d'esperar en un projecte de cooperació tècnica, les contraparts emfatitzen els aprenentatges relacionats amb el treball tècnic conjunt. Estes referències tenen a veure amb àmbits concrets molt diferents, des de les polítiques de joventut fins al turisme. A continuació, podem il·lustrar-ho amb alguns exemples:

"Viene gente con bastante experiencia desarrollando procesos de incidencia con poblaciones jóvenes vinculadas a consejos juveniles de España. (..) Si bien es cierto que hay diferencias en temas de acceso a recursos, de intereses y de temas, sí traen toda la formación técnica de los procesos (...) Pero también hay intercambio de aprendizajes, porque conocemos un poco la práctica cotidiana en España, del trabajo con otros jóvenes a través de los técnicos, pero también nuestra práctica cotidiana de los jóvenes, desarrollando procesos de incidencia y se genera ahí un interaprendizaje bien interesante que es valorado y en todos los casos digamos eso ha sido muy muy respetuoso" (C4)

"Sí, parece que esas rutas, ese diseño de rutas, sirvió para lo que ahora llamamos el corredor turístico de la Mancomunidad del Pueblo Cañar. Vinieron dos técnicos especialistas en rutas. Diseñaron, recorrieron, hicieron la experiencia y dejaron levantado unos primeros postes donde podrían ser las rutas por las que se puede ir, y que podríamos aprovechar como mancomunidad. Esas rutas están asentadas en un catálogo turístico y es lo que, por ahora, creo que se trata de implementar, de fortalecer y de diseñar con la Mancomunidad del Pueblo Cañar" (C3).

7.2.2 Aprenentatges sobre les diferències culturals

Totes les contraparts entrevistades fan al·lusió també als aprenentatges sobre les diferències de manera de viure, culturals i en les cosmovisions. Estos es donen tant en les persones especialistes municipals voluntàries quan arriben, com en les persones treballadores de les

contraparts durant les estades d'estos primers. Per exemple, sobre les cosmovisions, una persona comenta:

> Y ha habido oportunidades donde [los especialistas voluntarios] han conocido también a los jóvenes guaraní y han identificado que hay unos saberes y conocimientos propios de los pueblos, unas prácticas incluso para hablar de liderazgo. (...) El líder es el que tiene un buen corazón, líderes son los que tienen una sintonía, una solidaridad con los otros, los que van a orientar un camino. Entonces, no siempre está esta idea de la formación técnica, digamos. (...) En el contexto boliviano y cruceño cambia. Y creo que ellos [los especialistas voluntarios] han podido complementar y entender esa realidad. Creo que eso es muy rico (C4).

7.2.3 Aprenentatges en la gestió del propi projecte

Diverses persones mencionen també aprenentatges sobre la gestió del propi projecte d'EMV. Com s'ha assenyalat anteriorment, sobretot en les primeres edicions es van observar distints aspectes a millorar. En diversos casos les persones entrevistades mencionen com s'ha anat aprenent i millorant amb cada estada de personal especialista voluntari. Per exemple:

> "Este programa de especialistas voluntarios, que tiene un tinte muy marcado de qué es lo que se espera, va directo al resultado que se va a lograr y busca esa confianza. Hay mucha confianza. En la primera [asistencia técnica] no sabíamos [cómo iba a ir], igual en la segunda, aunque estaba muy bien, pero después, ahora ya sabemos bien cómo trabajar. (...) Este es un gran aporte en la parte técnica, en todo, pero también en la parte humana" (C5).

7.2.4 Aprenentatges sobre l'autoconeixement i valoració de les pròpies capacitats

Una altra qüestió mencionada en les entrevistes és que, amb la participació en el projecte i, en general, amb l'intercanvi del FVS, persones de les contraparts han experimentat processos de canvi en el sentit de reconèixer-se i valorar-se més. És rellevant assenyalar que este procés es dona, no sols per les visites de les persones voluntàries sinó, en gran mesura, per un altre tipus de contactes entre les contraparts i el FVS. Particularment, es menciona la importància de les visites que les contraparts realitzen a diverses administracions municipals de la Comunitat Valenciana, convidades pel FVS, durant les quals les organitzacions o governs municipals dels països llatinoamericans coneixen les diferents realitats de les seues sòcies de la Comunitat Valenciana. Podem observar alguns exemples a continuació.

> "Visitamos una universidad en Valencia con alumnos de antropología, y vi que generó un sentimiento de reciprocidad, de empoderamiento, de corresponsabilidad en las artesanas, porque ellas eran las que lideraban. El hecho de que haya sido escuchado su testimonio, porque ellas pensaban que aquí quizás no era importante, porque quizás es una realidad de todos los días, a veces un poco precaria, complicada. Pues al otro lado del mundo, al otro lado del océano, pues fueron escuchadas y quizás el hecho de retroalimentarse también con otras artesanas, con otro grupo de personas, creo que fue como una vitamina, que vinieron, y voy a ser honesto, no creía que nosotros podríamos constituir la cooperativa, y entonces resulta que ese viaje para mí fue súper decisivo, obviamente en mi parte personal, humana, profesional y en ellas, como artesanas y como mujeres, a tal punto que [se pudo constituir la cooperativa]" (C3).

7.3 Factors clau en estos aprenentatges

En les entrevistes es mencionen en repetides ocasions alguns factors que han sigut clau perquè es donaren els aprenentatges indicats. Un dels factors més mencionats té a veure amb el que les persones entrevistades denominen "**xoc cultural**", al qual fan al·lusió totes les contraparts entrevistades. Este "xoc" afectaria tant les persones especialistes municipals voluntàries quan arriben com les persones treballadores de les contraparts durant les estades d'estos primers. Per exemple:

> "Las experiencias son bonitas, todas distintas, pero yo creo que solamente el hecho de cambiar de escenario de donde creces y construyes tu pensamiento a otro donde te choca, es como 1 millón de cosas, ya de por sí es un aprendizaje enorme" (C6).

Un altre dels factors mencionats en quasi totes les entrevistes és la **construcció de relacions horitzontals, sòlides i de confiança existents entre el FVS i les contraparts**. Més en concret, estes relacions estan caracteritzades per aspectes com la bona coordinació, la comunicació fluida o l'estabilitat de les relacions:

> "El procedimiento y la metodología que hemos establecido [el FVS y la contraparte] no solo es participativa sino eficiente. (...) Hemos tenido otro tipo de cooperaciones que, lamentablemente, cuando se termina el proyecto se acaba la relación. En este caso no. En este caso termina un proyecto y aunque no exista un fondo seguimos teniendo una relación, lo cual genera una confianza y genera, por supuesto, un vínculo que va más allá de las acciones puntuales que cada proyecto tiene" (C1).

> "Para que vengan las especialistas, por supuesto nos hacen la consulta, (...) y nosotras vemos nuestra necesidad, y es en base a esta necesidad que ellos [el FVS] nos responden, y en base a un perfil también que solicitamos. (...) Hay muchísima relación con los técnicos del Fons. Tenemos un intercambio permanente, una comunicación permanente hasta que logramos mandar un perfil (C5).

> "Y esto [el éxito en la adecuación de los perfiles de las personas especialistas voluntarias] no ha sido suerte, ha sido porque hay muy, muy buena coordinación. Porque han sido muy buenos los y las especialistas que hemos tenido. Han sido adecuadas, o sea, ha sido el perfil que necesitábamos, ha sido lo más acertado posible. Y creo que no es el azar, sino que realmente se ha tenido un proceso de selección para que vengan, y creo que ellos [el FVS] son muy cuidadosos también con las personas que envían acá" (C5).

Un altre factor molt mencionat és la **construcció de relacions estretes, significatives i de confiança entre les persones especialistes voluntàries i les persones treballadores de les contraparts**. Com ja van mencionar algunes persones voluntàries, totes les contraparts afirmen mantindre relació amb algunes de les persones especialistes voluntàries, inclús deu anys després que va tindre lloc l'assistència tècnica.

> "La primera presidenta de la cooperativa aún guarda incluso los contactos de las compañeras y los mensajes son bastantes recurrentes. Yo también. No he roto ese vínculo. Lo mantengo hasta ahora. Siempre recordamos, digamos que se forjó una amistad desde ahí, una relación e incluso de confianza, de consulta también en algún momento" (C3).

> "La cercanía, el contacto y sobre todo lo que destacamos es el relacionamiento que tienen [las personas especialistas voluntarias] con el equipo, porque es inmediato, es un clic entre ellas. Sobre todo, con las compañeras con quienes están día a día en el equipo ejecutor del proyecto.

(...) Un poquito son estas experiencias pedagógicas feministas [las relaciones que quedan después de que las personas especialistas se van de la contraparte] que vamos construyendo con ellas" (C5).

"Y era interesante ver que las artesanas con estas actividades, con estas asistencias, el hecho de compartir lo mismo con una persona que no es de aquí [la especialista voluntaria], que viene del otro lado del mundo y que se identifican en muchas cosas, ¿no? Quizás encontraron muchas similitudes, quizás son muchas cosas con las que se identifican. Y bueno, pues es ahí donde ellas se nutrieron muchísimo y comenzaron a ser protagonistas también de procesos cantonales" (C3).

Molt relacionat amb l'anterior, es menciona també en diverses ocasions la importància de **l'acompanyament que fan les contraparts** a les persones especialistes voluntàries durant les seues estades.

"Antes de la llegada de las voluntarias nosotras preparamos algunos detalles logísticos: dónde van a vivir y demás. Entonces, nos preparamos así. Esa es la palabra. Nos preparamos para recibirlas, porque es un acto de nuestra sororidad también, ¿no? Y esa persona está viniendo hacia nosotras. Entonces, con mucho gusto la recibimos, con mucho cariño. Y estos son detalles mínimos, pero, por ejemplo, ir al aeropuerto [a recogerla] para que se sienta bien acogida, ¿no?" (C5).

"Un valor que prima en nosotros es la hospitalidad, ¿no? Entonces nosotros entendíamos que ellos se separan. Muchos de los especialistas que vinieron no tenían experiencia de haberse separado durante un mes en su familia" (C2).

"Y cuando llegan, para nosotros es prioridad ser cálidas, explicarles cómo funciona todo, acompañarlos, hacerles en el poquito tiempo, conocer parte de nuestra cultura, de nuestro país y tal vez eso es por lo que se quedan encantados. Así que es una experiencia mutua y estamos totalmente agradecidas" (C7).

Finalment, algunes contraparts han assenyalat com a factor clau la importància de **l'adaptabilitat i de l'actitud positiva de les persones especialistes voluntàries** que arriben a les contraparts per a l'èxit de l'assistència.

"El interés y el compromiso que han asumido [las y los especialistas voluntarios] al venir aquí y enamorarse del territorio en el cual han estado es el principal indicador que refleja que ha estado todo muy bien" (C1).

7.4 Valoracions i recomanacions generals de les contraparts

7.4.1 Aspectes més positius

Sens dubte, totes les contraparts entrevistades han valorat molt positivament el projecte EMV, com s'ha anat exemplificant al llarg d'estes últimes pàgines. Per exemple, de valoració general:

"Yo creo que, en definitiva, este programa, que para mí desde que lo escuché eran temas totalmente nuevos, yo creo que es totalmente positivo, con sus debilidades y todo. Yo creo que, al menos, en el caso de mi experiencia, ha marcado un antes y un después en varios procesos. (...) Yo creo que eso a nosotros, como proceso interno, nos ayuda y nos fortalece muchísimo" (C3).

Entre alguns dels aspectes concrets millor valorats per les contraparts, les persones entrevistades mencionen freqüentment la bona relació de coordinació i el treball en equip amb el FVS i les relacions personals i professionals establides amb les persones voluntàries.

7.4.2 Aspectes a millorar

L'aspecte de millora al qual fan al·lusió totes les contraparts seria la **duració de les estades**. Totes elles assenyalen que els agradaria que les assistències foren un poc més llargues, de dos o inclús tres mesos, encara que entenen les causes d'esta duració i valoren igualment tot el que dona de si el mes.

> "Creo que una de las pocas recomendaciones que podríamos dar para los especialistas es el tiempo. Es un mes y creo que, si bien hay un buen aporte, podríamos exprimir muchísimo más esas experiencias de las voluntarias. Y si se extendería un poco más el tiempo sería formidable, porque así tendríamos una mayor profundización" (C5).

> "Yo creo que debería durar un poco más, tal vez unos dos meses. Yo sé que también es un esfuerzo gigante. Estar dos meses en otro país es otra cosa, pero posiblemente sí unos 45 días. Podríamos ajustar para que nos convenga a las dos partes. Primero, porque nuestro interés es que nos ayuden, nos enseñen en la rama que vienen, pero también quisiéramos que conozcan a profundidad un poco más de nuestra cultura, de nuestro país y a veces en un mes es muy cortito" (C7).

Moltes de les contraparts assenyalen, alhora, la importància **d'acotar els objectius de les assistències tècniques** al mes de duració d'estes, cosa que no sempre s'aconseguix de manera adequada. Algunes indiquen també la importància de tindre en compte el caràcter (més tècnic o més social) de les assistències tècniques, ja que advertixen que les assistències de l'àmbit social requerixen d'un acostament previ a la comunitat que pot comportar una mica més de temps:

> "Yo creo que depende también, y ahí está algo en lo que se puede mejorar, donde se puede planificar mejor la asistencia en cuanto a tiempos y demás es, el tipo de proyecto. Yo me imagino que en un tema de arquitectura o un tema de ingeniería en un mes está bien, porque quiero hacer esto, levanto información y me siento a diseñar, pero en el tema social es distinto. El tema social es bastante cambiante" (C6).

Finalment, algunes entitats assenyalen certs aspectes de les **realitats polítiques dels seus països que poden limitar la continuïtat i l'èxit de les assistències**:

> "Aquí tenemos una fuerte debilidad que ha sido producto también del alejamiento de Francia en su momento. Es el tema político, ¿no? No ha habido una consecuencia lógica coherente en las partes de los coordinadores o en las partes directivas" (C3).

8. DISCUSSIÓ DE RESULTATS DES DELS CRITERIS DEL CAD

A continuació es discutixen els resultats del treball, sobre els eixos d'avaluació habitualment emprats i proposats pel Comitè d'Ajuda al Desenvolupament, com s'ha explicat en el marc teòric del treball.

Pertinència

Els resultats permeten afirmar que el projecte és molt pertinent en diversos sentits i en relació amb les diferents parts implicades. En primer lloc, és pertinent en tant que respon a les necessitats de les contraparts del Sud Global del FVS. Així, les àrees d'intervenció, com Igualtat (23% de les assistències) i Turisme (22%), s'alineen amb demandes reals recurrents de les entitats receptores. A més, la continuïtat de determinades contraparts (com la Mancomunidad del Pueblo Cañari, que ha acollit voluntariat en huit edicions) suggerix que estes entitats perceben el projecte com alineat amb les seues necessitats estratègiques més enllà del curt termini. Com també s'ha vist en els resultats, els aprenentatges concrets generats es consideren igualment pertinents per a les contraparts.

En segon lloc, respon als objectius declarats del mateix FVS, aprofitant un dels majors valors afegits de la cooperació municipalista, com és la cooperació tècnica, i particularment la cooperació tècnica amb entitats locals. En este sentit, és especialment pertinent en tant que el projecte d'EMV és alhora una eina per a compartir capacitats i per a sensibilitzar el personal tècnic municipal.

Aquesta pertinència també s'estén als municipis socis del FVS, ja que han mostrat el seu interès en el mateix, com demostra la seua àmplia participació i el fet que el projecte ha mobilitzat personal d'entitats locals de molt diverses grandàries i territoris.

El projecte sembla ser també pertinent per a les persones voluntàries, ja que els resultats mostren que connecta amb els seus valors i amb la seua motivació d'aportar en processos de transformació social des de l'àmbit local — aspecte que es revela en l'estudi com el principal factor d'aprenentatge.

No obstant això, alguns testimonis qualitatius assenyalen que pot haver-hi marge per a millorar algunes qüestions, com l'alineació entre els perfils tècnics i les demandes específiques o les limitacions en la preparació i acompanyament d'algunes assistències, encara que pareixen qüestions que s'han anat ajustant amb el temps.

Eficàcia

Es pot dir que el projecte demostra un grau elevat d'eficàcia en el compliment de les seues metes. Com s'ha vist, un dels seus objectius clau és promoure aprenentatges significatius per a la ciutadania global en el personal tècnic municipal. En este sentit, les dades mostren un alt nivell d'adquisició de molt diversos aprenentatges que abasten competències tècniques, la comprensió de contextos globals i el desenvolupament d'habilitats interpersonals, entre altres.

Es pot parlar també d'eficàcia per a complir els objectius propis de la cooperació tècnica. Des de la perspectiva de les contraparts, les entrevistes realitzades mostren valoracions majoritàriament positives en relació amb els resultats aconseguits, que van des de millores en processos interns o incorporació d'eines concretes gràcies a l'assistència oferida. Este compliment s'observa especialment en intervencions en què hi ha continuïtat. A més de l'assoliment d'objectius tècnics, les contraparts referixen també molt diversos aprenentatges en altres aspectes, com els relacionats amb l'intercanvi cultural.

La satisfacció general amb el projecte, tant de les persones participants com de les contraparts, suggerix que, en general, el disseny metodològic (incloent-hi duració, modalitat i acompanyament) resulta adequat per a aconseguir els objectius proposats de manera eficaç. No obstant això, s'identifiquen certes limitacions que poden afectar l'eficàcia global, entre les quals es pot destacar la falta de seguiment o de continuïtat posterior d'algunes assistències, cosa que dificulta la consolidació d'alguns assoliments.

Eficiència

Encara que este treball no aborda amb detall l'ús de recursos, es pot dir que el projecte EMV mostra un nivell d'eficiència notable en aconseguir resultats qualitatius significatius amb un volum d'inversió econòmica relativament contingut. Com s'ha vist, al llarg de les deu edicions analitzades s'han realitzat més de 90 estades tècniques amb un cost acumulat de poc més de 366.500 euros — una mitjana aproximada de 36.600 euros per edició. Amb este cost reduït s'ha sostingut una iniciativa d'ampli abast territorial i humà, sense requerir infraestructures complexes ni estructures burocràtiques pesades.

Els aprenentatges i transformacions generades —tant en les contraparts del Sud com entre les persones expertes voluntàries— són, com s'ha vist, substancials, i especialment si els situem en el context del cost econòmic per estada. La intensitat dels processos formatius, el valor de l'intercanvi tècnic i la creació de vincles institucionals i personals sostinguts ha sigut rellevant amb una inversió limitada, sobretot si es compara amb altres models de cooperació tradicional que requerixen desplegaments logístics o financers molt més costosos. En este sentit, el projecte seria representatiu de l'eficiència pròpia de la cooperació tècnica, sobretot en l'àmbit local, amb un gran valor afegit com a estratègia de cooperació descentralitzada.

L'eficiència pot comprendre's millor si observem que els factors clau que pareixen haver mobilitzat els aprenentatges tenen a vore amb aspectes que no requerixen una gran inversió sinó plantejaments a mitjà i llarg termini i una certa actitud com a actor de la cooperació, com és el cas de la col·laboració continuada, la creació de confiança, les relacions horitzontals i la coordinació.

En tot cas, es poden identificar alguns marges de millora en termes d'eficiència, com la importància de consolidar mecanismes que eviten la pèrdua d'aprenentatges generats després de cada edició en els territoris visitats.

Impacte

L'impacte del projecte es manifesta en el pla individual, institucional i també simbòlic. Més enllà dels objectius concrets de sensibilització, a nivell personal, els relats de les persones voluntàries indiquen transformacions significatives més profundes en la seua comprensió del desenvolupament, en els seus marcs ètics i en la seua implicació futura amb causes globals.

En el pla institucional, més enllà dels objectius concrets de les assistències, diverses contraparts reporten haver incorporat en un sentit més ampli metodologies, eines o enfocaments nous gràcies a la participació en el projecte, així com aprenentatges que van més enllà de l'àmbit tècnic, com s'ha vist.

Es pot afirmar també que pot ser molt rellevant l'impacte simbòlic que el projecte pot estar tenint sobre la imatge del municipalisme valencià, donada la continuïtat i visibilitat del projecte. També, sobre la legitimació de la cooperació tècnica des de l'àmbit local com a estratègia clau de cooperació municipalista al desenvolupament i de posada en valor de les pròpies capacitats locals per a la cooperació. A més, el projecte d'EMV podria estar visibilitzant la rellevància de construir relacions horitzontals entre institucions locals homòlogues del Nord i del Sud, enfortint la lògica de cooperació entre iguals i la projecció exterior dels municipis valencians.

No obstant això, l'impacte podria amplificar-se reforçant encara més una estratègia de difusió sistemàtica dels resultats i bones pràctiques, i especialment la visibilització del valor afegit del projecte tant en el territori valencià, que no apareix tan present en els resultats de l'estudi.

Sostenibilitat

La sostenibilitat de l'EMV ha d'analitzar-se tant en relació amb la continuïtat del mateix projecte com amb la pervivència dels seus efectes, tant en les institucions receptores com en les persones expertes. Quant al projecte, l'anàlisi dels factors clau que hi ha darrere del seu impacte mostra que l'EMV pareix presentar una estructura i funcionament sòlids. A més, compta amb una xarxa de contraparts amb què es tenen relacions de qualitat, i que han mostrat un compromís continuat. Tot això, unit al cost relativament reduït, fa suposar que el projecte compta amb bases que faciliten la seua sostenibilitat institucional.

Respecte a la sostenibilitat dels efectes institucionals, les dades indiquen que bona part de les intervencions han aconseguit generar aprenentatges, instal·lar capacitats i oferir eines útils en les entitats receptores. No obstant això, també s'han mostrat riscos recurrents a l'hora de garantir la continuïtat dels efectes, com la vulnerabilitat davant dels canvis polítics en alguns contextos.

Quant a la sostenibilitat dels efectes en les persones voluntàries, cal destacar que la majoria expressa haver incorporat aprenentatges que poden considerar-se permanents, així com la intenció de continuar vinculada amb processos de cooperació o acció social. No obstant això, este potencial no sempre es traduïx en estructures formals que permeten canalitzar eixa energia a llarg termini. Per tant, encara que l'EMV mostra una sostenibilitat general positiva, podria recomanar-se enfortir els mecanismes de seguiment posterior i establir xarxes d'exvoluntariat per a consolidar i escalar els seus efectes.

9. CONCLUSIONS GENERALS I RECOMANACIONS

9.1 Conclusions

9.1.1 Sobre l'evolució general del projecte

L'anàlisi longitudinal del projecte EMV evidencia una experiència de cooperació tècnica descentralitzada que s'ha consolidat com a pràctica innovadora, eficaç i eficient, tant en termes de reforç institucional com de generació d'aprenentatges personals i col·lectius per a la ciutadania global. Una de les troballes més rellevants de l'estudi és, de fet, la constatació que el projecte EMV funciona simultàniament i sinèrgicament com a eina de cooperació tècnica i com a experiència d'EpDCG. Com s'ha vist, aquesta doble naturalesa es manifesta, entre altres aspectes, tant en els aprenentatges tècnics adquirits per les contraparts i especialistes com en els canvis actitudinals, valoratius i de consciència crítica que emergeixen en ambdós sentits de l'intercanvi.

El projecte ha aconseguit consolidar-se al llarg de les seues deu edicions, particularment a partir de 2015, any a partir del qual s'han estat realitzant almenys 7 assistències. Des de 2012, el projecte ha canalitzat en total més de 90 assistències tècniques, concretades fonamentalment a l'Equador (53%) i Bolívia (39%). S'han realitzat assistències amb 17 entitats receptores distintes, que presenten una diversitat de perfils però que tenen en comú el treball centrat en allò local. Açò inclou municipalitats, mancomunitats, ONGD locals i associacions de municipis. Al llarg del projecte s'ha consolidat la participació de diverses d'elles, com CEPAD a Bolívia o la Mancomunidad del Pueblo Cañari a l'Equador.

Entre les persones participants hi ha un notable predomini de dones (67%) i una important diversitat quant a les entitats en què treballaven, ja que han participat persones de 30 ajuntaments de totes les mides, de 3 mancomunitats i de la Generalitat Valenciana. Encara que les persones expertes han realitzat assistències en àmbits molt diferents, els més freqüents han sigut igualtat de gènere (23%) i turisme (22%), cosa que reflecteix no sols les demandes de les contraparts, sinó també algunes de les capacitats diferencials dels municipis valencians en matèria de gestió pública.

Encara que amb limitacions i ajustos amb el pas de les edicions, l'evolució del projecte revela una progressiva consolidació institucional, una focalització de les aliances, una major diversificació temàtica i un aprofundiment dels processos de coordinació. En general, sembla haver-se consolidat un marc operatiu que, sense ser rígid, és majoritàriament satisfactori per a les distintes parts, ofereix garanties de qualitat i sembla un factor clau de continuïtat.

9.1.2 Sobre percepcions i aprenentatges de les persones participants

Les persones expertes voluntàries que han participat en el projecte expressen, en la seua majoria, un alt grau de satisfacció amb el compliment dels objectius de les seues estades: més del 90% considera que foren plenament assolits o que es compliren en bona part. Quan no

consideren que han sigut plenament assolits, les causes mencionades són la manca de temps, la necessitat de redefinir objectius sobre el terreny o les condicions institucionals imprevistes en les contraparts.

No obstant això, l'estudi mostra clarament que, més enllà del compliment d'objectius propis de la cooperació tècnica, el projecte EMV suposa una vivència molt transformadora per a les persones expertes en àmbits molt diversos.

A més de "transferir" coneixements tècnics, les persones voluntàries també assenyalen adquirir aprenentatges en aquest nivell. Els resultats mostren que, per a moltes persones, haver treballat en entorns institucionals diferents, amb marcs normatius, recursos i dinàmiques organitzatives pròpies, ha impulsat un aprenentatge adaptatiu i reflexiu. Açò hauria conduït a l'ampliació del seu enfocament professional en la pràctica quotidiana: per exemple, haurien incorporat pràctiques més participatives, més sensibles a la diversitat cultural o més atentes als processos d'escolta i diàleg.

No obstant això, els canvis més intensos se situen en el pla personal, més enllà de l'àmbit tècnic i professional. La totalitat de les persones enquestades identifica haver experimentat aprenentatges molt significatius i diversos, entre els quals destaquen el coneixement sobre altres realitats socials i polítiques, l'adquisició d'habilitats interpersonals i el desenvolupament d'actituds més crítiques i empàtiques. En general, en diverses persones, semblen haver-se produït canvis cap a una comprensió més complexa del desenvolupament, la desigualtat i la cooperació. En relació amb açò, moltes persones assenyalen que el projecte ha sigut un detonant per a modificar els seus estils de vida, les seues pràctiques de consum o la seua manera d'entendre la justícia global. Cal dir que aquesta dimensió mobilitzadora de l'aprenentatge probablement suposa un dels impactes més valuosos del projecte.

9.1.3 Sobre percepcions i aprenentatges de les contraparts

Les contraparts del Sud Global ofereixen també una valoració positiva del projecte, tant des del punt de vista tècnic com humà. Les entrevistes revelen que la majoria d'assistències tècniques han sigut útils, pertinents i ben enfocades. Consideren que, en la seua major part, han permès reforçar processos institucionals ja en marxa, incorporar eines metodològiques noves i visibilitzar temes estratègics com la igualtat de gènere o la planificació participativa.

Més enllà del contingut tècnic, les contraparts valoren també la qualitat humana de les persones voluntàries, la seua implicació i la seua disposició per a construir relacions d'horitzontalitat. Aquest component relacional és percebut com un catalitzador d'aprenentatges mutus que tenen a veure amb allò tècnic, però també amb allò personal, com els aprenentatges sobre diferències culturals.

En termes d'aprenentatges, les contraparts també assenyalen el rellevant procés d'aprenentatge sobre la pròpia gestió del projecte i, en general, per a desenvolupar mecanismes de cooperació més horitzontals.

A pesar de les valoracions positives, també s'identifiquen reptes per part de les contraparts. El més reiterat és la duració de les estades, percebuda com massa curta per a generar processos profunds. Totes les contraparts entrevistades expressen que una duració de dos o tres mesos permetria més continuïtat i una major apropiació dels aprenentatges.

9.1.4 Factors que han facilitat objectius i aprenentatges

Com es mencionava en el marc i mostren les dades, els nombrosos aprenentatges generats es produeixen en processos d'aprenentatge en l'acció, tant per part de les persones voluntàries com de les contraparts, en els quals determinats factors semblen haver tingut una importància clau. Els resultats mostren que aquests factors operen en diferents nivells —personal, relacional i institucional— i que la seua combinació sembla ser determinant per a la profunditat i qualitat dels aprenentatges generats.

En primer lloc, un dels elements més influents ha sigut la motivació personal i la disposició a l'aprenentatge de les persones participants. La majoria de les persones expertes inicien la seua estada amb una actitud oberta, autocrítica i compromesa, cosa que facilita la seua adaptació a contextos diversos i l'establiment de relacions de confiança amb els equips locals. Aquesta actitud també va afavorir la seua capacitat de reflexió sobre els propis marcs culturals i professionals, element fonamental per a un aprenentatge transformador.

En segon lloc, sembla ser fonamental la qualitat de les relacions interpersonals. L'empatia, el respecte mutu, la convivència pròxima i el treball col·laboratiu han creat un clima d'horitzontalitat que ha permès un intercanvi genuí de sabers. Tant expertes com contraparts destaquen que els aprenentatges més significatius no sempre sorgiren dels continguts tècnics, sinó dels vincles personals construïts durant l'experiència.

Finalment, l'acompanyament institucional oferit pel FVS i per les entitats receptores es mostra com el tercer dels elements més assenyalats. L'existència de marcs d'acollida clars, referents institucionals ben definits i processos de planificació i seguiment contribuïren a donar sentit, continuïtat i coherència a les estades. En els casos en què les contraparts comptaven amb experiència prèvia en el projecte, sembla que els aprenentatges poden haver sigut més profunds, gràcies a una major integració i aprofitament de les contribucions realitzades.

9.1.5 Valoració global: cap a un model propi de cooperació tècnica municipalista

Com a conclusió del treball, pot dir-se que el projecte EMV del FVS emergeix com una experiència consolidada en la qual podem identificar els elements constitutius d'un model propi de cooperació tècnica municipalista amb vocació transformadora, capaç d'aprofitar el valor afegit propi de la cooperació des de l'àmbit local. Entre aquests elements es poden citar els següents:

En primer lloc, en l'estudi s'ha constatat com la iniciativa transcendeix la lògica tradicional de transferència unidireccional de coneixements per a configurar-se com una proposta basada en l'horitzontalitat, la reciprocitat i l'aprenentatge mutu entre persones i administracions locals del Nord i del Sud Global. L'esquema del projecte continua sent, en bona part, unidireccional (estades d'expertes del Nord al Sud), cosa que podria ser replantejada, però en la vocació, realitat operativa i resultats del projecte, pot constatar-se un funcionament molt més horitzontal.

Un segon element clau que permet qualificar l'EMV com a model transformador és el seu ancoratge en el municipalisme solidari. Malgrat una certa unidireccionalitat en el plantejament general, les assistències tècniques no es dissenyen des d'una lògica donant-receptor, sinó que parteixen de demandes específiques de les contraparts del Sud, expressades a través de mecanismes de consulta estructurats. Aquesta orientació demanda-resposta, combinada amb el perfil tècnic especialitzat de les persones participants, assegura la pertinència i utilitat de les intervencions, alhora que reforça l'apropiació local i la sostenibilitat dels resultats.

Un tercer element distintiu del model és la seua capacitat per a articular cooperació tècnica i EpDCG. Les estades es converteixen en espais intensos d'aprenentatge experiencial, tant per a les persones voluntàries com per a les contraparts. El retorn al territori d'origen mitjançant accions de sensibilització reforça el vincle entre cooperació internacional i transformació social local, promovent una ciutadania crítica.

En quart lloc, el projecte ha generat diferents mecanismes d'acompanyament i avaluació que reforcen la qualitat del procés: la formació prèvia, el seguiment durant l'estada i la sistematització dels productes i aprenentatges. Tot això configura un ecosistema institucional que garanteix la coherència, eficàcia i millora contínua del model.

En cinquè lloc, l'EMV es caracteritza per la seua adaptabilitat, replicabilitat i escalabilitat. Encara que impulsat des d'un fons de cooperació amb recursos limitats, ha aconseguit implicar una diversitat creixent de municipis i de personal tècnic, demostrant que és possible desenvolupar cooperació tècnica d'alt valor afegit des d'estructures locals amb recursos limitats però amb capacitats molt valuoses. D'altra banda, es tracta d'un esquema en principi perfectament replicable i escalable, amb les adaptacions necessàries.

En sisè lloc, i potser per tot l'anterior, el projecte proposa un model de cooperació capaç de mobilitzar i assentar un compromís continuat d'actors molt diferents: d'entitats locals molt variades, de persones expertes de diferents àrees i de contraparts locals també molt distintes. Tots ells estan contribuint a la realització del projecte (i de fet el cofinancen en espècie), disposant del seu temps o de recursos materials per a la realització de les estades.

En síntesi, l'EMV ofereix les bases d'un model propi de cooperació tècnica municipalista: orientat a la demanda, horitzontal, transformador i profundament arrelat en els valors del municipalisme solidari i l'EpDCG. Encara amb les seues limitacions, aquest model pot servir de referència per a iniciatives semblants en altres territoris.

9.2 Recomanacions

A partir dels resultats del treball i de les conclusions obtingudes, s'ofereix una sèrie de recomanacions concretes per a les persones gestores del Fons Valencià per la Solidaritat, sobre 10 aspectes clau. Per a cada aspecte es comenten qüestions a conservar i continuar posant en valor i s'identifica alguna qüestió amb marge de millora.

1. Continuar cuidant l'acompanyament pròxim i professional del FVS

L'acompanyament tècnic i humà per part del Fons Valencià per la Solidaritat ha sigut un dels pilars més sòlids del projecte. Les persones participants com a especialistes el valoren per la seua disponibilitat, calidesa i capacitat resolutiva, tant en la fase prèvia com durant l'estada. Aquest acompanyament genera seguretat i reforça la dimensió pedagògica de l'experiència. També és un aspecte molt valorat per les contraparts. Així, aquesta forma i lògica d'acompanyar les persones voluntàries i les pròpies contraparts hauria de ser mantinguda i cuidada, garantint els mitjans per a això. Com a possible millora, podria ampliar-se aquest acompanyament a la fase posterior, especialment per a donar suport a accions de retorn i sensibilització, per a les quals algunes persones han trobat a faltar la possibilitat d'un major suport i orientació.

2. Consolidar i enriquir la formació prèvia

La formació prèvia es mostra com una eina clau del projecte, tant per a preparar des del punt de vista tècnic i operatiu les persones participants com per a generar un marc de reflexió ètica, política i cultural. La qualitat dels continguts i l'oportunitat de compartir expectatives entre participants han contribuït a experiències més conscients i transformadores. En aquest marc, podria tindre sentit incorporar altres continguts específics i rellevants —com la justícia ecosocial, l'enfocament decolonial o interseccional— que reforcen una mirada crítica de la cooperació.

3. Mantindre el rigor en la selecció de perfils, enfortint el diàleg amb les contraparts

La selecció de persones participants sembla un aspecte clau que ha garantit l'adequació entre els perfils tècnics i les necessitats expressades per les contraparts. Aquest rigor ha sigut essencial per a la qualitat de les assistències i el reconeixement del projecte en els territoris del Sud. Com a proposta de millora, i donat que en alguns casos puntuals no s'ha donat plenament aquesta adequació, es podrien pensar mecanismes de co-decisió o de validació prèvia dels perfils per part de les contraparts abans de l'assignació definitiva.

4. Continuar apostant per estades de curta durada i ben planificades, però obertes a certa flexibilitat

El format d'estades d'un mes sembla ser eficaç, permetent experiències intenses, tècnicament útils i sostenibles des del punt de vista de la disponibilitat laboral de les persones participants. Per a això, la planificació prèvia i la claredat d'objectius han sigut clau per a maximitzar l'impacte, de manera que són aquests aspectes els que cal continuar cuidant. No obstant això, podria plantejar-se més flexibilitat en la durada, en tant que algunes contraparts plantegen que, en certs contextos, seria recomanable valorar estades més llargues.

5. Reforçar i posar en valor les relacions de confiança i la continuïtat amb contraparts estratègiques

Un dels assoliments més rellevants del projecte ha sigut la generació de relacions duradores entre professionals, municipis i entitats del Nord i del Sud Global. Aquestes aliances han permès madurar processos, donar continuïtat als aprenentatges i enfortir vincles de confiança. És essencial continuar fomentant aquesta dimensió relacional del projecte, així com reconèixer, visibilitzar i impulsar els seus efectes multiplicadors en forma de futures col·laboracions, nous projectes i aliances institucionals. En aquest sentit, pot ser útil explorar la possibilitat d'establir acords plurianuals o marcs de col·laboració continuada amb algunes contraparts clau, en matèria de cooperació tècnica, que permeta, d'una manera més formalitzada, planificar i donar continuïtat a les distintes assistències al llarg dels anys.

6. Posar en valor i compartir els productes tècnics i d'un altre tipus generats a través de la cooperació

Les assistències han donat lloc a nombrosos productes tècnics de qualitat —diagnòstics, plans, propostes metodològiques, entre molts altres— que han sigut útils per a les contraparts i que constitueixen un llegat important del projecte. També s'han generat productes d'un altre tipus, com els informes sobre l'estada i les avaluacions que realitzen obligatòriament les persones voluntàries i les contraparts. Tot això suposa l'acumulació d'una experiència molt valuosa que mereix ser sistematitzada i, en la mesura que es considere, difosa. Una línia de millora seria la creació de recursos accessibles (com repositoris digitals) on puga estar de manera sistematitzada aquesta informació, que pot ser compartida amb futures persones voluntàries i altres entitats interessades.

7. Conservar i ampliar el potencial transformador de les activitats de retorn

Les accions de sensibilització realitzades a la tornada constitueixen un tret distintiu del projecte EMV. Permeten visibilitzar la cooperació municipalista, sensibilitzar la ciutadania i generar una cultura solidària en el territori valencià. En aquest sentit, han demostrat ser eines potents d'EpDCG. Per a potenciar el seu impacte, podria ser convenient oferir més assessorament, recursos metodològics i vincles amb espais educatius, socials o institucionals on inserir-les.

8. Continuar aprofundint i fent explícit l'enfocament transformador del projecte, que combina cooperació tècnica i EpDCG

L'EMV ha demostrat ser més que una intervenció tècnica, ja que es revela com una experiència de transformació personal i col·lectiva que fa reals els principis de l'EpDCG. Moltes persones participants relaten com la seua participació ha impactat en la seua manera d'entendre el món, en el seu compromís social i en la seua pràctica professional. Per això, seria pertinent explicitar encara més aquest enfocament transformador i aquesta doble naturalesa de l'EMV en totes les fases del projecte, des de la difusió i la formació fins a l'avaluació.

9. Reforçar l'estructura operativa i les aliances del projecte per a garantir la seua sostenibilitat

El model actual de l'EMV ha demostrat ser eficient, però la seua sostenibilitat futura dependrà de mantindre i eventualment diversificar recursos, així com de mantindre o diversificar aliances estables. Per a això, és fonamental reforçar el compromís dels municipis socis del FVS, però també ampliar la xarxa d'actors implicats en el projecte. En aquest sentit, es podrien establir col·laboracions més estructurades amb entitats amb les quals el FVS ja manté vincles, com universitats, centres de formació del sector públic, xarxes de cooperació municipalista o organitzacions socials. Així mateix, pot ser convenient continuar explorant vies de finançament autonòmic, estatal o europeu que reconeguen el valor afegit del projecte. La seua doble naturalesa —cooperació tècnica i EpDCG— i el seu caràcter innovador poden facilitar l'accés a distintes fonts.

10. Visibilitzar i consolidar el projecte EMV com una referència innovadora de cooperació tècnica municipalista

És fonamental continuar apostant per l'EMV com una experiència pionera i singular dins del panorama de la cooperació descentralitzada. Al llarg dels seus anys de trajectòria, el projecte ha aconseguit articular una proposta coherent, eficaç i transformadora que combina la cooperació tècnica amb l'EpDCG, des d'una lògica decididament municipalista. Aquest model, que posa en valor les capacitats del personal tècnic local i promou relacions horitzontals amb contraparts del Sud, constitueix una contribució original al camp de la cooperació. Seria oportú avançar en la sistematització i projecció externa del projecte com a "bona pràctica", amb l'objectiu d'inspirar altres actors i reforçar la seua legitimitat com a model propi de cooperació tècnica des del municipalisme valencià.

.

10. REFERÈNCIES

AECID. 2016. *Informe de Transparencia. Glosario.* Disponible en https://informetransparencia2016.aecid.es/glosario/

AECID. 2024. *Modalidades e instrumentos de cooperación.* Disponible en https://www.aecid.es/c%C3%B3mo-cooperamos/modalidades-e-instrumentos-de-cooperaci%C3%B3n

Belda, Talón, Cuesta, Vázquez, Mut y Cascant, M.J. (2023). *La cooperación al desarrollo en la esfera local desde el Fons Valencià per la Solidaritat y las entidades socias: trayectoria y acciones para una cooperación desde los valores del municipalismo*. Disponible en https://roderic.uv.es/rest/api/core/bitstreams/0727c1a5-91a4-443b-8441-b8605dd44011/content

Belda-Miquel, S. y Talón-Villacañas, A. (2024). Decentralised international development aid from municipalities: Exploring its added value, challenges and implications for international social work. *International Social Work*, 67(3), 819-833.

Boni Aristizábal, A., Belda Miquel, S. y Calabuig, C. (2020). *Educación para la ciudadanía global crítica.* Editorial Síntesis.

Comité de Ayuda al Desarrollo de la OCDE, CAD (2010). Estándares de Calidad para la Evaluación del Desarrollo. OCDE. Disponible en https://www.oecd.org/content/dam/oecd/es/publications/reports/2010/02/quality-standards-for-development-evaluation_g1ghc6e7/9789264094949-es.pdf

Confederación de fondos de cooperación y solidaridad - CONFOCOS (2001). *Municipalismo y solidaridad. Guía sobre la cooperación descentralizada*. Colección Cooperación Municipal al Desarrollo nº 5. Barcelona.

Confederación de fondos de cooperación y solidaridad - CONFOCOS (2023). Seis claves para entender la cooperación técnica municipal. Disponible en https://confederaciondefondos.org/2023/07/27/claves-para-entender-la-cooperacion-tecnica-municipal/

Coordinadora de ONG para el Desarrollo de España – CONGD (2012). *Estrategia de Educación para el Desarrollo de la Coordinadora de ONGD 2012-2014*.

Fondo Extremeño Local de Cooperación al Desarrollo – FELCODE (2024). *Programa Voluntarios Expertos. 15 años de cooperación técnica*. Disponible en https://www.felcode.org/files/1/otras-publicaciones/felcode-15-anos-de-cooperacion-tecnica.pdf

Fons Valencià per la Solidaritat - FVS. 2024. *Qué es el EMV?* Disponible en https://emvfonsvalencia.com/que-es-emv/ [consultado 3 de octubre de 2024).

Gaventa, J., & Tandon, R. (2010). *Globalising citizens: New dynamics of inclusion and exclusion*. London: Zed Books

Gómez Gil, C. (2008). *Una visión panorámica de la cooperación descentralizada de las entidades locales.* Cuadernos Bakeaz. Políticas de Cooperacion, 89(1), 23.

Holst, J. D. (2002). *Social movements, civil society and radical adult education*. Westport: Praeger Pub Text.

Ley 1/2023, de 20 de febrero, de Cooperación para el Desarrollo Sostenible y la Solidaridad Global. BOE núm. 44, de 21/02/2023.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2010). Quality standards for development evaluation. OECD Publishing. Disponible en https://www.oecd.org/en/publications/2010/02/quality-standards-for-development-evaluation_g1ghc6e7.html

Pettit, J. (2010). Multiple faces of power and learning. *IDS Bulletin*, 41, 25–35.

Steinklammer, E. (2012). Learning to resist: Hegemonic practice, informal learning and social movements. In B. D. Hall, D. E. Clover, J. Crowther y Scandrett, E. (Eds.), *Learning and education for a better world*. Rotterdam: Springer.

Uncerta, K.; Amiano, I., Gutiérrez, J., Labaien, I., Martínez, M.J., Sabalza, M., Villena, U., y Zabala, I. (2012). La cooperación al desarrollo de base local. HEGOA. Disponible en

ANNEXOS

Annex 1. Guió del qüestionari.

Bloc 1: Identificació personal

1. Nom i cognom

2. Any en què participares en el Projecte

3. Municipi en el qual treballaves en el moment de participar en el Projecte

4. Àrea en la que vas desenvolupar la teua assistència tècnica

5. Contrapart en la qual vas realitzar la teua estada

Bloc 2: Assoliment dels objectius

6. Quin era l'objectiu principal de la teua assistència tècnica?

7. Penses que es va aconseguir aquest objectiu durant la teua estada?

8. Quins altres impactes penses que vas generar en la institució receptora i el seu entorn (tant positius com negatius)?

Bloc 3: Aprenentatges derivats del projecte

9. Gràcies al Projecte EMV vaig adquirir coneixements generals sobre la realitat cultural, social i/o política dels llocs on he anat.

10. Gràcies al Projecte EMV vaig adquirir coneixements sobre el funcionament de les institucions i administracions (principalment locals) del país d'acollida.

11. Gràcies al Projecte EMV he adquirit habilitats i eines relacionades amb la comunicació personal, adaptabilitat, treball en equip, lideratge, resolució de problemes i altres similars, que m'han sigut útils posteriorment.

12. Gràcies al Projecte EMV he adquirit habilitats i eines relacionades amb aspectes tècnics específics de la meua professió (per exemple, l'ús d'un software, d'alguna ferramenta de gestió o d'intervenció, etc.) que m'han sigut útils posteriorment.

13. Gràcies al Projecte EMV he adquirit coneixements sobre les desigualtats i les injustícies (en llocs concrets o a nivell global), sobre les seues causes i sobre què puc fer al respecte.

14. Gràcies al Projecte EMV he canviat alguns valors o actituds personals (per exemple, una major sensibilitat sobre les desigualtats, desconstrucció d'estereotips i/o prejudicis, major compromís amb l'entorn...)

15. La participació en el Projecte EMV va generar canvis observables en la meua vida personal, especialment en l'exercici de la meua responsabilitat envers les desigualtats i injustícies.

16. La participació en el Projecte EMV va generar canvis observables en la meua vida professional, millorant la manera en què desenvolupe la meua tasca.

17. Comparteix algun aprenentatge concret que hages adquirit en el Projecte EMV i que haja sigut especialment valuós o rellevant per a la teua vida, així com el canvi que ha provocat.

Bloc 4: Factors que han propiciat aquests aprenentatges

18. La gestió i acompanyament del Projecte EMV (per exemple, la formació prèvia, el material, els aspectes administratius, l'acompanyament previ, durant i posterior, etc.) van influir positivament en els resultats assolits i en el desenvolupament d'aprenentatges personals.

19. La gestió de la meua estada, l'acompanyament i el funcionament de l'entitat que em va acollir van influir positivament en el desenvolupament d'aprenentatges personals.

20. Les relacions personals establertes durant l'estada van influir positivament en els resultats assolits i en el desenvolupament d'aprenentatges personals.

21. La meua formació i els meus coneixements previs van influir positivament en els resultats assolits i en el desenvolupament d'aprenentatges personals.

22. La meua motivació personal per participar del Projecte i pels temes que vaig abordar durant l'estada van influir positivament en els resultats assolits i en el desenvolupament d'aprenentatges personals.

23. Podries posar algun exemple concret d'algun aspecte o qüestió com les mencionades, que fora especialment important per assolir els objectius i desenvolupar aprenentatges personals?

Bloc 5: Valoració general

24. Quins aspectes, de qualsevol tipus, consideres com els més positius de la organització del Projecte i de la teua experiència en el mateix?

25. Quins aspectes, de qualsevol tipus, consideres com els més negatius de la organització del Projecte i de la teua experiència en el mateix?

26. Indica alguna altra qüestió que consideres important de la teua experiència en el Projecte.

Annex 2. Guió d'entrevistes a persones gestores del FVS.

1. Origen i desenvolupament del projecte

- Quins són els antecedents i com va sorgir la idea del projecte EMV?
- Com ha evolucionat el projecte al llarg del temps quant a objectius, funcionament i governança?
- Quines dificultats han sorgit al llarg dels anys?
- Quins reptes i oportunitats s'identifiquen per al futur de l'EMV?
- Com ha sigut l'evolució general del projecte des del seu inici?

2. Relacions amb les contraparts

- Com s'ha conegut les contraparts?
- Com s'han forjat i consolidat les relacions amb elles?
- Quin paper han jugat les contraparts en la definició i el desenvolupament del projecte?

3. Marc institucional i estratègic

- Quin és el rol estratègic del projecte EMV dins del FVS?
- Quina coherència guarda amb altres polítiques del Fons?
- Com ha sigut la recepció del projecte per part de finançadors?
- Com ha sigut l'acollida i valoració del projecte per part dels ajuntaments socis?
- Quina coherència té aquesta recepció amb altres polítiques públiques locals i internacionals?

4. Participants i perfils

- Com es trien les persones participants?
- Quins perfils destaquen o es consideren més adequats?
- Quins criteris es tenen en compte durant la selecció?

5. Impacte, aprenentatges i valoració

- Quins aprenentatges clau han sorgit al llarg del projecte?
- Com es valora el retorn personal i professional de les persones participants després de l'experiència?
- Quins elements fan que l'experiència tinga un impacte transformador?

Annex 3. Guió d'entrevistes a persones especialistes voluntàries que han participat en el projecte.

1. Objectius, impactes i abast

- Quins eren els objectius inicials de l'assistència tècnica?
- Com valores l'assoliment d'aquests objectius?
- Es van identificar efectes o impactes no previstos (positius o negatius)?
- Quin impacte ha tingut més enllà del planificat o esperat?

2. Factors que han modelat l'experiència

- Quins factors han condicionat més l'experiència (context, duració, perfil tècnic, suport institucional, etc.)?
- Com va influir el context local (institucional, polític, social) en el desenvolupament de l'assistència tècnica?
- Quins aprenentatges van sorgir en relació amb aquests factors?
- Quin paper ha tingut l'experiència o trajectòria prèvia del/la participant?

3. Millores i recomanacions

- Quins elements del disseny o funcionament dificulten l'impacte del projecte?
- Què canviaries si es redissenyara hui l'EMV des de zero?
- Quines recomanacions proposaries per a millorar futures edicions?

4. Cooperació tècnica municipalista

- Es generen relacions horitzontals? Com es construïxen en la pràctica?
- Pots relatar alguna situació on la contrapart corregira o reinterpretara propostes segons el seu context?
- Què fa de l'EMV un projecte valuós o singular enfront d'altres formes de cooperació?

5. Perspectiva personal i professional

- Què ha significat aquesta experiència a nivell professional i personal?
- Com ha canviat la teua visió de la cooperació tècnica o del municipalisme?
- Quin consell donaries a algú que participa per primera vegada en el projecte?
- Recomanaries el projecte?

Annex 4. Guió d'entrevistes a les contraparts.

1. Generació de demandes i disseny de l'assistència tècnica

- Com es generen les demandes d'assistència tècnica?
- Qui decidix sobre les prioritats i perfils sol·licitats?
- Com es garantix que responen a necessitats reals i no imposades des del nord?

2. Rol estratègic i coherència institucional

- Com treballeu la cooperació municipalista des de la vostra organització?
- Què aporta aquesta manera de fer cooperació enfront d'altres?

3. Impacte i aprenentatges

- Quins aprenentatges personals ha deixat aquesta experiència?
- Quins aprenentatges organitzacionals s'han produït?
- Quins impactes s'han generat més enllà dels objectius formals?
- S'han produït canvis interns (formes de treball, relacions, visió política)?

4. Factors que han influït en l'experiència

- Quins factors han facilitat o dificultat les assistències?
- Quin paper han tingut el context local, el temps disponible, l'experiència tècnica o l'acompanyament en terreny?
- Com ha sigut l'acompanyament del FVS?
- Com s'han transformat en aprenentatges útils per al futur?

5. Millores i recomanacions

- Quins elements del disseny o funcionament dificulten l'impacte del projecte?
- Què canviaries si es redissenyara hui l'EMV des de zero?
- Quines recomanacions proposaries per a millorar futures edicions?

FONS VALENCIÀ
PER LA SOLIDARITAT

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

CONFEDERACIÓN
Fondos de Cooperación y Solidaridad

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA Y COOPERACIÓN

aecid

Cooperación Española